

ARGIA

NAZIOARTEA

Burujaletzen
uholdeak hartu du
Quebec

EUSKARA

HBren mugaz
gaindiko
helburuak

ENRIQUE VILLARREAL «DROGAS»

«Inork aipatzen ez
duen espainiar
nazionalismoa bizi
dugu hemen»

PASTORALA

San Mixel Garikoitz
omenduko du bere
jaioterriak

LEMOIZENAK EGIN DU

EUSKAL SASKIBALOIAREN JAURTIKETAK SASKITIK KANPORA

EUSKAL BAZTERRAK EZAGUTUZ

OPORRAK EUSKAL HERRIAN

- Euskal Hondartza guztien gida osoa ● Itsasertzari errepasoa: Muski
- Angeluraino ● Euskal gazteluen ibilbidea ● Leizeetan barna
- Zaldi gainean ibiltzeko edertasuna

Datorren asteko **ARGIA** rekin DOHAINIK

IRAKUR- LEAK MINTZO

Phenomeno paranormalak

ORAIN arte jorratu diren ikuspegi materialistak mundua deskribatu eta pintatzeko asko partial izan dira. Montesquieuk klima edo aroari begiratzuz ikusi nahi izan zuen gizartearen ezberdintasun kulturalen kausa, Marxek ez zuen horri begiratu ere egin, beste aspektuetan bakarrik fijatu zelarrik, klaseen formationea eta borroka motib ekonomikoei buruz, Malthusek superpopulationearen efektu miserableak batez ere ikertu zituen, ez bait zuen ikertu, adibidez, honek dakarren urritasun relatiboa, urritasunak nola dakarren egarrien piztea eta amorratzea, eta baita ere, politika 'handian' dominio borondatearen sortzea, eta hortik iraultza neolitikoaren bururatzeko bezala historia 'ofiziala', Biblian nonbait deskribatzen dena, inperioena. Eta jarraiera duena greziar literaturan, latindarrean, dagoeneko Europari buruz, gero zabalduz Ameriketara, eta mundu osora.

Teoria guzti hauek elkarren kontra baino elkarri osatzen diote, eta ikuspegi materialista batetik esan daiteke badagoela teoria

ororen buru bat, teoria buru bat, denak inkluitzen dituen, eta zeinarengandik dena esplikatzen ahal dena, universal bait da, divinoa. Logo, intelektu, mente, razoina, buru, molde askotan izendatua izan da, izpiritu ere oso izen polita da.

Eta izpiritu hau universo materialaren aurretik jartzean, nahiz eta logikan definitua izan daitekeen kuantifikadore unibersalez, kausa-efektuen ekuatione unibersala, guk inplizitoki dazaguna, zientzia oro, baita etika ere, bere barruan daukana, dibinotasuna nolabait, baina konditionolaren eran formulatzen delako inplikatione materialik

ez daukana. Izpiritu hau lehen lekuan jartzean, orduan sortzen da fenomeno paranormalen gaia, non indar izpiritualak dauden mundu materialeko gartakizunak gobernatzen ere, eta eragiten, indutitzen.

Bainan materialista batek izpiritu ukatu baino bigarren lekuan jartzen du, ez baita mundu materiala, baizik eta haren ispilu eta islada. Eta hortara izanik mundu materialaren aldaketan eta mugimenduen arabera moldatuko eta aldatzen joango da.

Baita ere hartu ahal da erdiko pensabide bat, eta materia eta izpiritu maila batean eta berean ipini, ez inor bestearen aurretik, baizik eta pare paretik desarroilatuak.

Guk, hala ere, gure teoriabideetan, ez dugu iristen unibersaltasun hori, izanik, logikaren hizketan esanda, gure teorika esistentziazkoak, eta gure tesien presuposituak nola beti diren (kasu nabarmenak salbu, matematikazkoak) beste faktoreen relationean gorabeheretan, ezin hortik jakintza unibersalik, harrotuta, proklamatu.

Roman Garmendia

Soraluze (Gipuzkoa)

H I R U G A R R E N B E G I A

Bigurutzedunaren mendea

EUSKELDUN Batzoki-jan goratu omen zuten, orain ehun urte, Arana Gori anaiek lehen aldiz. Bejondeiela, hura zen familia hura! Ehun urte geure ikur maitatu eta debotioezkoaren alde borrokan, hemen edo Ameriketean. Euskaldun bat dagoen tokian, hantxe Ikurrina (eta bi baldin badaude apustua, eta lau badira mus partida...). Poztu gaitzen denok eta, zergatik ez, mendira igo eta gurutzea arbolatu eta ikurrina jarri, eta haren gerizpean erromeria egin eta bertsoak kantatu.

ARGIAkook fin heldu diogu data seinalatuari, eta behar bezalako erreportaia tajuz osatu. Tartean, hala ere, irakur dai-

tezke oso onargarriak ez diren gauza batzuk: *«1719ko uztailean Donostia hartu zuten soldadu frantsesen konpainia batek zeraman bandera Ikurrinaren berdina zen»*. Mesedez, halakorik esatera ausartzea ere. Zeinek, eta soldadu frantsesek! Tira, tira, geurea eta bakarra. Nola ekarriko zuen inork kanpotik? Esanahia ere geurea dauka erabat: gurutze zuriak lege eta ohituren izpiritu kristaua; San Andresen gurutzea gudaren oroigarri, eta Bizkaiko armariaren kolore gorria. Hori nola bururatuko zaio frantses bati? Gainera, gero **Sabino** bera konturatu zen izpiritu kristau eta San Andresez gain,

eguzkia eta ilargia ere adierazten dituela Ikurrinak. Gure arbaso zaharrek gurtzen zituzten zeinuak eta gaurko sinesmenak denak batean, armonian, euskal herritarren leinargitasunaren ongarri, eta gora eta gora Euskadi.

Lau orrialde bete, eta beste berrogei ere bete genitzake gure ikurraren panegirikoan, areago esango genuke, Ikurrinak berak beteko lituzke beste hainbeste orrialde. Mundialean ez digute uzten horrelakorik ofizialki azaltzen, baina, arrano-pola, ez da gurea baino gehiago besterik ikusiko txirrindulariak aldapan gora abia daitezenean. Ez horixe.

Ikurrina dela eta sena indartuta, *biytza pozez betia*, orrialde batzuk aurrerago joan eta nazioarteko kazetaria bere betiko 'gai' inportantearekin: Ingalaterrako Carlos printzearen gora-beherak. Eskerrak ARGIAk azaltzen dizkigun, zeren eta erregatuta eta irrikaz egoten baikara bi astean behin printzearen ibileren berri inork ematen ez badigu: urliarekin dabilela, sandiak utzi duela, berendia-ekin harremanak berritu dituela... Galdera xumea: nazioarteko kazetaria berotu egiten al dute, grina eta pasio kontaezinenak esnatuz, artaburu horren iztarte ibilerek?

MIKEL ELORZA

N O N - Z E R

AZALA: Jabier Izquierdo.

7. Politika kronika. AITZIBER YARZA.

8. Preso politikoei etendako komunikazioa. AITZIBER YARZA.

10. Politika ttantaka.

12. Nazioartea kronika. XABIER LETONA.

14. Burujabetzaren uholdeak hartu du Quebec. XABIER LETONA.

20. Nazioartea ttantaka.

22. Industria berdea. MYRIAM GARTZIA.

23. Fernand Perret, Loreki kooperatibako gerentearekin elkarriketa. MYRIAM GARTZIA.

24. Porlanezko pizti garaitua. MYRIAM GARTZIA.

28. Hego Euskal Herriko saskibaloia saskitik kanpora. ALBERTO IRAZU.

31. HBren mugaz gaindiko hizkuntz politika. AMAGOIA IBAN.

34. Enrique Villarreal «Drogas»: «Inork aipatzen ez duen espainiar nazionalismoa bizi dugu hemen». PATXI LARRION.

40. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

42. Donaixtik antzektuko du herrian jaiotako San Mixel Garikoitz sailduari buruzko pastorala. RITXI LIZARTZA.

45. Pamielaren hamar urteetako abezea. J.J. PETRIKORENA.

48. Iñaki Salvador musikariarekin solasaldia Euskadiko Musikari Asoziatuak elkartearen gainean. JOXI GOIKOETXEA.

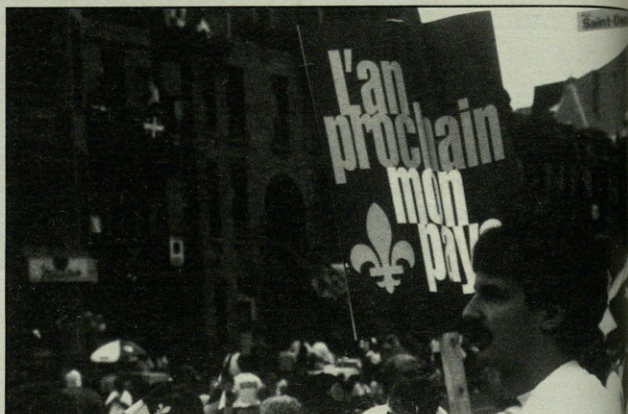
50. Djavan, Brasileko musika aberastasunaren ahotsa. JOXI GOIKOETXEA.

56. Kultura ttantaka.

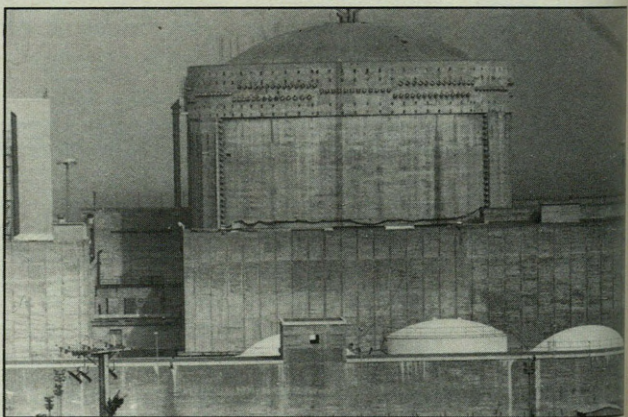
58. Aukeran.

64. Denborapasa.

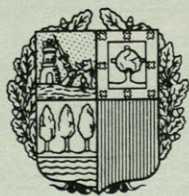
66. Akordioa versus hitzeko gizakia. IÑAKI ETXEZARRETA.

QUEBEC: Euskal Herrian, indar handiagoz ala txikiagoz, baina beti jarraitu izan dira quebecarren gora-beherak. 1980an autodeterminazio erreferenduma egin eta burujabetzaren aurkakoei irabazi zuten. Datorren irailean hauteskunde probintzialak egingo dituzte Quebecen eta, inkesten arabera, irabazi egingo du Alderi Quebecarrak. Alderdi honek jakinarazi duenez, irabazi eta zortzi-hamar hilabetera burujabetzari buruzko beste erreferenduma antolatuko dute./**14**

LEMOIZ: Euskal Herriko historia hurbiletik, herri mugimenduetan eragin handiena izan duen borroka dugu Lemoiz zentral nuklearraren aurkakoa. Talde ekologisten eskola, desobedientzia zibileko lehenengo urratsak, egungo egoera ulertzeko hainbat aldiz jo beharko dugu egun horietara. Zentrala erabat gelditu eta hondatzeak agindu duen lege-proiektua garaipen historikotzat jo da./**24**

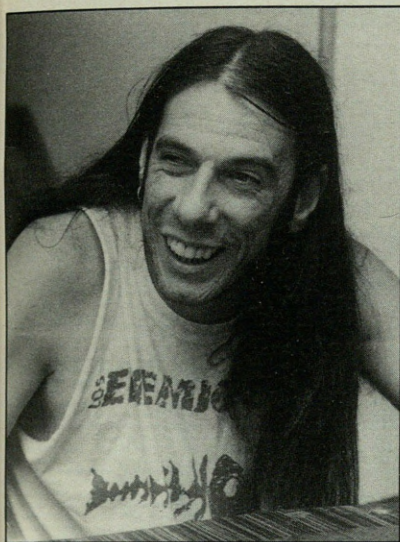
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

ENRIQUE VILLARREAL:

«Drogas» ezizenaz ezagunagoa, bere aurpegiak azkar bizitako urteen arrastoa du. Barricada taldearen liderra, inork baino hobe ezagutzen ditu rock-and-roll munduaren gora beherak. Iruindar hau, baina, ez da kaletik urrundu, eta ondorioz, kalean ahoz aho dabilen hainbat gaiz mintzatu zaigu luze eta zabal./34

PASTORALA:

San Mixel Garikoitz donaxtiarrak bere herrikideen omenaldia jasoko du uda honetan. Izan ere, Zuberoatik at dagoen Oztibarreko herri horretan uztailearen 24ean eta abuztuaren 7an Junes Casenave-Harigilek idatzi pastorala antzetzua izango da. Lehen aldia da euskal santu bati buruz pastorala idatzi, eta taularatzen dena./42

LAU BIDAI ARGIAREN 75. URTEURRENA OSPATZEKO

ARGIAren 75. urteurrena ospatzeko hainbat ekintza berezi izanen da irailetik hasita 1994 hau bukatu arte. Eta beste inork baino lehen gure harpidedunek ospatzea nahi izan dugu. Horretarako, opari gisa, **TEP-OARSO BIDALIAK-NEW SPORT** agentziek eskainitako lau bidaia zozkatu ditugu gure harpidedun guztien artean.

Holanda eta Alemaniarako bi bidai (13 egunetakoak)

Eibarko Galdos kalean bizi den

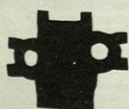
Gorosabel familiari egokitu zaizkio.

Piriniotarako beste bi bidai berriz (aste betekoak)

Hernaniko Lizeaga kalean bizi den

Paulo Agirreren etxera joan dira.

Zorionak sarituei. Eta ARGIAren gainerako harpidedunek jakin ezazue irailetik aurrera sorpresa gehiago izango duzuela, gure aldizkaria Iruñean ZERUKO ARGIA izenarekin sortu zene-tik 75 urte betetzen direla ospatzeko.

kutxa fundazioa

fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san Sebastián

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.

GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.

ADMINISTRATZIOA: Aitor Aznar.

PUBLIZITATEA: Josu Martikorena, Pello Zubiria.

PROMOZIOA: Jose Luis Olaziregi.

HARPIDETZAK: Olatz Korta.

BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez «Zapa».

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarza.

BILBO: Myriam Gartzia, Xabier Letona.

IRUÑA: Patxi Larrión.

URRUÑA: Ixabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.

BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribarren, Arritu Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogoitia.

GASTEIZ: Susana Calleja, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Itziar Martinez de Santos.

IRUÑA: Iñigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Iñaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Iñaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elozegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Joxe Anjel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Iñaki Martiarena «Mattin», Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua Uria, Iñaki Murua, Bea Narbaiza, Ihintza Ostolaza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera «Tala», Arantza Tapia, Txillardegi, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Fernando Villar, Iñaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.

ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.

DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. Tlf: 37 15 45. Faxe: 36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre, 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.

IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

Mugarik gabeko pentsamendua

Larrun

Euskal nazio proiektu bati buruz

LARRUN aldizkariaren harpidedun izan nahi dut

IZEN-DEITURAK.....

HELBIDEA

K.P..... HERRIALDEA..... TEL.....

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA..... SUKURTZ. zka.....

KONTU ZENBAKIA

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne): urtean lau ale

Hego Euskal Herria: 2.800 pezeta

Ipar Euskal Herria: 182 libera

LARRUN: Industrialdea, 1 eta 2 pabilioiak, 20.160 LASARTE-ORIA Tel.: 37 15 45 Faxa: 36 10 48

Trapeziolariaren sindromea

HÉZKUNTZA maila egokia, soslai abertzale eta aurrerakoia, senaturako hauteskundeetan lortu zituen emaitza onak eta hau gutxi balitz, lehendakargaitzarako aurkezten den lehen emakumea. Ezin hobea zirudien hautagaitzat Jasone Irrargarrik, Karlos Garaikoetxearen babesaz gainera. Baina amets bat besterik ez zen izan. Bizkaitarra izanagatik, ez dator bizkaiko sektorea bezala ezagutzen denarekin bat, eta honek ez du batere eragin onik izan bizkaitarren. Ondorioz, Bizkaiko batzorde eragilea Irrargarri aurkeztearen aurka azaldu da. Baina, alternatibarik ez du aurke-tu horren orde. Bizkaiko sektoreak

ongi daki beraietakoren batek ez duela lehendakargaitzarako aukeratu izateko aukerarik, eta hori ezean, Garaikoetxea ikusten du pertsona egoki gisa, alderdian dauden sensibilitate ezberdinak biltzen dituelako.

Trapeziolariaren sindromeak jota, behin eta berriro eskatu diote alderdiko lehendakariari ez aurkezteko erabakia birplanteatzeko, egoskor-keria tankera hartzen hasia den eskaera. Garaikoetxeak hauteskunde autonomikoetan ez zela aurkeztuko esan zuenetik hilabete joana da, eta herritarrek hau gehiegitan entzun du-te, orain aurkakoa entzun eta arrazoiak bereganatzeko. Garaikoetxea

bere koherentzia politikoaz harro azaldu izan da beti, baina hori mantendu nahi badu, pauso neurtuak eman beharko ditu. Garaikotxearen-gan presioek zein eragin duten ikusi beharko da, baina jada sare bezala duen balio agian ahaztu beharko du behingoz. Berrikuntzarako ordua iritsi zaio EAri, eta sindromea gaindituta trapezio gainean sarerik gabe ibiltzen hasteko ordua ere bada. Jauzi arriskutsua, baina beharrezkoa agian.

TRAPEZIOLARIEN sindromerik ez dute, ordea, torturaz salatutakoek, beti aurkitzen baitute erorketan sareren bat. Gasteizko Entzutegiak Andoni Murelaga torturatzeaz salatuak zeuden ertzainak absolbitzen ditu. Entzutegiaren epaiaren atzean ikus daitekeen jarrera kezagarria da. Murelagak zituen aztarnak ez dutela derri gorrez Arkauten egindakoak izan beharrik dio, susmoen gainetik, benetan nola gertatu ziren azaldu gabe. Murelaga ziegatik ateratzen zutenean betaurreko ilunak jartzen zizkietela ere azaltzen du epaiak, eta hau justifikaturik ez dagoela badio ere, polizien aurrean galdeketa «*informalik*» ez dela egon dio, betaurrekoak zertarako jartzen zizkieten azaldu gabe. Epaiak, ordea, argi azaltzen du tortura dagoenean ere, atxilotetaren arduradunek zigortuak izateko inolako arriskurik ez dutela, «*torturarik egon izan balitz ere, bi ertzainak ezin izango zirela zigortu*» baitio. Torturaren aurkako borroka auzitegien sareetan tratatzen den bitartean, torturaz salatuek bertan aurkitzen dute babesa.

Lerro hauek irakurtzerako, agian Amedo eta Dominguez kalean izango dira, hirugarren gradua lortu ondoren. Bitartean indultoarekin gora eta behera ari dira epaile eta politikariak. Auzitegi Gorena, Estatuko fiskal nagusia bezala, indultuaren aurka azaldu dira, baina azken erabakia Gobernuaren esku dago. Bellochek erabakian parte hartu beharko du, eta hor ikusiko dugu argi eta garbi justizia eta barne ministroa den, edo aldiz, barne eta justizia ministroa.

Aitziber Yarza

Preso politikoei kanpo harremanak mantentzeko oztopo ugari jartzen zaizkie

Komunikazioa inkomunikazio

Bost urte igaro dira jada Herrera de la Manchatik lehenengo preso taldea atera zutenetik, sakabanatze politikari hasiera emanez. Geroztik presoak, senitartekoak bezala, espetxez espetxe ibili dira, horrek bisitak edukitzeko oztopo ugari ekarri dituela. Bisitarako aukera urriak bestelako komunikazioen bidez ordezkatu nahi izan dira, baina hauek ere oztopatu eta erabili egin dira inkomunikazioaren munduan murgilduz.

PRESOEN senitarteko eta lagunek izugarritzko oztopoak gainditu behar izaten dituzte hauek bisitatze-ko. Diru kopuru izugarriaz gain denbora ere behar da,

eta bakoitzaren lanaren arabera honek zailtasunak dakartza. Horregatik, bestelako komunikazio bideak mantentzea ere garrantzitsua da, baina hauen ingu-

ruan ematen den egoera ere ez da errazagoa.

Jaen eta Valentziako espetxeetako azken protestaldiek hau agerian utzi dute, bertan, besteak beste, ko-

munikazioen inguruko kaerak baitituzte. Valentziako III espetxeko presoek bisitak jaso ahal izateko aukera eskatu dute, orain bisitak jaso ahal izateko espetxe barruan ez dauden presoak arropak dituzten bost orduko kete soilik jaso ahal izaten dituzte urtean. Kanpotik bisitatu nahi duten presoak naria edo liburuak eskatu behar dituzte aukerarik ez dagoenean. Jaenen ere kanpo harremanak eteteko erabakia hartu dute presoek eta arrazoi tekniko artean komunikazioen terbertzioa zegoen.

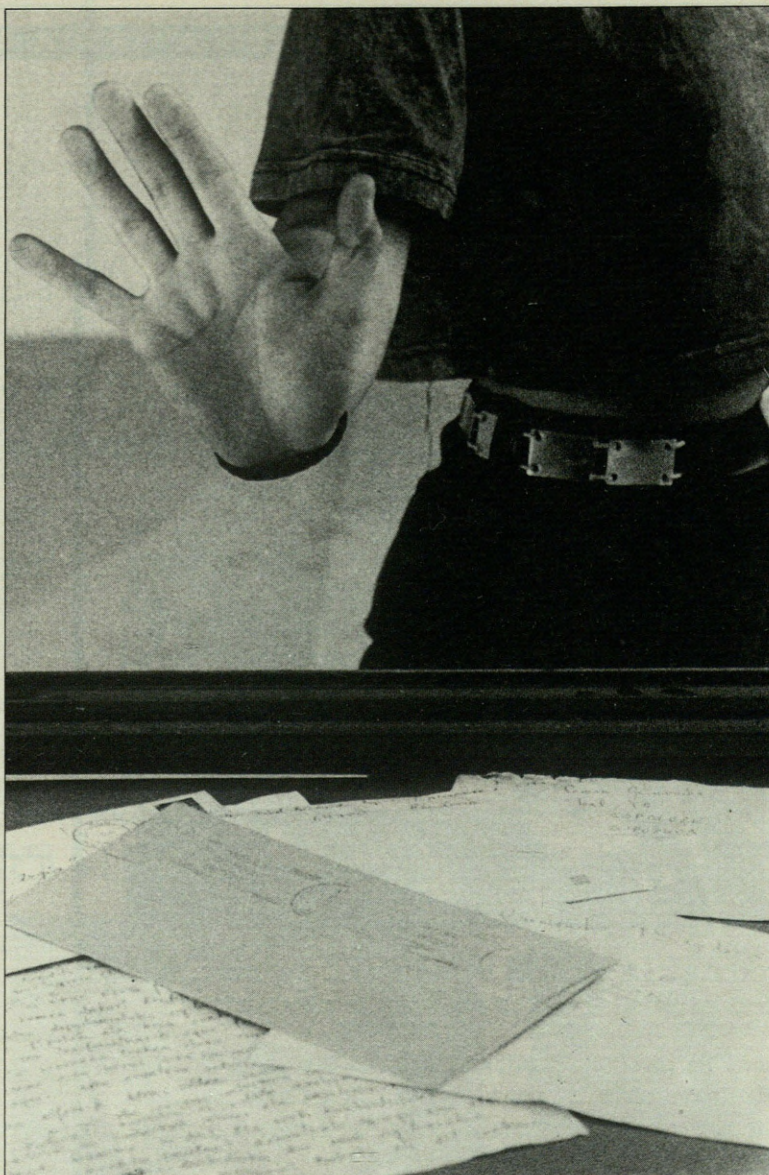
PRESOENGANA IRISTEKO ORDAINDU BEHARREKOA

Iturria: Senideak

ESPETXEA	Km-ak	BEHAR DEN DENBORA	BIDAIAREN KOSTUA	BIDAIAKO BESTELAKO GASTUAK	BIDAIAREN MAIZTASUNA	BIDAIATZEKO ERA	PRESOA MANTENTZE HILEKO
ALGECIRAS	2.200	48 ordu	25.000 pta.	5.000 pta.	Astero edo hamabostero	Trena/Autoa	30.000 pta.
CEUTA	2.260	50 ordu	35.000 pta.	5.000 pta.	Hamabostero	Autobusa, Trena eta Ferrya	25.000 pta.
IBIZA	1.400	73 ordu	80.000 pta.	10.000 pta.	Gutxienez	Hegazkina	25.000 pta.
OURENSE	1.250	21 ordu	15.000 pta.	3.000 pta.	urtean hirutan	Autoa	25.000 pta.
PUERTO DE STA.MARIA	2.100	40 ordu	20.000 pta.	5.000 pta.	Astero edo hamabostero	Autobusa	25.000 pta.
TENERIFE	4.000	8 egun	100.000 pta.	10.000 pta.	Hamabostero	Hegazkina	30.000 pta.
VALDEMORO	850	14 ordu	10.000 pta.	1.000 pta.	Hilean behin	Autoa	25.000 pta.

Legeak dio komunikazioek sekretuak behar dutela izan, eta hau apurtzeko arrazoiak ongi zehaztuak eta argiak. Jaenen, beste hainbat espetxetan bezala Espetxe Zaintzarako epaileak komunikazio interbentzioak debekatu ditu, baina hau ez da sistema honekin jarraitzeko oztopo izan. Honen adierazle dira presoek beraiek esaten dutena. Espetxe Zaintzarako epaileak komunikazioen interbentzioa etetea agintzen zuen epaia jaso ondoren, funtzionarioek zuzendaritzatik egiten zituen deiak grabatzeko agindua jaso zuten idatziz eta, noski, zuzendaritzaren aginduak du praktikan garrantzia, epailearena alde batera utzita.

Gainera euskaraz idatzirik dagoen edozein gauza itzuli ohi da, eta legez hiru asteko atzerapena aurrikusten bada ere, hilabeteak igaro ohi dira, betiereko erretentzioa ematen ez denean. Betirereko erretentzioa prentsan ere ematen da, bertan esaten zedana-gatik.

Presoek izugarritzko oztopoak dituzte kanpo harremanak mantentzeko. Batetik, komunikazio guztia interbenitzeko joera dago eta honek arazoak sortzen ditu harreman egokiak mantentzerakoan. Bestetik, euskaraz aritzea galerazi egiten da hainbatetan eta bestetan, izugarritzko atzerapenak dakartza euskararen erabilerak.

Iraskaskuntzan eragina

Komunikazio guztien grabaketa preso eta senitarteko nortasun eta ahultasunak ezagutu eta erabili ahal izateko egiten dira, eta honen jakitun kanpokoekiko harremanak izugarri zailtzen dira.

Baina ez dira era honeko harremanak zailtzen diren bakarrak, erabili ezin direnak ere zailtzen dira, kanpoarekiko etendura sortu asmoz. Horrela presoek ikasteko eskubidea mugatuz. Sakabanatzea hasizenezan unibertsitate ikasketak burutzen zizutenen

kopurua murriztu egin zen nabarmen, 1989-90 ikasturteko 223 ikasletik 173ra jaitsiz, baina azken urtean kopurua asko igo da eta 229 dira egun horretan dihardutenak. Presoei ez zaie ikasteko gogoia joan eta Euskal Herriko Unibertsita-

Komunikazioaren interbentzio eta erretentzioek kanpo harremanetarako oztopo izugarriak ezartzen dituzte ●

tean dagoen presoaren aldeko batzordearen eta UNE-Deko arduradunen bidez laguntza ematen zaie jarrai dezaten, baina horrek ez du esan nahi baldintzak hobetu direnik.

Ikasle askorentzat ikasurtea bukatu bada ere, presoek oro har irailean egiten dituzte lan eta azterketak, materialak jasotzean ematen den atzerapena dela eta ekainean egiteko zailtasunak baitituzte. Hala ere, aipatu beharra dago, ikasteko materialaren erretentzioa espetxe eta preso bakoitzaren egoeraren arabera aldatzen dela. Bestetik, ira-

kasleen bisiten gaia dago. Irakasleei sartzeko baimena Barne Ministerioak ematen die eta hainbati ukatu egin die, horretarako arrazoirik aipatzen ez bada ere. Informazio Zientzietako fakultateko irakasleak dira ezezko gehien jaso dituztenak, eta hau da hain zuzen ikasle gehien biltzen dituen ikasketak.

Legeak presoak bere inguruntik ez dela alden du behar badio ere, datuek oso bestelako egoera adierazten dute.

Aitziber Yarza

E Z P A L A K

■ CCOO-REN SALAKETA MARTIARENAREN AURKA

JOSE Manuel Martiarena Barne kontseilariordearen aurka prebrikazio salaketa jartzea erabaki du CCOO sindikatua, kontseilariak Operazio Unitateen zuzendaria bere karguan mantentzea erabaki duelako. Sindikatua-
ren ustez, zuzendari hau da Lehergai-luen Indargabetze Unitate Berezian bizi den egonezaren arduraduna, eta Martiarenak hau kargutik kentzen ez duenez, bere aurka salaketa jartzea erabaki du. CCOOk «*egungo legea berriro martxan jartzea eta txartuta dagoen lan giroa hobetzea*» eskatzen du, horretarako zuzendariarekiko «*laguntasun eta konfiantzari lebentasunik eman gabe*».

ELA ere kexu azaldu da, eta Iurretan mobilizazioak egin dituzte talde honen zuzendariak sindikatuetak ordezkariek bertan sartzen uzten ez dituelako. ELAko ordezkariek gaineratu dutenez, egun unitatea osatzen duten 17 kideetatik 8 ez daude lanean, medikuek aginduta, estresa dela eta.

■ ROSA DIEZ 'NON GRATA' KORTEZUBIN

KORTEZUBIKO Udalak Rosa Diez Eusko Jaurlaritzako Turismo kontseilaria *persona non grata* izendatzea erabaki du. Arrazoia Ibarrolak margotutako Omako basora egindako bisitaldia litzateke. Jose Antonio Baste-gieta «Marko» Kortezubiko alkateak adierazi duenez, arazoa aspaldidani-koa da. 1992ko Sevillako Expoko EAEko pabiloian basoaren hainbat argazki zeuden, eta Oman (Bizkaia) zeudela aipatzen zen. Markok garai hartan eskutitza bidali zion, Oma Kortezubiko auzunea dela esanez eta bertara gonbidatuz. Ez zuen erantzunik jaso. Joan den astean, ordea, Rosa Diez Oman izan zen jarritako bidesei-naleak inauguratuz, baina ez zion honen berri udalari eman. Markoren ustez, «*honek kontseilariak Kortezubi eta bere alkatea mesprezatzen dituela adierazten du, edozein kargu publikok, ofizialki udal batera doanean, udala jakinaren gainean jartzen baitu*».

H I T Z E Z H I T Z

«Ziur gaude KASEk ETA eta bere inguru guztia zuzentze duela, baina horrek ez du esan nahi epaile baten aurrera eramateko froga baliogarriak ditugunik. Hau beraietako batzuk filtratzen ditugutelako eta susmagarrien gainean egin ditugun entzuketak direla medio dakigu».

Juan Maria Atutxa, Eusko Jaurlaritzako Barne sailburua.
El Pais, 94-VII-4

«Agian Euro Appraisalen akatsa EAJren buruekin harremanik ez izatea izan zen».

Javier Abasolo, Frantziako espetxeratua dagoen Euro Appraisaleko lehendakaria.
Egin, 94-VII-2

«Urralburu jarraipen interesatu baten biktimia da eta hori Huarte batzordea zen ikusi nuenetik diot. Ikerketa batzordean parte hartu zuten guztiengan bertan borondate ona dagoela pentsatzea oso zaila da».

Javier Otano, PSNko idazkari nagusia.
El Mundo, 94-VII-3

G O R D E T Z E K O A K

GATAZKEN KONPONBIDERAKO BITARTEKARIEN KONGRESUA

URRIAREN 7, 8 eta 9an Donostian gaztaka ezberdinetan bitartekaritza lanetan eta gatazken konponbidean aritu diren hainbat jakitun bilduko dira Gernika Gogoratuz taldearen eskutik. Nazioarteko hainbat aditu biltzen dituzten bilera hauek ez dira berriak, lau urtetik behin egiten baitira. Oraingoa Gernika Gogoratuz taldeak antolatuko du, eta Euskal Herriaren egoeran oinarrituko ez bada ere, ziurrenik honen inguruko aipamenik izango da.

K A R T A J O K O A N

«Gizartearen laguntza morala da Ertzaintzari beldu eta garatzeko indarra ematen diona».

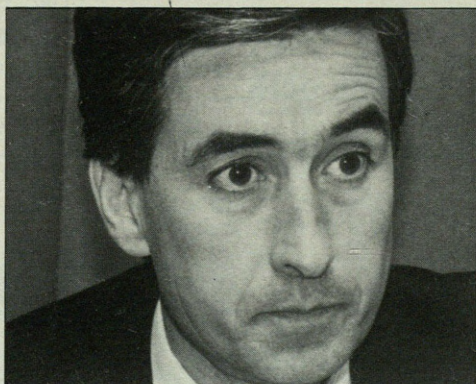
Jose Manuel Martiarena,
Eusko Jaurlaritzako Barne
saillburuordea.
Deia, 94-VII-3

«Gobernu Zibilera bandera espainiarra bidaltzea baino nahiago dugu HBko zinegotzi batzuek bidaltzea badaezpada ere, hauetako batzuek bolada bat bertan igaro beharko balute edo».

Gregorio Ordoñez, EAEko
PPko bozeramailea.
El Mundo, 94-VII-7

enbido...

...ordago!

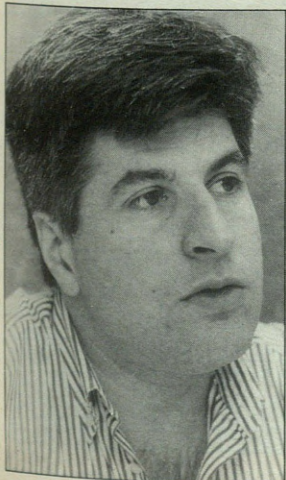
RAMON JAUREGI

Lehendakariartzarako kanpainan sartu garaela dirudi, eta duela aste batzuk PSE-EEk berau Ardanza-Jauregi polarizazioan oinarritzeko asmoa zuela zabaldu ondoren, Jauregi hautagai gisa aurkezteko ekitaldian hau garbi azaldu zen. Jauregiren ustez, «azken hamabost urteetan ez dugu benetako lehenakari bat izan, benetan autonomista Euskadi autonomiatik eta autonomiarako eraiki nahi duena, eta ez beste gauza baterako». PSE-EEko idazkari nagusiak zuzenean Ardanzaren aurka ere jo zuen «lidergo politikoa ez dago Ardanzarengan, EAJko lehenakariak zer esaten duen baitugu gogoan, eta ez EAJko hautagaiak esaten duena» ●

JOSE ANTONIO ARDANZA

EAEko lehenakariak azaldu zuenez, «Jauregik oso argudio gutxi behar izan ditu beste hautagaia horrela deskalifikatzen basteko, baina ez dut ezer erantzuteko. Erantzuna hautesleak emango du, orain arte bezalaxe». Baina Ardanza ez zen isilik geratu. «Nik autonomi estatutua defenditzen dut, baina abertzalea naiz eta ez estatutista hutsa, hori agerikoa da». Ardanzak adierazi zuenez, «estatutuaren defenditzaille sutsua naiz, gure ordenamendu juridikoaren eta euskal herritarren arteko akordioaren funtsezko elementua delako, baina abertzale baten nahiak planteamendu estatutistatik harantzago doaz» ●

Uso zuriaren itzala Bosnian

KONPONBIDEA berriro ageri da Bosnia gaineko zeruetan, oraingoan NATOk hegazkinen orde, «behinbetiko bake akordio»aren bidez. Funtsen, garrantzitsuena lurralde bana-keta da eta EEBBek, Errusiak eta EBk proposatutako akordioaren bidez, serbiarrak Bosniaren % 49rekin geratuko lirakeke eta kroaziar-musulmanen federazioa gainerako % 51rekin. Gaur egun serbiarrek lurraldearen % 70 euren eskuetan daukate eta horrela jarraitzeko aukera ugari. Baina gerran. Musulmanek herri garrantzitsu batzuk galtzen dituzte (gehien-goia musulmana den Prijedor, esate batera) baina dauden moduan egonda ere nekez egingo dute aurrera.

Jakina Bosniako serbiarrek Serbiaren laguntza jasotzen dutela, politikoa zein logistikoa. Arma aldetik ere bai, baina ez da ahan-tzi behar, Bosnia

eta Serbiarean arteko mugak itxita ere, dagoeneko gerrarekin denbora luzez jarraitzeko adina arma pilatuta dauzkatela Radovan Karadzicen gizonak. Gainera, orain arte argi ikusi den legez, enbarguak ekiditeko modu ugari daude.

Plana bere osotasunean hartu ala utzi egin behar da, ez da negoziagarria eta alde desberdinek hilaren

— Zergatik partehartzea orain, FPR gerra irabazten ari denean eta jadanik milioi erditik gora pertsona hil direnean? ●

19rako eman beharko dute euren erantzuna. Musulmanen buruzagi batzuek, Alia Izetbegovic bera eta Haris Silajdzic lehen ministroa tartean, «akatsak dituen arren» baietza ematearen alde agertu dira. Serbiarrek oraingo behintzat aurkako jarrera daukate baina ikusiko da azken egunetako Beograd eta Moskuren presioek baiezkua ematea lortzen duten ala ez.

Dena den, ez dago baikortasunerako tarte handirik, batetik orain arteko antzerako planek ez dutelako arrakasta izan eta hau ere, finean, aurrekoetatik oso desberdina ez delako. Baina bestetik, lortuta ere, plana errealitatera eramatea ez da batere samurra izango. Aurretik NBek zenbait gune bere babespean jarri zituen eta gero ezin izan ditu babestu (Gorazde esate batera). Bestetik, serbia-

Denbora kontua zen eta horrela gertatu da, Ruandako FPRk Kigali hiriburua hartu eta bertako agintaritzak bereganatu du. Frantsesek ez dute ezer egiterik izan baina, beraien jarrera dela eta, oraindik akaso ekidinezina izango da

FPR eta frantsesen arteko enfrentamendua, behintzat denbora luzez bertan jarraitzen badute. Zibilak babesteko helburuarekin NBek

—horrela eskatu dute gainera agintari berriek— so-egileak eta 'kasko urdinak' bidali beharko lituzke orain, Frantziak Ruandako gerran alderdi baten alde jokatu baitu. Eta etorkizuna? Gaitza. Nola ahan-tzi hilabete gutxi

batzuetan milioi bat pertsona hil direla, gehienak tutsiak, are gehiago orain nagusi hauek direnean? Irtenbidea adiskidetzeko nazionala da, baina hemendik 20 urtera, iraganean bezala, ez al da berdina gertatuko?

Irtenbidea, akaso, gaur egungo Afrikako antolaketa modutik at bilatu behar da.

TERMINOLOGIA

Eskale. *Eskean bildutakotik bizi den pertsona.*

Sobiet Batasuna herri bilduma erraldoia izan zen, jendetsua, aberatsa eta boteretsua. Haren muina zenak hartu du bere oinordekotza, Errusiak. Boteretsua izaten jarraitzen du baina txiroa aldi berean. Edo horren itxura eskaintzen du gutxienez, eskua Mendebalderantz behin eta berriro luzatuz. Itxurazko emaitzak behintzat lortzen dituzte, aurtan G-7ko gonbidatu bakarrik ez, kide ere izan dira, baina zelanbaiteko kide balio-gutxitua ere bai, ez baitu beto eskubiderik, ezta erabaki politiko garrantzitsuenetan parte hartzeko aukerarik. Hori da Mendebaldeak Ekialdearekiko erabiltzen duen politika, ikusi eta ikasi, baina erabaki barik.

rrek onartzearena zer balio izan dezakeen ere galde liteke. Serbia eta beren aurkako neurriak ekiditeko balio dezakete baina errealtatean errespetatzen ez badira, orain arte arte su-eten eta beste akordio ugari errespetatu ez diren moduan, ahalegina hutsala izango da.

JOAN den astean Algerian, islamistek berriro beste zazpi atzerritar hil zituzten, oraingoan italiarrak. Mendebaldean gerra zibil hartatik batez ere atzerritarren heriotza datorkigu. Eta hori garrantzitsua izanik, funtsean garrantzitsuena da ez dela aurrerabiderik ikusten eta algeriarrak euren gerran isolaturik daudela. Beharbada heldu da jada nazioarteko bitartekariren batzuek —arabiarrek— bertan modu serioago batean parte har dezaten.

Xabier Letona

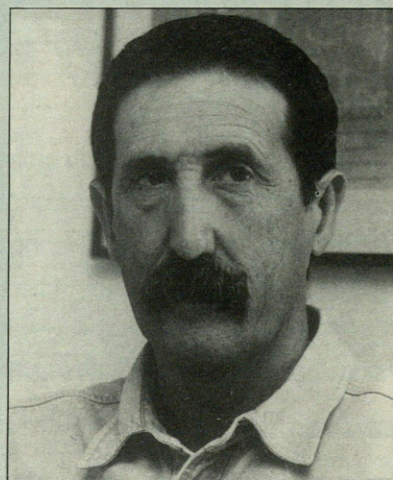
MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Errebisionismo berria

G**ARAI** batean, errebisionismo hitza, ezkerrean ematen ziren eztabaiden eskutik agertzen zen. Ezker muturrekoek sobietarrei marxismoarekiko errebisionistak izatea leporatzen zieten; haiek, ortodoxiaren jabe absolutoak, besteak traidoretzat jotzen zituzten bitartean.

Gaur egun errebisionismo hitzak oso bestelako zentzua hartu du. Ez dago ezkerreari lotua, eskuin muturrari eta ultrakontserbadoreei baizik. Ez du ematen zer ikusirik duenik arazo doktrinalekin edo estrategikoekin; historiari lotuta egongo balitz bezala agertzen da. Bainan, gure esaera zahar batek dioenez, atzeak erakusten omen du nola dantzatu behar duen aurreak eta askotan, segun eta nola ikusten dugun iragana, hala ikusi edo ikustarazi nahi dugu oraina.

ERREBISIONISMO berri honen historia, duela hamar urte arlo intelektualean hasi zen. eztabaidak ia ia akademikotzat jotzen zirelarik: istoriadore errebisionistek ziotenez, nazi eta faxistei buruz esaten zenaren laurdena ere ez zen egia: hots, labeetan erretako judutarren istorio izugarriak amerikarrek asmatutako propaganda merkea omen zen; lurralde okupatueta egindako sarraskiak beste horrenbeste; barneko oposizioarekin egindakoaz zer esanik ez.

JOXE IRIARTE 'BIKILA'

Zutik-eko kidea

INGALATERRAN, Alemanian, Frantzia, Italian... hasieran otzan eta tantaka agertu ziren antzeko iritziak. Geroxeago, ozenagoak egin ziren (askotan hain mingarriak ziren «Kollabo»-en historia nazionalak berreginez eta abar). Azken hilabeteetan, maiz entzun dugu, Hitler, Mousolini, Franco, eta abar, ez zirela hain gaiztoak izan. Gizaki guztien obrak bezala, beraienak ere, bere alde onak eta txarrak izan omen zituzten. Baina, adi! oraingoan, hori diotenek, ez dira intelektualak, historiadoreak edo antzekoak, politikoak eta kazetariak baizik. Gauza bat adierazi nahi digute horrekin: historia, gauza guztiak bezala, nahi den erara manipula daitekeela, sinesgarritasun batetara heltzeko giroa sortzen denean. Giroa, noski, politiko eta soziala da beti.

Berlusconi era malgutan, mediaren sinesgarritasunak horrela eskatzen duelako, eta, beste batzuek zakarrago edo gordinago agertzen dutena, faxismoaren legitimizazioa historikoaren alde jotzen du. Izandako faxismoa eta datorrena ere, etortzen uzten baldin badiegu, bederen!

Autodeterminazio erreferenduma izan daiteke urtebeteren buruan

Burujabetzaren uholdeak hartu du Quebec

Burujabetzarekin atzera eta aurrera, ez dirudi quebectarrak independentzia lortu arte amore ematekotan direnik. Beren etorkizuna bermatzeko, ezinbestekotzat jotzen dute burujabetza, eta urtebete baino lehen seguruenik, helburu horretara urratsak emango dituzte. Kanadak, bestalde, Quebecen independentziaren aurkako jarrera gogorra erakusten du eta era askotako mehatxuak jarri ditu mahai gainean.

QUEBECTARREK

San Juan egunean, ekainaren 24ean ospatu berri dute euren nazio festa. Iazko urriko hauteskunde federaletan Bloke Quebectarrak (BQ) Kanada mailan lorturiko emaitzek burujabetzaren garra bizitu dute. Orain, irailean Quebecen hauteskunde probintzialak izango dira eta horietan, inkesten arabera, Alderdi Quebectarra (PQ) nagusituko da.

Jacques Parizeauk gidatzen duen Alderdi Quebectarrak ez du ezkututzen bere helburua independentzia dela, eta bere gobernu lana zentzu horretan bideratuko duela. 1993ko azken hauteskunde federaletan PQ-k Blokearen aldeko botoa eskatu zuen, eta orain Blokeak PQren aldeko botoa

eskatuko du. Garaipenerako hogeita hamaika eskuan, beraz, baina akaso baikortasunak ere gainezka egiten du Jacques Parizeau (PQ) eta Loucien Bochardek (BQ) gidatzen dituzten alderdietan.

1980ko porrota

Burujabetzazaleek Quebecoko Batzar Nazionalerako hauteskundeak irabaz ditzakete irailean. Baina esan gura al du horrek ondorengo balizko autodeterminazio erreferendumean ere irabaziko dutenik? Ez, eta gainera badago horren aurretikorik. 1980ko maiatzaren 20an, Rene Levesque PQ-ko buruzagi ohia eta Quebecoko lehen ministroa zela, quebectarren % 60k

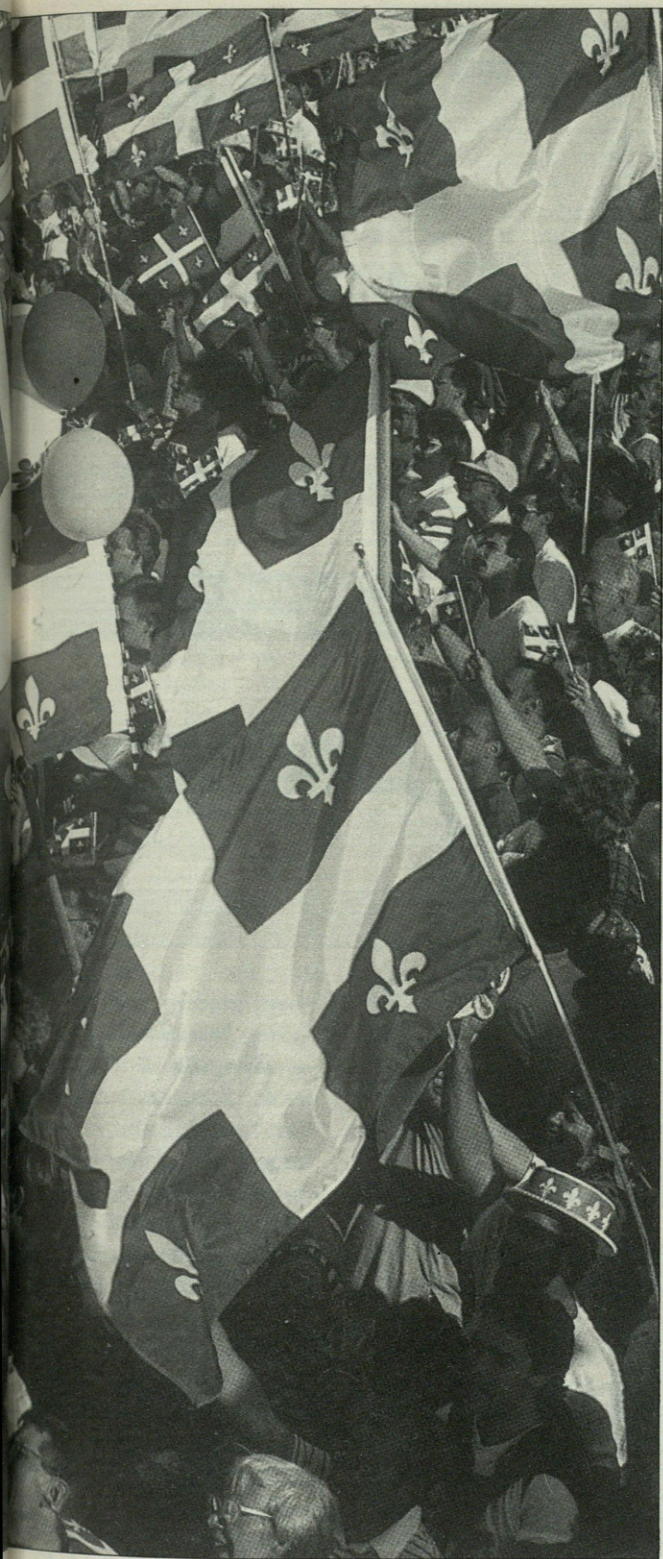
ezezta esan zion independentziari. Kanada eta Estatu Batuen oso presio gogorrak jasan zituzten, egia, baina finean ezezta nagusitu zen.

Kontua ez da berria Kanadan, ingelesak eta frantsesak Ipar Amerikara heldu ziren garaietakoa baizik. Gaur egun Quebec Kanadako lurraldearen % 15 bakarrik bada ere, populazioaren % 25 dauka (7,1 milioi pertsona) eta BPGren % 23; alegia, Kanadarentzat oso lurralde garrantzitsua da. Baina aldi berean, bere populazio frantses hiztuna —% 80 (5,7 milioi pertsona)— irla txiki bat besterik ez da inguratzen duen 220 milioiko ingeles hiztunen itsasoan.

Historikoki harreman korapilatsuak izan dituzte

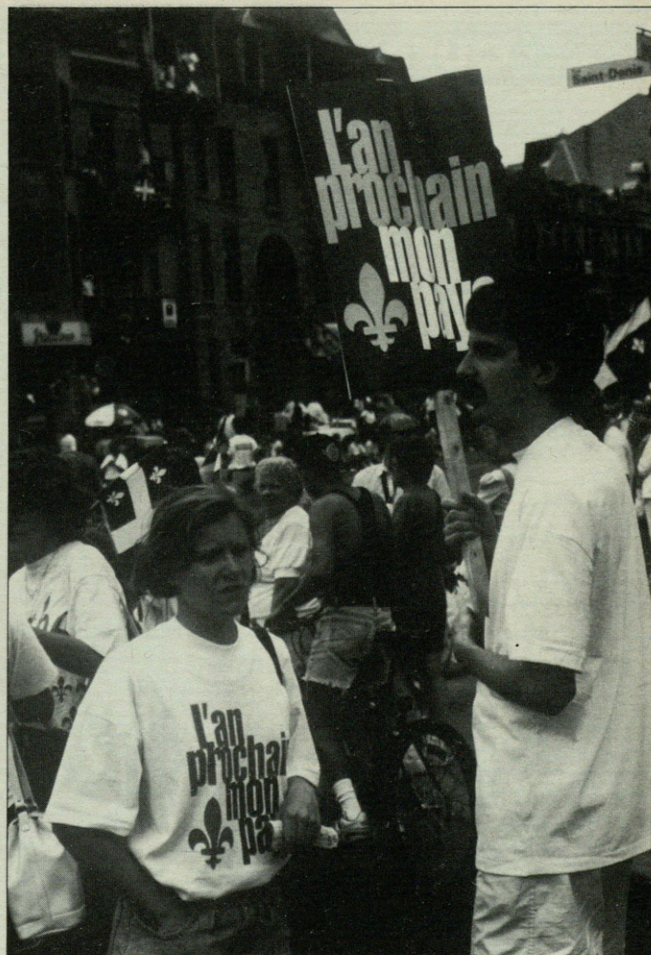
komunitate biak, eta gaur egun ere burujabetzaren aldekoak Quebec herrialde garatueto azken kolonizatzaletzat jotzen dute. Quebec Kanadaren barruan mantentzeko, gobernu federal desberdinek egitura fede

Quebecarrak berriro ere independentziaren atzean.

ralak mugitzeko ahaleginak egin izan dituzte behin eta berriro. Ahalegin motzak Quebecoko abertzaleentzat, eta luzeegiak beste zenbat ingeles probintzientzat.

1980an abertzale quebecarrek jasotako jipoiaren ondoren, 1987an Meech Lakuko akordioak sinatu ziren eta hauetan Quebecen izaera berezia onartu zen.

1992ko ekainean akordioa indargabe geratu zen bi probintziek ez zutelako sinatu. Ondorengo ahalegina Charlottetowneko akordioa izan zen, 1992ko abuztuaren 28an sinatua baina quebecarrentzat oraindik Meech Lakuko akordioek baino gutxiago eskaintzen zuena. 1992ko urriaren 26an Charlottetowneko akordioa erreferendumera eraman zen Kanada osoan.

Quebecarren % 56k ezeztaren alde bozkatu zuen baina, eta hor izan zen benetako ezustekoa, beste zenbait lurraldetan ezezkoa ere oso handia izan zen; oro har Kanada guztian ezetza % 55eraino iritsi zen. Brian Mulroney lehen ministro federalaren heriotza politikoa izan zen.

Ezusteko gehiago: 1993ko urriaren 27an izan-

Quebecoko abertzaleek ekainaren 24ean ospatu zuten nazio eguna eta, ikusten denez, balizko erreferendumerako esperantza handiekin. Argazkia: Iñigo Bilbao.

QUEBEC KANADA BARRUAN

Bere populazioaren %25

7,5 milioi biztanle (Kanadan guztira 28,2)

Bere azaleraren %15

Hots, 1,5 milioi km2 (Frantzia hiru bider)

%84,5 frantses hiztuna da

%4,3 ingelesez mintzo da (Quebecarren %83,3k frantsesa du ama hizkuntza eta %10,7k ingelesa)

Legebiltzar Federaletako eserlekuen %25

295 diputatutik 75 Buebecokoak dira: 54 Bloke Quebecarrekoak: 19 liberalak: Kontserbatzaile 1: Independeente 1

Barne Produktu Gordina %23,1

1992an Quebecoko biztanle bakoitzeko BPG 2.428.608 pezetakoa (101.192 libera) zen (Kanada osoko batez bestekoa baino %8 gutxiago)

Brian Mulroney lehen ministro liberalaren konfiantzazko gizona zen Louzien Bouchard garai batean, eta orain Bloke Quebecarreko buruzagia da.

dako hauteskundeetan Alderdi Liberala nagusi atera zen eta Alderdi Kontserbadorea, aldiz, 178 diputatu izatetik 2 izatera pasatu zen; eta bi fenomeno garrantzitsu, Alderdi Erreformazalearen arrakasta (mendebaldekoa, federaltzalea eta oso kontserbadorea) eta Bloke

Quebecarraren ezustekoa, 54 diputatu.

Brian Mulroneyren bigarren izan zen Loucien Boucharden eskutik sortu zen Blokea, 1991n zortzi diputaturekin talde berezia sortu zuenean. Orduan jada Quebecen independentziaren alde agertu zen argi eta garbi, eta Otawara bertako egitura federaletatik independentzia bultzatzeko abiatu zen. 1945etik Quebecarren Alderdia ez da aurkeztu hauteskunde federaletara baina azken urte hauetan Blokearekin estrategia bateratua eramatea erabaki du: Blokeak egitura federaletatik bultzatzen du independentzia eta Alderdi Quebecarrak Quebec bertatik.

Bouchard, Blokeko buruzagia, laguntzeko prest ageri da: «Gure helburua

burujabetzaren erreferenduma lortzea da, eta horretarako Alderdi Quebecarreko hauteskundeak inbentario lagundu behar diogu. Gure indar guztia baita nirea ere, PQren eskerrekin erabakitzen dira. Bestalde, Daniel Johnsonen liberalak irabaziko balute, Blokearen lana Otawan zalantza jarri beharko litzateke. Iragan martxoan Blokeak gazte Forumak ere botu PQri ematea erabaki zuen. Dena den, aurreragorab

Bouchard, Bloke Quebecarreko buruzagiaren ustea indioek ez dute autodeterminazio eskubiderik

aurrikusten bada ere, oraindik ez dago alderdi bien arteko lotura organikorik, eta Blokekoak hori zaintzen saiatzen dira. Bouchardek argi utzi gura izan du: «Ez gara PQren be-soa Otawan».

Erreferenduma

Parizeauk, lehen ministro-gaiak iragarri duenez, «irabaziz gero, autodeterminazio erreferenduma zortzi edo hamar hilabete barru antolatuko nuke». Burujabetzazaleen ageriko asmo hauek txinpartak sortu dituzte Kanadako eremu politikoan eta federalistek jadanik era guztietako mehatxuak jaurtiki dizkiete aber-tzaleei.

Kanadako Konstituzioak ez dio autodeterminazio eskubiderik aitortzen Quebeci baina, errealitatean, erreferendum hori jadanik aurrera eramane 1980an, eta PQk irabazten badu beste bat izango da. Nork du, baina, independentziaren giltza? Abertzaleentzat quebecarrengan besterik ez; federalisten ustez, aldiz, Kanadak baimendu beharko luke (Konstituzioaren arabera zazpi probintzien baiezkoa behar da).

Jacques Parizeauk argi dauka: «Hiru baldintza betetzen badira, Quebecen bakarrik zabaldu ahal izango ditu independentziaren ateak: bat, adibidez, erreferendumez herriak horretarako baimen argia ematea; bi, Quebecen erakundeek Quebecen aginte publikoa mantentzeko gai direla erakustea; eta hirurik, nazioarte mailako beste estatu batzuek gure burujabetza ezagutzea».

Chretien lehen ministro federalak, bere aldetik, gauzak garbi adierazi behar

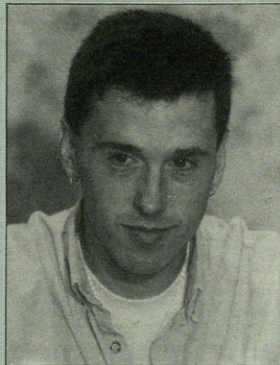
IKUSTEAR dago quebecarrek burujabetza lortuko duten ala ez. Badirudi, dena den, independentzia aldarrikatzen dutenek gehiengo lortuko dutela hurrengo hauteskunde probintzietan —nazionaletan, alegia—. Aztertzea besterik ez dago azken urte bietan hautes-tontzitan jazo direnak eta, batik bat, azken hauteskunde federaletan Bloke Quebecarrak lortutako garaipena. PQ-k agindu du dagoeneko gobernu osatu eta handik zortzi hilabeteetara burutuko duela burujabetzari buruzko erreferenduma. Itxoitea dago, beraz, zer gertatuko den.

Badago, halere, aurretik konpondu beharreko auzirik. Batetik boto eskubidea duten etorkinak —uholdeka heldutakoak— arazo suertatuko zaizkiolako aipatu egitasmoari eta, bestetik, ezer egin aurretik, herri indioekin nahitaezko akordiora heldu beharko di-

direla dio: «Ezin da erreferenduma subiranotasunaren galderan mozortu, argi eta garbi azaldu behar da mamia, bots, Quebec Kanadatik banatzea gura den ala ez».

Dena den, egitekotan ere oraindik ez dago argi PQren balizko gobernuak nola jokatu lukeen, bi eratako jokaera aztertzen ari baita: batetik gobernuari mandatu

Quebec, mon amour

IÑIGO BILBAO

Kazetaria

relako quebecarrak eta, horretarako, orain arteko ezinikusiak eta gorrotoak gainditu beharko dituzte.

Baten batek bertatik zer inportatu izan dezakegula uste izango badu ere, argi utzi beharra dago Quebec, orokorrean, ez dela eredu euskal abertzaleontzat. Ez, nire uste apalean, behintzat, prozesua hitzez hitz eta bere horretan kalkatu nahi bada. Dagoena da, hori bai, zer ikusi eta zer ikasi bertakoengandik. Zer ikasi daukate, batez ere, euren burua nazionalista edo

abertzaleentzat duten agintariak: hizkuntz politikaz arduratzen direnak, esaterako, EHE bera atzean uzteko moduko iharduera baitaramate agintari quebecarrek; baita botere zentralaren mehatxu militarren —Konstituzioaren 8. atala, kasu— aitzakiaz, burujabetzaren gaineko erabaki praktikoak behin eta berriz bihar-etzirako atzeratzen dituztenek, PQ-k ez baitu gisa horretako amenazuei jaramon egiteko asmorik —eta izan, badira halakoak— eta lege onartua ez dagoen autodeterminazio eskubidea berez indartzekoa asmoa du.

Guk geuk aztertu beharko dugu, halaber, zein izango den gobernu frantziarrak auzi honetan izango duen eskuhartzea eta zein nazioarteko komunitateak —instituzionalak, noski— hartuko duen jarrera balizko erreferendumean baietza nagusituko balitz, hor baitago egiazko koska.

Jacques Parizeau, lehen ministroa, aurtengo San Juan eguna ospatzen. Argazkia: Iñigo Bilbao.

Indio eta inuiten aurka Quebec

KANADAKO indioek oro har egoera gaitza bizi dute eta gaur egun Quebecen ez dute salbuespenik ezagutzen ildo horretan. Industrializazio ereduari eutsi ahal izateko Quebecen herri indio eta inuiten lurraldeetan egindako triskantza ekologikoek egoera larrian jarri dute herri hauen biziraupena.

Eguno mehatxurik handiena James badi II proiektua da, estatua jabe den Hidroquebec enpresak elektrizitatea ekoizteko eraman gura duen proiektua. Hidroquebecen Quebecen kontsumitzen duen elektrizitatearen % 95 ekoizten du eta pilatu duen zorra Quebecen BPGren % 5era iristen da.

«James badi» proiektua 1970ean hasi zen eta bere

osotasunean aurrera eramaten bada, James eta Hudson badiara jotzen duten 15 ibaietan urtegi erraldoiak egingo dira. Proiektua guztiz betetzen balitz, cree nazio indioak eta inuitek arrantzan eta ehizean jarduten duten lurraldea kaltetua gertatuko litzateke: 325.000 km², hots, 16 Euskal Herri.

1991n proiektu honen bigarren faseari ekin zitzaionean, 13.000 km² urpean geratu ziren eta cree zenbait komunitatek euren lurrak utzi behar izan zituzten. Geratzen diren beste bederatzi ibaietan urtegiak bukatzen direnean, beste 10.000 km² geratuko dira urpean.

Hudson badien bizi diren inuitak han bizi dira duela 5.000 urtetik, alabaina ez dira beren lurren jabe. Jabetza Quebecen

esku dago —eta oraingoz Kanadaren esku— eta quebectar abertzaleek, Quebec independentearentzat funtsezkoa jotzen dute lurralde horietan egin beharreko proiektu hidrologikoa. 1973an, badien bizi ziren 11.000 indio cree eta 5.000 inuiten bi herenek ehiza eta arrantza zuten elikadura iturri nagusia; gaur egun euren eguneko elikagaien laurdenera bakarrik iristen da.

Bale Handia ibaiko bi urtegiek aurrera jarraitzen badute cree nazioaren amaierari buruz berba egin ahal izango da. Matthew Cooncome cree buruzagi handiak dioenez, «prezio berean, lepoan soka bat jarri eta uretara bota gintzaketen. Hau gure biziraupenaren borroka da».

zehatza emango liokeen herritarren agindua (independentziantz abiatur, adibidez), edo behin gobernuak neurri zehatz batzuk hartu ondoren pauso horiek baiestea ala atzera botatzeko

Mehatxuak

Banaketa arriskua ikusten den estatu gehientsuenetan, banatzera doanak bizkar gainean eraman behar ohi dituzte mehatxu eta presio kilo mordoska. Baita garatuak eta zibilizatuak ei diren herrialdeetan, eta Quebec ez da salbuespena. Denetarik entzun edo irakur liteke. Jean Chretien lehen ministroaren esanetan, «Quebecen banatzen bada Kanadako milioi bat frates biztunek bizkuntza galtzeko arriskua dute. Zergatik? Beren buruzagiaren axolagabekeriagatik, besterik ez».

Baina beste batzuk askoz harantzago doaz, esate batera Keiht Henderson Quebecen Berdintasunaren Alderdiko (anglofonoa) buruzagia: «Kanadako gainetik lurraldeen baimen barik Quebecen independentzia aldarrikazten badu, Ottawak edozein bitarteko erabili behar du banaketari ekiditeko, baita armadaren partehartzea ere horrela beharko balitz».

Txantaia ekonomikoak ere mahai gainean daude. Besteak beste, baina ezin utzi bertako betiko populazioa —indioak eta inuitak— tartean sartu barik utzi. Turp jaunak, Arazo Indioetarako ministro federalak esan bezala, «Quebecen indioek Kanada barruan geratu gura badutuz gure eskubide hori bermatuko diegu».

Quebecen banatzea erabaki badezake, eurak ere

Hidroquebecen proiektuek arriskuan jartzen dute cree nazioaren biziraupena.

burujabeak dira geratzea erabakitzeke».

Baina indioen kontuetan sartuta, federalista zein Quebecoko abertzaleek euren sareetan harrapatuta daude. Quebecar aberatzaleek indioen burujabetzaz berba gehiegi ez dezala egin gomendatzen diote Turp jaunari, «Kanadako

gainerako indioek ere euren burujabetza eska baitezakete». Eta kontraesanen muinean, indio eta inuitekiko quebecar abertzaleen jarreraz Boucharden berbak aski adierazgarriak dira: «Indio eta inuitek ez dute autodeterminaziorako eskubiderik. James badiako konbentzioan cree eta

inuitekin lortutako akordioak hor daude eta horien arabera, lurraldeak Quebecokoak dira. Beraz, arazo hori konpondua dago».

Bouchardi, dena den, laster gogorarazi zaio beste nazio indio batzuk ez daudela konbentzioan. Quebecoko abertzaleen ustez, indioek autogobernurako eskubi-

dea izango dute, eta euren kultura garatzeko tresna guztiak eta begirune osoa, baina lurraldeak Quebecokoak dira. Historia behin eta berriro errepikatzen da antza, gutxiengoek beren gutxiengoak zapaltzen dituzte.

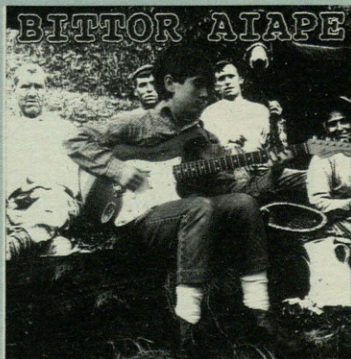
Xabier Letona

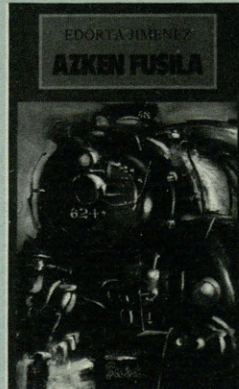
EGIN ZAITEZ ORAIN HARPIDEDUN

EZ GALDU AUKERA HAU!

Orain harpidedun eginez gero Edorta Jimenezen nobela berria ala Bittor Aieperen lehen Konpaktoa eskura dezakezu.

Zeuk aukeratu
gustokoa
duzuna,
dagokion
laukian
X bat jarriaz.

BITTOR AIEPEren
LEHEN KONPAKTOA

"AZKEN FUSILA"
EDORTA JIMENEZ

KIOSKOAN
BAINO

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

%20 MERKEAGO

IZENA _____

1. DEITURA _____

2. DEITURA _____

HELBIDE _____

TFNOA _____

HERRIA _____

KOD POSTALA _____

HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTS. HELBIDEA _____

SUKURTS. ZKA. _____

KONTUAREN ZENBAKIA _____

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

10.900 pzta

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 10.900 pzta

Beste Atzerriak

14.250 pzta

Airez 22.500 pzta

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2

LASARTE-ORIA 20160

HISTORIA ETA GERO

JUDU ORTODOXOAK PALESTINARREN BURUZAGITZAN

EZ al dira, bada, Iasser Arafat eta judu ortodoxoak elkarri eskua ematen ari? Hala da. Arafati bostekoa ematen ageri dena Moises Hirsch Naturei Karta sionismoaren aurkako talde judu ortodoxoaren buruzagia da. Baina bostekoa eman bakarrik ez, Arafatek izendatuta Moises Hirsch Autonomiaren Batzarreko (palestinar gobernu) kideetakoa da eta palestinar eta juduen arteko erlijio harremanez arduratuko da. Batzarreko beste kideak ez bezala, Hirsch ahobatez onartua izan zen gainera. Naturei Karta taldeak ez du Israel onartzen, ortodoxoen ustez Mesiak bakarrik bakarrik berrezar baitezake juduen burujabetza Agindutako Lurrean. Talde honen begietara, beraz, Yitzhak Rabin bera litzateke iruzurle eta herexea.

«SARRASKIEN ETXEA» ETA TURISMOA

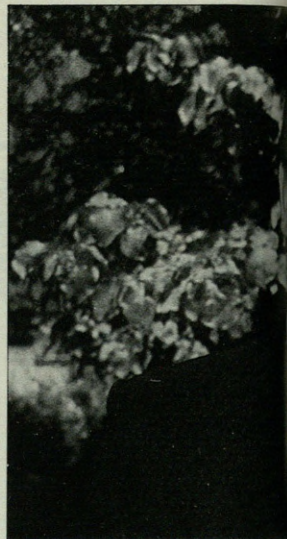
FREDERIK WEST, gutxienez bederatzi pertsona hiltzea leporatzen dioten

igeltsari britainiarra dela eta -bere etxean aurkitu zituzten hilotzak-, auzoek diru sarrera bikainak jaso dituzte. Kasuak erakarrita dozenaka komunikabide eta pertsona hurbildu dira bertara, eta haiei egindako mesede eta zerbitzuen truke (edariak, telbistei euren lorategietatik irudiak hartzeko baimena eman...) diru mordoskatxoa atera ei dute. Baina Britainiar Gobernuko diru-biltzaile zorrotzak ohartu dira ezkutuko diru sarrera horiez eta, adierazi dutenez, «auzoek beren ezo-hizko diru sarrerak errenta aitorpean jarriko dituztelakoan gaude». Noski, ezin estatuaren zorrotzasunari ihes egin.

HILLARY CLINTON LEHENDAKARI

CLINTON bera baino askoz lehendakari hobe izango litzatekeela pentsatzen dute askok. Hillary berak dioenez, nolanahi ere, ez litzaioke kargua gustatuko baina, hala ere, Bill Clinton-ek erabakiak hartu aurretik berarekin eta Chelsea bere alaba gaztearekin eztabaidatzen dituela aitortu zuen. Gauza bera egingo al dute munduko gainerako mandatariek?

E L E M E L E

«Pentsioak jaistea krudelderia izugarria da. Gizarte zintzo batek ez die iruzurrik egiten beren zaharrei».

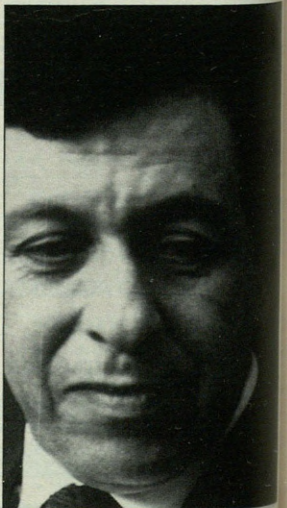
Jose Piñera, Pinocheten Lan ministro ohia.

«Ez nuke gure aita munduko inongo banku gizonengatik aldatuko».

Aleida Guevara, Che Guevararen alaba.

«Islamisten aurrean ez dugu amore emango».

Mokdad Sifi, Algeriako lehen ministroa.

O I H A R T Z U N A K

DELORSEN POSTUA HUTSIK ORAINDIK

HORRELA jarraituz gero, Europako Batzordeko lehendakaritzak hutsik jarraituko du Delorsek datorren urtarrilean aldegin arte. Edo bestela, akaso, berorrek jarraitu beharko du. Dagoeneko Felipe Gonzalez Espainiako gober-nuburuak eta Uffe Ellemann Jensen Danimarkako Atzerri ministroak ezetza eman dute euren. Giulio Amato Italiako lehen ministro ohia, Donald Sutherland GATTe-ko buruzagi ohia, Padrayg Flynn komisario irlandarra, Hans Van den Broek Holandako komisarioa eta beste izen ugari ere atera dira. Jean-Luc Dehaene Belgikako lehen ministroa ei da oraindik gehienek gura dutena baina britainiarren ezetza gaindiezina da. Uztailaren 15ean bilduko bide dira berriro EBko agintariak eta ordurako izango da jada guztiek onartutako izenik.

POLONIA EUROPAKO EKIALDEAREN ORDEZKARI

POLONIAKO agintariek ez dute aukerarik galtzen Varsovia ekialdeko oihartzunen ordezkaria bihur dadin. Iragan astean Bill Clinton bertan zegoela, inguruko zortzi estatu Warren Chistopherrekin bildu ziren Varsovia. Halaber, besteak beste, G-7 eta Europako ekialdeko hainbat estaturen arteko gailurra ere hantxe gin zen. Sozialismo errearen erregimenak erortzen hasi ahala Poloniak ahalegin bereziak egin zituen ekialdekoen ahotsa izateko. Dena den, beste estatuek ere —Txekiar Errepublikak eta Hungariak batez ere— ez diote erraztasunik ematen.

«Rabinek Zisjordania osoa uztea onartu du».

Nabil Shaath, Iasser Arafat PAEko buruzagiaren aholkularia.

«Orain gu gara gobernu eta baiek matxinatuak, frantziarrek onartu behar dituzte gure herriarekiko eskubide subiranoak. Ez digu axolarik zibilak babestuta dauden guneak egoteak, baina operazioa aurrera eramaten ari diren moduagatik, mehatxua dirudi».

Paul Kagame, Ruandako FPRko buruzagia.

Industria berdea

Produktu berdeak» deitutakoek merkatua hartu dute eta dagoeneko ekologia ez da moda bakarrik, baizik eta saltzeko beharrezkoa bihurtu den bestelako balioa. Euskal Herrian duela gutxi jaio den sektorea dugu hau.

EUSKAL Autonomi Elkartean dauden enpresek urtero 500.000 tona hondakin sortzen dituzte, hauetatik aipagarrienak hondakin kimiko eta metalikoak dira, dakarten arriskuagatik. Honek ez du ezer berri esan nahi, baina agian bat baino gehiago harrituko litzateke hondakin hauek tratatzeko

sortu diren hainbat ekimen eta enpresa ikusiz. Egia esan, Eusko Jaurlaritzak zer ikusi handia du sektore honen berpiztean, honek ingurugiroarekiko hartutako ekimenak izango baitira hurrengo urteetan enpresa eta industria hauen eguneroko 'elikagaia'.

Duela gutxi Ingurugiro

Clusterraren sorrera dugu adibiderik garrantzitsuenak. Bertan bilduko dira ekoindustria honen inguruko enpresak, alegia, ingeniari-tzak/aholkularitzak, lur eta ur kutsatuen tratamendua, industri solairuen garbiketa, tratatze/birziklaia eta hondakinen gestioaz arduratzen diren enpresak, ikerketa guneak, unibertsitateak, promotora inmobiliarioak eta ondasun ekipoen ekoizpena.

Cluster honen sorrera Eusko Jaurlaritzak jarritako baldintzak ditu oinarri. Plangintza Teknologikoa,

Ekoparkea, Zergarbi eta Zabalgardi edo Ihobe, Industri-hondakinen Plangintza, Bilboko Berpiztea edo Bilboko Portuarekin lortutako aholkularitza akordioez ari gara.

Gauzak honela, gaur egun EAEko Barne Produktu Gordinaren % 1 den sektore honen hedapena aurrikusten da, datorren hamarakadan BPGren % 10 izatea espero baita. Datu hauek Europako Batasunean gertatu dena dute erreferentzia, bertan 1992an ekoindustriaren negozio kopurua 2,5 bilioi pezetara (105 bat miliar libera) heldu baitzen eta 1,5 milioi lanpostu sortu. 2.000. urterako egindiren aurrikuspenak hauek lirateke: 7,5 bilioi pezetara negozio kopuruari dagokionez, eta lau milioi lanposturen sorrera ■

DIRUAREN HOTSA

**ION
SOJO**

LITERALKI, ergonomiak lanaren legeen azterketa esan nahi du; praktikan, tresnak, makinak eta komoditatez eta efikaziaz erabiltzeko dispositibo batzuen jakintza zientifikoen multzoa da ergonomia.

Nahiko gaztea den zientziak hitz egin behar dugu. Bere jatorria militarra da eta 1939 urtera jo behar dugu: Bigarren Mundu Gudan erabilitako konbate hegazkinen kabinaren diseinua egiterakoan asmatu zena. Beraz, ergonomiaz ezagutzen duguna zera da: pertsona eta makina, lana edota esparru laboralaren arteko harremana aztertzen duen zientzia.

Denbora pasatu ahala, ergonomiaren eragin esparrua izugarri handitu da eta gaur egun, mota guztietako produktuen diseinuan aurkitzen dugu: erremintak, altzariak, ibilgailuen sektorea, eta abar. Hartzen dituen esparruen aniztasuna dela eta, ergonomia zientzia inter-

Ergonomia, lan kalitatea

disziplinarra bihurtu zaigu eta bertan biltzen dira psikologia, fisiologia, soziologia, medikuntza, luminoteknia eta akustika.

Ergonomikaria eta diseinatzailearen lana oso antzekoa da: bai ergonomiak zein diseinuak izugarritzko garrantzia ematen diote pertsona eta produktua edota tresna eta makinaren artean dagoen harremanari, eta honen azken helburua da harreman hau ahal den bezain erreza bilakatzea. Diseinu prozesu batek ezin du baztertu inolaz ere azterketa ergonomikoa nahiz eta diseinatutako produktoa txikia izan, adibidez, tresneria kirurgikoa.

Diseinatzaileak azterketa ergonomikora jotzen du bere lana egiteko eta honen bidez makina baten mandoak ala ordenagailu baten teklak zein lanpostua toki konfortagarria bilakatzea edota garraio publiko baten barne esparruak zehaztea bideratzen du.

Fernand Perret, Loreki kooperatibako gerentea

«Ekimen ttikiak ez dira mesprezatu behar»

Hortikulturan ingeniaria, Itsasun dagoen sei langileko Lorekiren emaitza onen berri eman digu Fernand Perretek. 86aren hasieran ekin zioten, baratzetako lur beltzak eta sail horretako produktuak sortzen eta saltzen. Zortzi urteren buruan irabaziak dituzte.

ARGIA. Zer barreman du-zue beste kooperatibekin?

FERNAND PERRET. Gure enpresa martxan jarri genuelarik, kooperatiba bat

antolatzea zen gure asmoa, guretzat autogestioa, berdintasuna, elkartasuna.. hitz horiek garrantzia baitzuten. Garai hartan jadanik erraten

zen proiekturik ez zegoela, gurea behintzat hor zegoen. Gisa guziz mugimendu horretan kokatzen ginen. Denborarekin SEIk ezagutu dituen zailtasunak eraginik izan dute kooperatiben artean, SEI baitzen kooperatiben nolabaiteko garaipenaren isla. Horrek moralki hunkitu gaitu. Kooperatiba guztiekin harreman esturik ez badugu ere, mugimendu horretan kokatua izatea lagungarri da. Kooperatiba baikotza abentura berria da.

A. Enpresa munduaren egoerak bain zaila iduri duela, edo behintzat horrela agertzen zaigula, Lorekik irabaziak ditu; nolaz?

F.P. Eremu berezi batean kokatzen garela-ko, hasteko; bestalde, bolontarismo asko jarri dugu zenbait urtez, biziki motibatuak ginen. Mementuko bezero mugatuak ditugu eta beste gauza batek lagundu gaitu, alegia, gure sailean produkzio lekuak urrun daudela; beraz, gure eskualdea

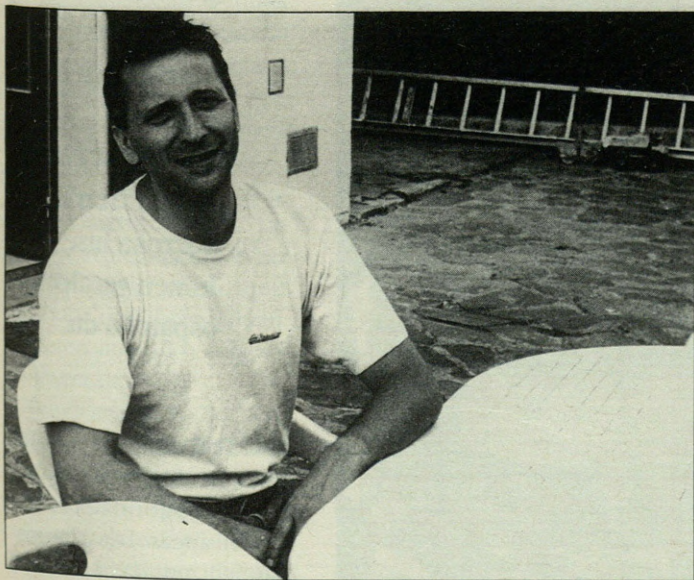
ez da sobera landua beste enpresetako komertzialen aldetik. Honen ondorioz, bertako bezeroak interesatu dira aski laster. Aldiz, guk kanpora joateko zailtasunak ditugu, Hegoaldean merkatuak bilatzeak ere arriskuak sortzen ditu, bereziki pezetaren jaitsieragatik. Lan anitz egin dugu hasieran, astean sei egunez eta hamaika orenez; biziki motibatuak ginen, eta hilabete-sari gutxienekoa jasoz!

Egokitzea izan da aterabide nagusi bat, proiektu batzuk bertan behera utzi behar izan baditugu ere. Golek ukitu ditugu kasualitatez, eta horiek publizitate polita egin digute ondoren. Hots, irabaziak ditugu.

A. Ipar Euskal Herriko garapena anitzetan aipatzen da. Nolako garapena ikusiko zenuke hemen?

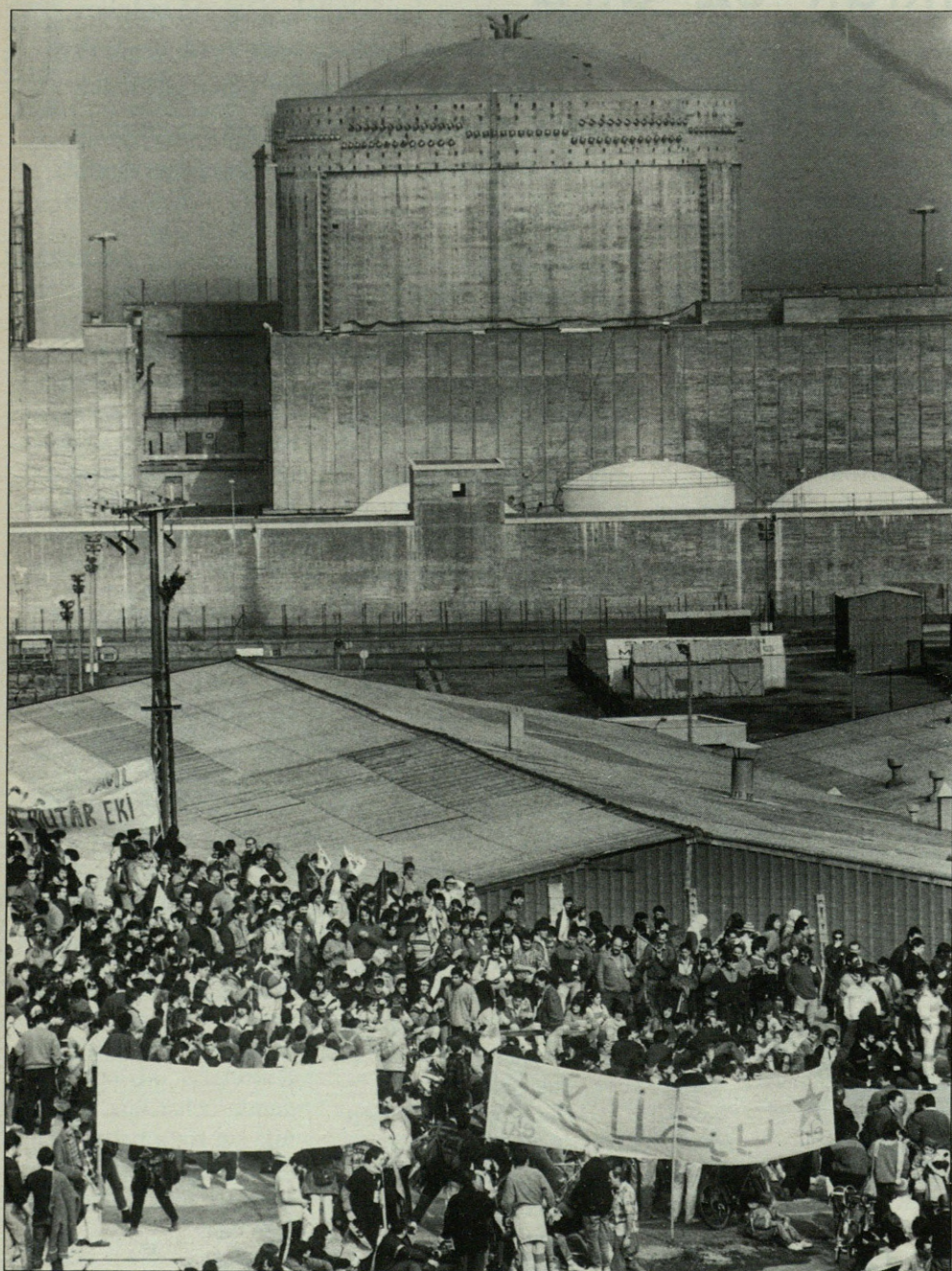
F.P. Nire ikusmoldea da inizatiba ttikiei leku berezia utzi behar zaiela. Taldean sor daitezkeen ekimenetan sinesten dut; inizatiba ttikiak ez dira mesprezatu behar. Sortu ginela askorentzat ez ginen interesgarriak, ez baikenen zur arloan ari, beste motako enpresa baikenen. Gaur egun 3,8 milioi liberako zenbakiarekin hertsu ditugu aurtengo kontuak, sei langilerendako. Leku bat bazen guretzat. Horrelako inizatibak lagundu behar dira, azpiegitura bat sortu behar litzateke, bakarrik zaudela enpresa bat sortzea titan baten lana baita.

Ixabel Etxebarria

Loreki enpresak esfortzu handiak egin ditu egungo egoera lortzeko.

PORLANEZKO PIZTI GARAITUA

Ikurrina legeztatua ez zen arren, antinuklearraren ondoan ageri zen. (Argazkia: Alfredo Aldai)

Lemoizko zentral nuklearraren aurkako borroka luzeak, azkenean, emaitza baikorrak eman ditu. 1982an gelditu bazen ere, 12 urte behar izan dira zentral honen etorkizuna zehazteko. Espainiako Sektore Elektrikoaren lege-proiektuak zentral honen erabateko gelditzea eta eraispena aurrikusten du. Datorren uztailaren 17an Euskal Herriak borroka luze honen garaipena ospatuko du.

GURE historia hurbila aztertuz, badaude hainbat gauza gogoratzeko, eta hauen artean bat asko nabarmentzen da: Lemoizko zentral nuklearraren kontrako borroka. Euskal He

riak ezagutu dituen manifestaldirik handienak (150.000 pertsona elkartu ziren Bilbon 1977ko uztail sargoritsu batean), herri mugimendu partehartzai-leenak, nazio mailako borrokarik batuenetako bat, talde ekologisten sorrera, ekintza armatu harrigarriak... 13 pertsona hil dira Lemoizen kontrako borroka honetan, baina joan den 3an —Gladys del Estal ekologista Goardia Zibilak tiroz hil zutela 15 urte bete ziren egunean— Espainiako Gobernua hainbat aldiz entzun nahi izan ditugun hitzak luzatu zituen. Sektore Elektrikoaren Antolaketarako lege-proiektuaren arabera, Lemoiz erabat gelditu eta honen hondamena aurikusten da. 12 urte behar izan dira —1982an Lemoizko zentraleko lanak behin-behineko gelditzea erabaki zen— azken erabaki hau hartzeko.

Garaipen historikotzat jotzen dutenak ez dira falta, ezta zentrala dagoen Basordeetako kalaren berreskuratzearekin amets egiten dutenak ere. Proposamenak asko dira: gas zentral termiko bat eraikitzeko asmotik hasita —kilometro gutxira dagoen Gaviota gas plataforma dela eta—, edo «eraistea, desmilitarizatzea eta kala berreskuratzea», talde ekologisten aldarrikapena. Gaurtik aurrera, Lemoizko azpiegiturarekin zer egin behar den, nola, noiz eta nork egin behar duen, galderen inguruko eztabaia da ziurra da.

Lemoizen kontrako herri mugimendu honetan parte hartu dutenen izen ospetsu eta ez hain ospetsuenen zerrenda egiteak ehundaka orrialde eskatuko lituzke, eta argazki historiko haiek ikusteak egun aurpegi eza-

20 urteko borroka

1972ko APIRILA: Lemoizko zentral nuklearra egiteko eraikuntza lanak hasi ziren, legez kanpo.

1976ko MAIATZA: «Euskal kostalde ez nuklearraren aldeko defentsa komisioa» eratu zen.

1977ko UZTAILA: 150.000 pertsonak «gerra ostetik eman den manifestaldirik handiena» osatu zuten Lemoizen kontra. Legezkoa ez izan arren, ikurrina kaleratu zen.

1977ko ABENDUA: ETaren komando batek Lemoizen sartzeko saioa egin eta Goardia Zibilarekin izandako tiroketaren ondorioz, David Alvarez Peña ETako kidea larri zauritua izan zen. Hilebete batera hil da.

1978ko MARTXOA: ETak lehegailua jarri zuen zentralaren erreaktorean. Oharrei entzungor, zentrala ez zen behar bezala hustu eta Alberto Negro eta Andres Guerra langileak hil ziren.

1978ko ABENDUA: Torre Altonaga atxilotu zuten, lehegailua jarri izanaren salaketapean.

1979ko APIRILA: 100.000 pertsona bildu ziren Bilbon «Lemoiz ala Euskadi» lelopean.

1979ko EKAINA: Tuteran egindako «Energia nuklearraren aurkako Nazioarteko Egunean» Gladys del Estal hil zuen Goardia Zibilek.

1979ko EKAINA: ETak Lemoizko turbinetan jarritako lehegailuak zentralaren hustutzea eragin zuen. Hala ere, Angel Baño Espada langilea hil zen.

1981eko URTARRILA: ETak Jose Mari Ryan, Lemoizko ingeniari-arduraduna bahitu zuen. Honen askatasunaren truke Lemoizen hondamena eskatu zuen.

1981eko URTARRILA: Torre Altonaga epaitu zuten. 60 urteko espetxe zigorra ezarri zioten.

1981eko OTSAILA: ETak bahiturik zeukan Ryan hil zuen, eta hilketaren aurkako greba orokorra egin zen.

1981eko ABENDUA: 18 hilabeteko espetxe zigorra Gladys del Estal hil zuen poliziaren aurka.

1982ko URTARRILA: Espainiako Ministroen Kontseiluak erabaki zuen ez zegoela Lemoizen inguruko erreferendumik egin behar.

1982ko MAIATZA: ETak Angel Pascual Mugica, Lemoizko proiektuaren arduraduna hil zuen.

1982ko MAIATZA: Iberduerok Lemoizko lanen behin-behineko gelditzea erabaki zuen.

1984eko MARTXOA: Espainiako Gobernua Lemoizen gelditzea ofizial egin zuen.

1985eko ABENDUA: Garoñako zentral nuklearraren aurkako Lehenengo Martxa.

1986ko ABUZTUA: Txernobileko istripua.

1988ko ABENDUA: Lemoizko moratoria berritu zen.

1994eko EKAINA: Espainiako sektore elektrikoaren lege-proiektuak Lemoizen erabateko gelditzea eta honen hondamena aurrikusi zuen.

1979eko ekainaren 3an Goardia Zibilak Gladys del Estal tiroz hil zuen Tuteran, Nazioarteko Egun Antinuklearra aldarrikatzeko manifestaldian.

Segurtasun Indarrek errepresio gogorra burutu zuten herri mugimendu honen aurka.

gunak diren batzuen gazte —eta hippy— itxurak irribarrea eragiten digu, baina Jose Allende, Jesus Cuezva, Juan Tomas Enziondo, Francisco Letamendia, Javier Olaberria, Juan Luis Ibarra, Sabino Ormazabal... Oroimena duenak gogoratuko ditu.

Jesus Cuezva dugu, seguru aski, herri mugimendu

honen adierazle nagusia. Lemoizera heldu zenean, 1971. urte inguruan, ez zekien bere etxe ondoan zentral nuklearra egiteko asmoa zegoenik. Osasun arazoak zituen eta horregatik abiatu zen kostaldera. Gaur egun, oraindik Lemoizen bizi den jubilatua dugu. «Garai gogorak izan ziren», eta arrapaladan Le-

moizko zentral nuklearraren kontraltxatu ziren lehenengo auzo-elkar-teak gogoratu dizkiagu. Lemoizera heldu zenean ez zekien energia nuklearrak zer zen eta guraso elkarrekin batean zegoen; egun, historia hurbila aztertzeke ezinbesteko izendugu. «65 urte ditut eta 20 urtez jasan dut pizti hori. Horregatik, gaur egun oraindik, nahikoa eszeptiko agertzen naiz Lemoizen etorkizunaz biltzeko egitean. Hainbat legez kanpoko, jakabide izan diren hasieratik, eta ustelkeria nagusitu

da. Ez nintzateke barritu bukatzeko ere horrelakorik bat egingo balute. Botere ekonomiko eta politikoa interesak izan dituzte, ez baditu orain ere; Iberdrolaren menpe jarraitzen dute.

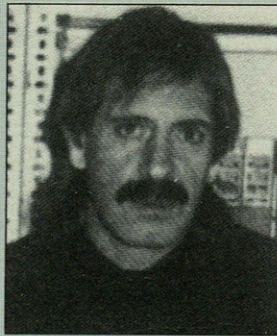
Denak datoz bat: garai penazko lortu da baina errealibilia beharra dago. Jose Allende, egun EHUKo irakaslea, dugu Euskal Kostalde Ez Nuklearraren aldeko Defentsa Komiteetako sortzailetako bat. Talde honek —egungo talde ekologistek eskola izan zena— burututako ekintzak Euskal Herrian eman diren beste berroka ekologisten eta zibilien ereduak izan dira. Lehenengo eransgarriak, lehenengo jaialdiak, lehenengo muralak, topaketak... mugimendu honen baitan eman ziren. Jose Allenderen aburuz, «Euskadin 1972-73 bitartean proiektu kriminal nuklearraren aurka eratu

Torre Altonagaren azken 15 urteak

JOSE Antonio Torre Altonaga «Medius» 1979ko abenduaren 15ean atxilotu zuten Lemoizen lehergailua jartzeaz salatua. Anmistiaren osteko lehenengo preso politikoa dugu. «Atxilotu zutenean, giroa erabat gogortu zen. Ez ginen etxetik ateratzen, Mungia eta Lemoiz herriak erabat inguratuta zituzten, inguruetan mugitzen ziren tiroka, pilotakadak entzuten geni-

tuen... Manifestaldien kontrako errepresioa negargarria izan zen. Tentsio handiko egunak izan ziren», gogoratu du Rosario Altonagak, Torre Altonagaren arreba.

Egun, Lemoizen kontrako martxetan Mediusen gutunak irakurtzen dira. «Datorren astelehenean dugu vis a vis-a, eta 17rako antolatuta dagoen jaialdiaren berri emango diot», jarraitu du Rosariok.

Azken hiru urteotan, Espainiako energia plangintza gauzatu zenaz geroztik, Torre Altonaga 10 espetxe desberdinetan egon da.

barrituko Ea, Lemoiz, Deba eta Tuteran aurrikusten ziren proiektuak gelditzea lortu dugulako. Mugimendu antinuklearraren esanbia zera da: mugimendu sozial obardun, batu eta ilusionatuak, bere etorkizuna kontrolatzeko eta garapena diseinatzeko nabia duena. Borroka antinuklearra irabazi dugu eta beste batzuk irabaziko ditugu mundu elkartu eta itxaropentsu baten alde, orduan bezala, dogmatismoak eta sektarismoak baztertzen baditugu».

«Ingurugiroa»-rekin bat

Hego Euskal Herrian burutako Lehenengo Itzalketa Antinuklearrarekin batera, 1981ean, «Egin» egunkariak «Ingurugiroa» gehigarria kaleratu zuen. Urte askoz bertako arduraduna eta Eguzkiko kidea den Sabino Ormazabal aski ondo gogoratzen ditu garai haiek. «Une politiko berezia zen eta mugimendu antinuklearrak nazio mailan ditugun bainbat aldarrikapen biltzen zituen, mugimendu nazionala baitzen Lemoizen kontrakoa. Argindarra ez ordaintzea —Iberduerori boikota egiteko—, oraindik legeztatua ez izan arren ikurrina ateratzea, egunero 24 orduz lanean aritzea... ehundaka ekintza egin eta ikusi zituen kazetari honek. «Desobedientzia zibilerako

■ «Mugimendu nazionala bihurtu zen Lemoizen kontrako borroka» ● SABINO ORMAZABAL

Garroña, beste arrisku nuklearra

BURGOSKO muga kokatuta egon arren, Garroñako zentral nuklearra Euskal Herrian dugun beste arrisku nuklearra da. Honen eragin esparruak Arabako hegoekialdea harrapatzen du eta Gasteizera heltzeaz gain, Bilbotik 150 kilometrorara dago, hau da, istripu nuklearra gertatuz gero, oso distantzia laburra.

Santa Maria de Garroñako zentral nuklearrean egindako azken azterketak honen gelditzea eskatzen du. Thomas Paten, matematikaria eta zentral nuklearren material azterketetan aditua denaren zuzendaritzapean egindako azterketak argitu du Espainiako Segurtasun Kontseiluak behin eta berriro ukatzen duena. Talde alemaniar honek egindako azterketaren arabera, Garroñako

erreaktore nagusian dauden 97 hoditxoetatik 47 egoera txarrean daude, eta hainbat brintzadura ageri dira. Honek «istripu larriak» eragin ditzakeela eta Garroñaren egoera berezia dela adierazi du aditu honek, «zaharkituta dagoen lehenengo belau-naldiko erreaktorea» delako. Estatu Batuetan dauden beste bi zentral nuklearrek betetzen di-

tuzte ezaugarri hauek.

Greenpeacek eskatutako azterketa bada ere, Euskal Herriko ekologista guztiak bat datoz nazioarte mailako talde honen eskaerarekin: Garroña gelditu. Brintzadurok 1981ean aurkitu ziren lehenbizi, eta ordutik agertu diren denak zigilu mekanikoekin estali dira —urarekin egindako muga erradioaktiboa—.

Garroñan hainbat irregulartasun arriskutsu ageri dira.

netako beste historiko bat dugu. «Borroka eredugarria izan zen. Arrazoia eta berri mugimenduaren garaipea dela esango nuke. Eta horregatik etorkizunak arrazoia eman digu: Lemoiz ez zen/da beharrezkoa». Gerora beste borroka batzuk etorri ziren —OTANen aurkako, eta abar— «baina Lemoiz izan

zen Euskal Herriko kontzientzia antinuklearra piztu zuena». Lege-proiektuak ez du gehiegi argitzen zein izango den Lemoizko azpiegituraren etorkizuna, baina Carlos Alonsoren ustez, «izan daiteke orduan alde zeudenen lerdokeriari eraikitako museoa».

Myriam Gartzia

Hego Euskal Herriko saskibaloia altuera ezin hartuta:

SASKITIK KANPORA

Orain bost urte, Taugres, Askatuak eta Caja Bilbao ACB ligako talde hoberenekin lehiatzen ziren. Datorren denboraldian, aldiz, Taugres izan ezik, beste biek Espainiako lehen maila amateur onartu berrian aritu beharko dute. Emakumezkoetan ere Juven-ek elitea utzi du. Hego Euskal Herriko saskibaloia gurdia zingiran dago, aurrera atera ezinik.

MARTXOAREN erdialdera, Gasteizko Taugres-Baskonia saskibaloit taldea Europako txapelketako finalera iritsita, oinarri eskaseko irudi baten lainoak komunikabide guztietako orri eta titularrak bereak egin zituen. Euskal saskibaloia, antza, kontinente zaharra konkistatzeko moduan genuen.

Bost hilabete beranduago, euskal saskibaloit taldeak denboraldi berriaren prestakuntzaren zurrunbiloan, irudiaren lainoa altxatu eta haren ezkutupeko paisaia idorra nagusitu da. Euskal saskibaloia ez dago Europa konkistatzeko moduan; eta Taugres-Baskonia izango da hurrengo denboraldian Estatu espainiarreko txapelketa gorena den ACB ligan parte hartuko duen Hego Euskal Herriko talde bakarra. Hona hemen erradiografia azkarra.

Caja Bilbaok ez du jolas-tokietan irabazitakoa bule-

goan gauzaterik izan, hots, ACB ligan sartzeko derri-gorrezkoak zituen 368 milioi pezeta (16 milioi libera) ez dira lortu.

Askatuak, Arrasate eta Señorío Zugastik —orain arte Altsasuà Arce izandakoa—, berriz, Espainiako saskibaloit federazioak eratu berri duen lehen maila eztabaidatuan jokatzeko eskakizuna egina dute, goi mailatik urrun.

Kontsentsu gabeko erabakia

Bilboko Patronatoaren kasuan, aldiz, ikusteko dago oraindik Caja Bilbaoren porrotaren ondoren Bizkaiko talde nagusia bilakatuko ote den, lehen maila horretan parte hartuz.

Emakumezkoen alorrean paisaia ez da askoz ederragoa. Diru arazoak medio, Juven talde donostiarrak lehen eta bigarren mailan

jokatzeari uko egin dio, eta hortik beherako taldeekin baino ez du jarraituko aurrerantzean.

Lasarte-Oria eta CBN talde nafarrak, berriz, lehen mailan jarraituko dute, ozta-ozta eta azken ordura arte babeslea lortzeko borrokan arituta izan bada ere.

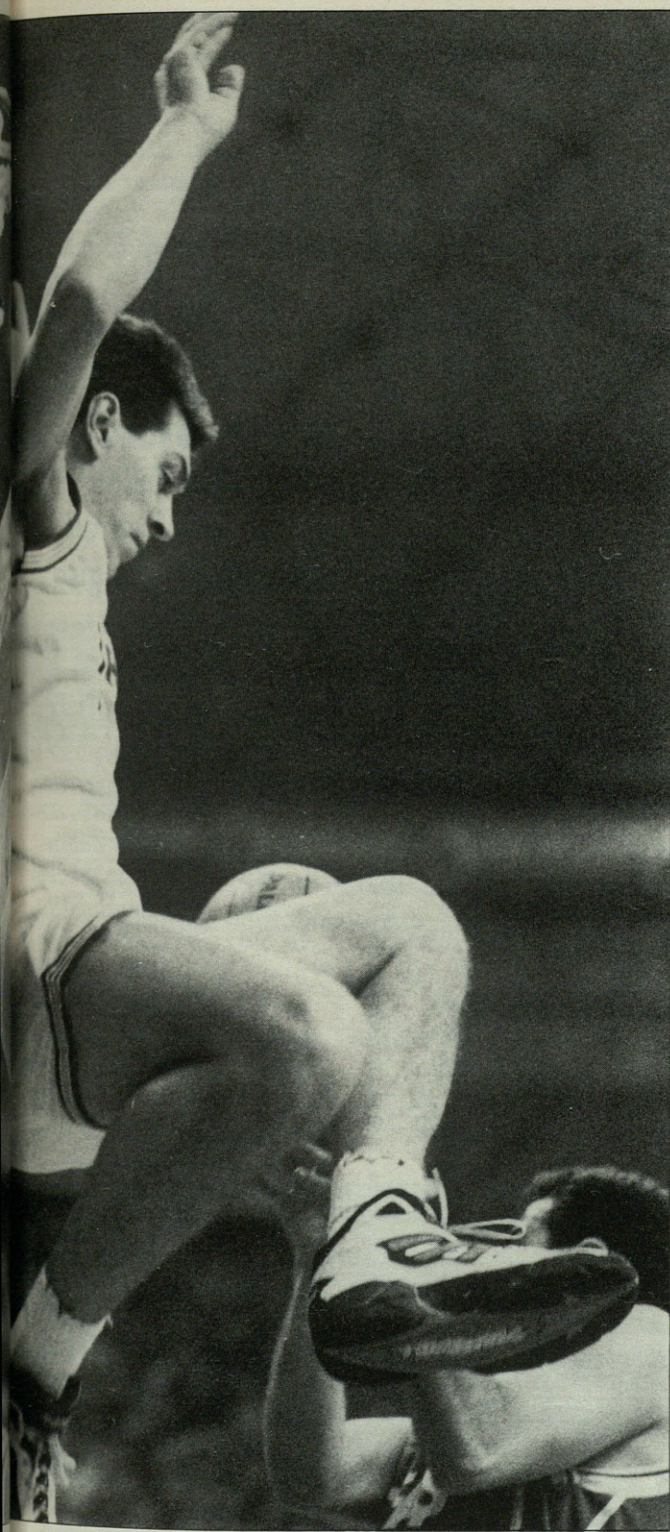
Euskal saskibaloia gurdia zingiran dago askoren ustez, aurrera atera ezinik. 1988-89 denboraldian Taugres, Caja Bilbao eta Askatuak ACBko talde onenekin lehiatzen ari ziren. Bost urte beranduago bakarra dago puntan.

Gonzalo Casadok dioskunez —EAEko saskibaloit federazioko lehendakaria—, «Caja Bilbaoren kasua Eusko Jaurlaritza eta Bizkaiko Diputazioan planteatu da, Bilbok bai zaletu baita federatu alde-tik ezaugarri onak baititu ACBn egoteko. Hitz batez esanda, bai erakunde publikoek baita BBK-k ere bo-

rondatea falta izaugarria izan dute hau aurrera ateratzeko».

Borondate falta, erakunde publiko eta pribatuaren partehartzea... Casadoren ahotik ateratako hitzak dira. Badira, baina, jolastokietako aldageletan isilpean esan-

I Taugres izango da ACB ligan lehiatuko den euskal talde bakarra.

eta Gasteiz aldera jotzen duen salaketa gogorrik.

Begibistakoa da Taugres-ek laguntza oparoa jasotzen duela Arabako Diputazioa eta Caja Vitaletik, askok politika parametrotan

ulertzen duten bultzada. EAEko hiruburu administratiboan Caja Bilbaorekin jazo dena gertatuko balitz instituzioek nola erantzun-go luketen da galdera. Gonzalo Casado argi mintzatu

Etorkizun beltza

ACB ligak saskibaloia profesionalaren monopolioa izan nahi du; eta bide horretan, txapelketa sistema berriaz, urrats nabarmena emana du Espainiako Kirol Kontseilu Gorenaren laguntza eskergaitzaz.

Batetik, Espainiako federazioak sekulako zorrak zituenenean, ACB mailarekin diru truke akordio batzuk izenpetu zituen. Horietako bat saskibaloia txapelketako lehen maila zeharo amateurra izatea da. Bestetik, Kirol Kontseilu Gorenak ez zuen nahi futbolean gertatzen zena eta ACBn hein handi batean gertatzen ari dena berriz ere jazotzerik, taldeek administrazioarekin zor handiak edukitzea alegia. Zer egin hori kontrolatzeko? ACB liga ezik beste denak amateurrek bihurtu, jokalaria on askorekin ACBri nolabaiteko kompetentzia egiten zion liga erdi-profesionala gainetik kenduz.

Baina grabeena, zera da: lehen mailan gaudenoi ACBn jokatzeko atea ixten diguten unetik gure etorkizuna pikutara bidaltzen dutela. Teorikoki horretarako zirrikiturik badago, txapelketan lehen edo bigarren gelditu, 400 milioi pezeta ordaindu eta kitto. Baina nork du diru hori? Estatu osoan talde batek berak ere ez. Realaren kapital soziala 500 milioi pezetatakoa izanda, adibi-

INAKI ALMANDOZ

Askatuak-eko lehendakaria

dez, nola eskatu 400 saskibaloian?

Honek etorkizunik ezara eramaten gaitu. Bilbo eta Donostian goi maila lortzen ez badugu, gure geroa oso beltza da. Hemengo zaleak goi mailako kirola ikusten ohituta daude. Goi mailan egon gabe ezinezkoa da taldea mantentzea; publizitaterik erakartzea; bazkideak eta ikusleak izatea; ezinezkoa babeslerik lortzea.

Aurten Bilbon gertatu dena ikusita, ezin baikor izan. Bilbon ez badute diru hori lortu, han dagoen indar politiko eta ekonomikoarekin, nork lortuko du?

ACBrentzat onak dira neurriok. Dударik ez. Behekoentzat ez, ordea. Gu amateurrek izatera kondenatzen gaituzte. Eta jokalaria? 23 urtetik behetakoak talde bakoitzean bost derrigorrez onartuko beharko dira. Hortik aurrera askok saskibaloia utzi egin beharko dute.

zaigu: *«Han diputazioan baduten bultzada geuk ez dugu izan».*

Taugres izan ezik, beraz, onartu berria den saskibaloia

lehen mailan lehiatuko dira Askatuak, Arrasate eta Señorio Zugasti. Adostasunik gabe eraturiko lehiaketa, erabat amateurra izango da

Leire Aranburu, Juven taldeko jokalaria ohia:

«Juvenekin laguntza falta izugarria izan da»

ARGIA. Juven taldeak ez du datorren urtean lehen mailan jarraituko.

LEIRE ARANBURU. Normala izan da gertatu-takoa, diruz oso gaizki ibili ginen iaz, eta hau aurrikusten zen. Laguntza falta izugarria izan da.

A. Besteak beste, erakundeen laguntza falta?

L.A. Mutilen kirola ikusgarriagoa denez, neskak alde batera utziak gaude. Egia da erakundeek diru gutxi ematen dutela, baina Euskadin goi mailan talde asko daude kirol denetan,

eta ez dago guztientzat dirurik. Hala ere, gurean diskriminazioa dago oraindik.

A. Zer ari da huts egiten horrelako egoeretara iristeko?

L.A. Oinarrizko lan gutxi egiten da, orain bost urte gazteak ateratzen ziren lehen mailan jokatzeko; egun gero eta gutxiago ateratzen dira. Haur eta gazteekin ez da apenas lan egiten. Hemen lehen mailako entrenatzaile asko daude, eta beheko mailetan gutxi gogoz aritzeko prest.

A. Juven utzi eta Oviedora zoaz jokatzera. Etxetik kanpo bilatu behar soldata.

L.A. Zerbait irabazteko kanpora joan behar duzu, hemen uste baitute etxeko jendeak ez duela ezer baliotik. Kanpokoak, berriz, oso onak dira eta ongi ordaintzen zaie. Lasarte-Orietatik ez dut eskaintzarik izan, beraz, banoa.

A. Profesionalizatzeko aukera zertan da egun?

L.A. Gazteok lehen ikusten genuen zerbait baze-goela Juven edo Lasarte-Orian. Egun ez dago horrelakorik. Katea moztu da.

lizia, Gaztela, Asturias-Kantabria eta Errioxako talde amateurekin jokatu behar dute.

Caja Bilbaoko Jokin Nabas kirol kontseilariaren aburuz, EEBBetako saskibaloia liga unibertsitarioa hartu da eredu, «baina sistema iparramerikarra bona ekartzea ezinezkoa da, ban

unibertsitateko saskibaloia ondo funtzionatzeko duelako, eta hemen ez. Zerbait hiri puntako saskibaloirik gabe utziko dira. Futbol liga lehiaketa sistemaren aldekoa naiz, batzigo eta besteak jaitsi, dirurik ordaindu gabe».

Jose Luis Otxoa Errarte izan da —Señorio Zugasti

■ Espainiako saskibaloia lehen maila ACB ligaren harrobi merke gisa planteatu da ●

taldeko ordezkaria— sistema berriaz ongi solastu zai-gun bakarra: «Garraio aldetik oso positiboa izango da eta baita atzetik datozenentzat ere, lekuan lekuko ordezkaritza bideratuko du eta gazteentzat ispilu izango da». ACBko atea itxirik egongo dira, ordea. «Saskibaloia lehen maila hau da; ACB klub batzuek osatutako txapelketa da, federazioak ez du eraginik hor. Nabiko gure hor egon, baina gure leku hau da».

Hego Euskal Herria —Ipar Euskal Herriko daturik ez dugu— 26.500 saskibaloia jokalaria federatu inguru zeuden 1992-93 denboraldian: Bizkaian 9.495, Gipuzkoan 8.880, Araban 4.161 eta Nafarroan 4.000 bat. Katalunian eta Madrilen bakarrik gaintzen diren zenbakiok. Kirol honek duen oinarri zabala ikusirik, euskal saskibaloia joko honetan hain beharrezkoa den altuera zergatik ez duela hartzen da galdera ikurra.

Alberto Irazu

Leire Aranburu donostiarra Juven taldean aritu da orain arte, hurrengo denboraldian mailetan egin eta Oviedora aldegitokoa da. Euskal Herrian gero eta gaitzagoa da jokalaria profesionala izatea.

Espainiako federazioaren aginduz. ACBrentzat harrobi gisa planteatua, bertako jokalariek ezingo dute urtean milioi bat pezetza (41.000 libera inguru) baino gehiago irabazi, beka kontzeptuan emango zaiena beti ere. Euskal taldeek Ga-

EZKER ABERTZALEAREN MUGARIK GABEKO EUSKARAZ

Antza denez, EAJk Mari Karmen Garmendiaren Hizkuntz Politikarako Idazkaritza Nagusiaren indartzea du buruan datozen hauteskundeak eta gerorako. Onaindiak erakunde ofizialetatik kanpo geratuko litzatekeen azterketa soziolinguistikoak egiteko erakunde baten beharra azpimarratu du. Hauen alboan, HBk hizkuntz politikarako plana osatu berri du.

URRATS Berri hausnarketa prozesua burutu eta gero, 1992tik hona bitartean HBren Euskara Batzordeak

bere hizkuntz politika planak zehaztu eta osatzeari ekin dio. Lehenik, oinarri soziolinguistiko eta politi-

koak ezarri ziren, Mahai Nazionaleko euskara ardura-duna den Joseba Alvarezek adierazi digunez: *«Euskara normalizatzea gure helburu nagusia da, eta horretarako ez dugu ikusten egun ofizialki erabiltzen den elebitasunaren estrategia egokia denik, elebitasun esperientzia guztiek erakusten baitute hizkuntzetako bat beti nagusitu egiten dela bestearen kalterako. Gure kasuan, euskara kaltetua izan ez dadin, herritar elebidun edota elea-*

nitzez osatutako Euskal Herria nahi dugu, baina sozialki euskalduna. Horretarako, ofizialki jendearen euskararen ezagutza ziurtatzea baldin bada eskaintza, horri erabilpenarena nagusitu nabiko genioke».

Euskararen erabilpenaren normalizazio hori lortzeko, Euskal Herriko udallerri bakoitzeko euskararen erabilera datuak hartu, eta bost tipologiatan banatutako sailkapena egin du HBk. Horrela, 1. tipologian erabat euskaldunak diren udale-

HBren Mahai Nazionaleko euskara ardura-duna den Joseba Alvarezek hizkuntz politika bakarra eskatu du Euskal Herri osorako. Horrez gain, ofizialtasun maila berdina lortu nahi du HBk Euskal Herrian. Horretarako, esaten du European badirela jarrai daitezkeen ereduak. (Argazkia: Gillenea).

Euskaltzaindiari proposatu dio HBk hizkuntz politika bateratu baten inguruko eztabaida burutzeko gunea izatea. (Argazkia: Simal).

rriak (UEMAkoak) dira; 2. tipologian, ia erabat euskaldunak direnak (Lekeitio, Azpeitia...); 3.ean, hiriburuak daude; 4.ean ia erabat erdaldunak direnak; eta 5.ean erabat erdaldunak.

«1. eta 2. tipologiako be-

rrietan elebakartasunerantzko joera nagusitu nahi dugu, 3. eta 4.ean elebitasuna indartu eta 5.ean euskarari sarbidea eman. Baina horretarako inzidentzia eremuak ezarri behar direla eta, bigarren

«Europako baliabide juridikoak aztertuta, Euskal Herrian euskararen ofizialtasun maila berdintzea posible da» ●

JOSEBA ALVAREZ

sailkapen bat egin dugu, funtzioena». Horrela, funtzio nazionalak diren irakaskuntza, Administrazioa, komunikabideak eta lan munduak lehentasuna dute funtzio sozial eta pertsonalen aurrean.

Bi sailkapen hauek artikulatuz, normalizaziorako lehentasunak ezarri ditu HBk bere hizkuntz planetan. Erabat euskaldunak diren udalerrietan, adibide bat jartzearen, irakaskuntza eta

funtzio sozial zein pertsonalak euskaldunduak daudenez, lan munduan eta administrazioan bultzada emango litzateke.

Plangintza hau martxan jartzeko, ordea, ezinbestekotzat jotzen diren behar batzuk jarri ditu Alvarezek mahai gainean. Batetik, hizkuntz politika nazio mailako perspektiba batetik landu beharra dagoela dioena. Bestetik, Euskal Herriko herrialde guztietan hizkuntz ofizialtasun maila bat lortzea helburu dela dioena. Azkenik, hirugarren baldintza dator, egun HPIN (EAEn), HPIZ (Nafarroa) eta Euskal Erakundeak (Ipar Euskal Herria) bakoitzak bere eremuan betetzen dituen hizkuntz politikarako zuzendaritza lanetik gaindi zuzendaritza bakarra ezartzearena.

G Herri mugimenduekin

Gu zti hauek lortzeko, ordea, erakundeen lana ez da nahikoa. Herri mugimenduekin harreman baikorrak izatea ezinbestekotzat jotzen dute normalizaziorako ukitu beharreko arlo guztietara heltzeko. Irakaskuntza mailan, adibidez, ikas-tolen mugimenduaren ber-rindartzea nahitaezkoztat jotzen da: «Datuek erakutsi baitute euskalduntzeak gorantz egin duela B eta D ereduie esker. Hala ere, eskola publikoa ez da abaztu behar. A ereduko irakasleen euskalduntze planak martxan jarri behar dira».

Haurren euskalduntzea aurrera baldin badoa ere, helduen euskalduntze alfabetizazioan indar handiagoa jarri behar dela dio: «1986tik bona 25 urtetik gorakoen artean euskaldunak galtzen joan gara. Horregatik

Etiket hasitako euskalduntzea

EUSKAL Herria euskalduntzeko helburua duen edozein erakundek alde aurretik bere burua euskaldundu behar duela argudiatuz, HBk barne euskalduntze prozesuari ekin dio. Horretarako, Euskal Herrian zehar dituen militanteek zein neurritan erabiltzen duten euskara jakin asmoz, datu bilketa burutu du. Erabat edota ia erabat euskaldunak diren

udalerrietan, portzentaia hori % 90etik gorakoa den bitartean, hiriburuetan eta ia erdaldunak diren udalerrietan % 40-55 artean da batez bestekoa. Udalerrirerabat erdaldunetan % 15 eta 25era jaisten da ehunekoa. Eremu bakoitza euskalduntzeko orduan, lehentasun desberdinak ezarriko dira. Horrela, euskara erabilera altueneko udalerrietan barne

zein kanpo funtzionamendua euskara hutsean egingo da. Hiriburu eta ia erdaldunak diren udalerrietan, elebitasuna izango da, baina elebakartasun joeraz. Azkenik, erabat erdaldunak diren inguruetan, elebitasuna indartzera joko da. 3 urteko epea ezarri dio bere buruari HBk prozesua burutu eta euskararen erabilpena % 100ekoa izan dadin.

«Euskaldunon Egunkaria»-rekin sinatutako akordioa eta AEKrekin sinatutako aurreakordioa ontzat hartzen diren arren, HBk ez ditu EAJren borondate onaren seinaleztat hartu, herri mugimenduaren garaipen bezala baizik. (Argazkia: Gillenea).

AEKrekin sinatu den aurreakordioak, pozgarria den arren, ez du arazoa konpontzen. EKBk ezarriak ditu jada arazo horren konpontzerako oinarriak, eta hori da gure ustez jarraitu beharreko bidea».

Administrazioaren erabateko euskalduntzea lortzeko ere, Gasteizko Gobernu, udaletxe eta diputazioetako funtzionarioen euskalduntzeari ez-nahikoa deritzote HBn. Ertzaintzari, Osakidetza langileei eta EAEn diren Estatu espainiarreko funtzionarioei ere euskalduntze plan bana berehala ezarri behar zaiela dio HBren euskara arduradunak.

Plan guzti hauek egiteko, Mario Onaindiak proposaturiko euskararen inguruko azterketa soziolinguistiko eta estatistikoak egingo lituzkeen ente independente

Euskaltzaindiari proposamena

EUSKALTZALEONGAN

egungo hizkuntz politika berritzeko premia nagusi egin dela argudiatuz, eta egoera hori aldatzeko HPIN, HPIZ eta Euskal Erakundea bakoitza bere aldetik egiten ari diren lana nahikoa ez delakoan, berritze prozesu hori Euskaltzaindiak bidera dezan proposatzen du Herri Batasunak.

Euskal Herria osatzen duten hiru administra-

zioek, alderdi politiko zein herri erakunde guztiek onartzen duten erakunde publiko bakarretakoa izanik (euren ustez guzti hauek parte hartu behar dute hizkuntz politika berriaren osaketan), eta 25 urtez euskararen corpusaren erakuntzan izan duen paper garrantzitsua azpimarratuz egin dute euren proposamena. Bera izan daiteke, HBren ustez, hiz-

kuntz politika berriaren egituraketan arduraren bat duten entitateen topagune ezin hobea.

Horrek euskaltzainen egungo lanei ez lieke gehigarririk ekarriko, HBren ustez.

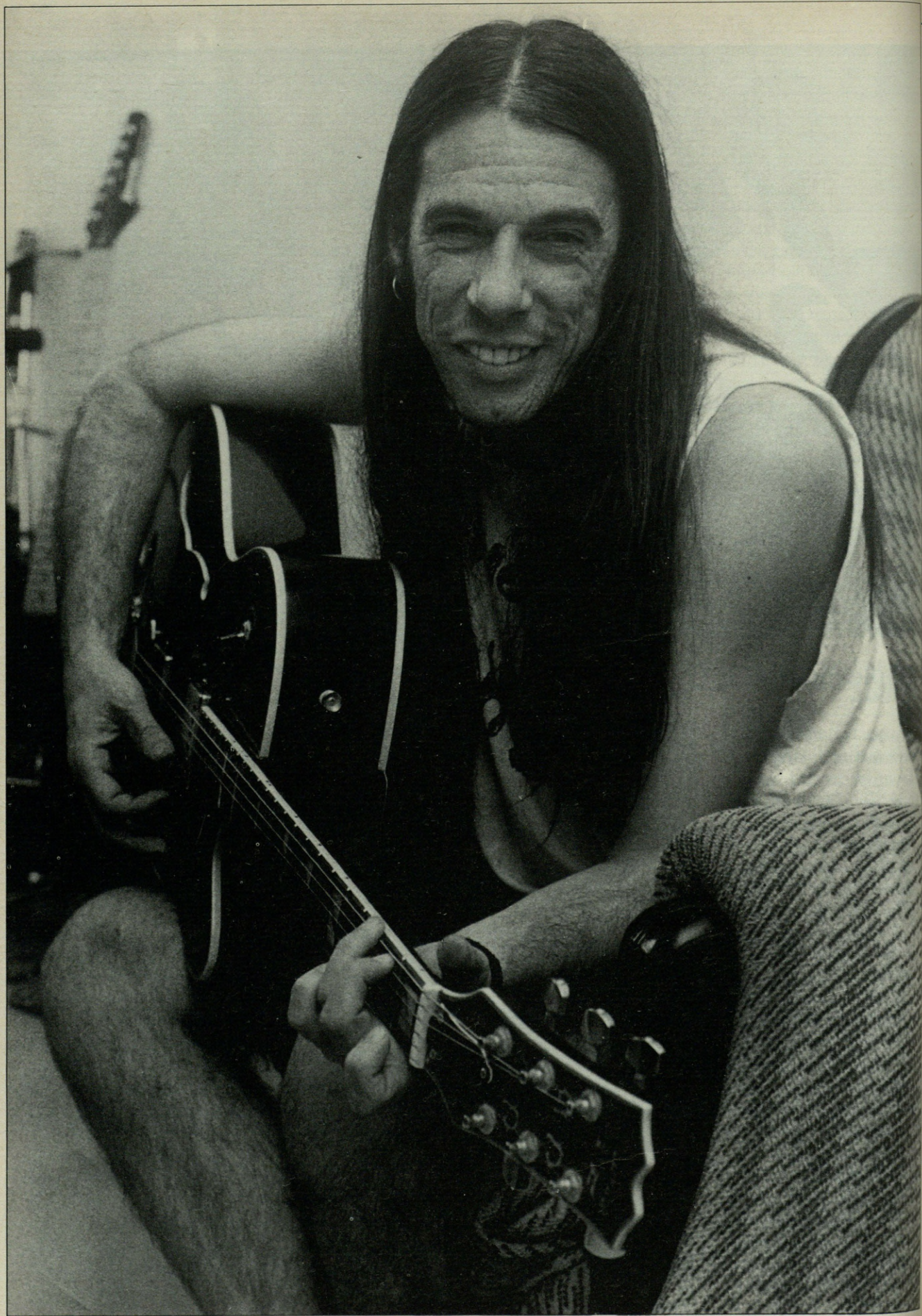
Eztabaida prozesuan parte hartuko dutenei topagune finkoa eta komunikazio eta harreman malguak eskaintzea eta eztabaida koordinatzea litzateke bere lana.

baten beharra ez du txartzat eman HBren euskara arduradunak. Indebente den neurrian bere datuak alderdi politiko guztiek euren hizkuntz politika planak egokitzeke baliagarriak izan daitezkeelakoan.

Euskal Telebistaren kasua ere aipatzen da HBren hizkuntz politika planetan. Euskarazko katearen berplanteamentua nahitaezkoztat jotzen da. Erdal kateak hartu duen indarra alde batera utzi eta hasierako eus-

karazko katearen garrantzia barneratzea exigitzen du. Baita Espainiako telebista publikoak EAEn dagoen elebitasun legea errespetatzen ere.

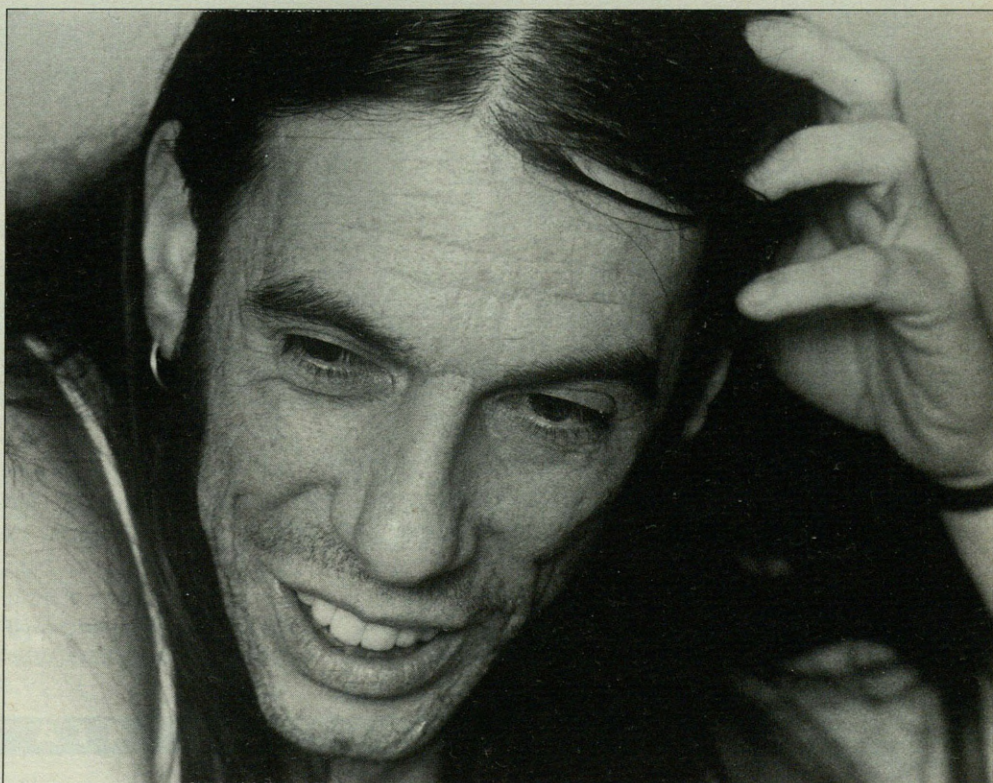
Amagoia Iban

«Inork aipatzen ez duen espainiar nazionalismoa bizi dugu hemen»

Kalean jaso zuen «Drogas» ezizena iruindar honek, baina oholtza gainetik egin du ezaguna Barricada taldearekin. Baxua eta ile luzeen atzetik ahots garratz bat baino askoz ere gehiago dagoela erakutsiz edo, berak asmatutako hitzek hainbat adimen gazte astindu dituzte. Barricadaren «La Araña» azken lanak bide bera jarraitzen du. Baina berdin astinduz?

ARGIA. Barricadak belau-naldi desberdinetako jendea erakartzen zuen garai batean. Duela gutxi, lehen lepo betetzen zenuten Anaitasunan eman zenuten kontzertura 1.000 lagun ez ziren joan. Egungo belau-naldi gaztearekin bat egi-

teko gaitasuna galdu al duzue?

ENRIQUE VILLAREAL.

Ez dakit zer den. Agian jende gazteari musika mota hau ez zaio gustatzen. Azken diskoa gure lanik biribilena dela uste dut. Askok saldu da eta kritikak onak izan dira; hala ere, ez da hainbeste jende joaten gure kontzertuetara.

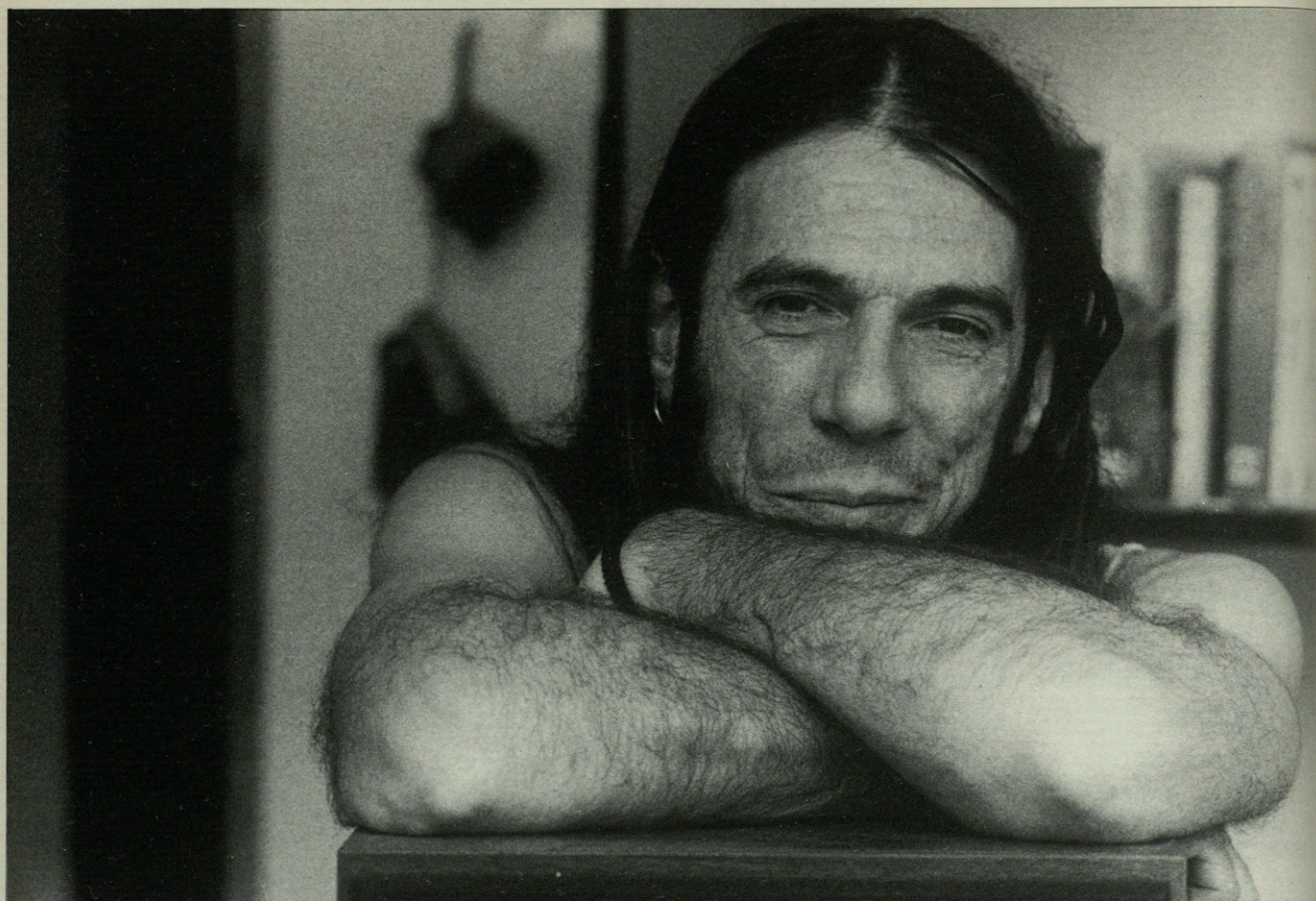
Erratua egon ninteke, baina uste dut «La silla eléctrica», «Barrio conflictivo» eta «Ocupación» kantatzen jarraituko bagenu, Anaitasuna bete genezakeela. Honela-

koak barneratzen ikasi behar dugu, ikuskizuna eta ikusleen arteko oreka bilatzearen.

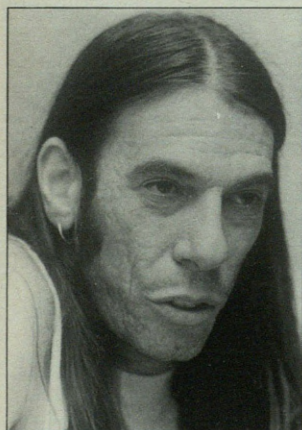
A. Euskal Herriko kritikariek beraiek ere ez zaituzte garai batean bezainbeste jarraitzen. Pablo Cabezaren kasua, adibidez, borta. Bertako jendea ez da botzago zuenganako?

E.V. Hori da nire bizitzako kontraesanik ikaragarriena. Multinazional batentzat lanean aritzea, finean. Hori kontuan hartuta, guregana-

«Espainiako selekzioaren erdia euskal herritarra izateak poztzen nau, eta selekzio hori hain euskalduna ez izatea nahiko luketenei barrabiletan emateagatik, nahiko nuke aurrean geratuko balira».

«Barregarria da intsumisioa bezalako gauza oinarritzkoen alde oraindik borrokan aritu beharra».

ko jarrera asko uler ditzaket.

Hamaika aldiz gu ikusi eta gugandik erantzun konkretuak espero dituztenak ere gutaz aspertzea ulertzen dut. Inoiz ez dugu ezer argi izan. Kontsekuenteak izaten jarraitzen dugula uste dut, han

edo hemen. Hemen hangoak garela diote, eta han, hemengoegiak garela. Hala eta guztiz ere, jendeak gugan konfiantzarik ez balu, lantegi batean lanean jarraituko nuke. Hara joaten garenen, hemengo intsumi-

soez, gaztetxeetatik gazteak ateratzeaz eta abar galdezen digute.

A. Zer erantzuten diezu? Zer gertatzen da Iruñean, azken aldian giroa oso berroturik dagoela? Zer kritikak zenuke egun bertan bizi den kultura eta gizarte giroaz?

E.V. Ez dut ulertzen. Inertziatz joaten uzteagatik izan daiteke, eta gu geu horren ordezkari senti gaitezke. Inora ez doan kultura batena. Izan zitekeen erantzuna izatera iritsi ez denarena. Kulturak gauzarik garrantzitsuena izan beharko luke jendearentzat.

Yuppi-en kulturari gaudela eta horretan agian guk ere parte hartu dugu. Intsumisioaren aldeko borroka, adibidez, berez irabazia legokeena, pil-pilean dago egun. Barregarria da oraindik horrelako gauza oina-

NORTASUN AGIRIA

Iruindarra, 1959ko abuztuaren 31n jaio zen ● Marino Goñiren eskutik ezagutu zuen Madril ● «Nondik datorkidan ezizena? Drogen legeztatzearen aldeko kulturaren jarraitzailea izatetik» ● San Ferminak 6tik 14era bitartean bizi behar direla dio ●

«Negu Gorriak dut talderik gustukoena, euren jarrera eta balio musikagatik» ● Futbola telebistaz ikustea baino, jokatzeko nahiago du ● «Barricadan lau lagun gaude, erabat desberdinak guztiak» ● «La Araña» kantua Urralburu, Aragon eta Roldanentzat oso egokia dela uste du

rrizkoen alde borroka egin beharra. Belloch barregarria den bezala. Lehen kalean ikasten nuena orain komunikabideetatik jasotzen dut. Zahartzen ari naiz.

A. Horrek urrundu egin zaitu gazteek sortzen dituzten mugimenduetatik?

E.V. Ez. Gertu sentitzen ditut, baina beste ikuspegi batetik begiratzen ditut. Ez dut Hermidaren programa batean irten nahi, Ramoncinek egin zuen bezala, drogen legeztatzearen aurka hitz eginez. Hipokresia hutsa iruditzen zait, bere ibilbide pertsonala ezagutzen dudalako. Horrek ez du esan nahi mentalitate aldaketa batzuk agian beharrezkoak direla ukatzen dudarik. Prest nago. Elkarri-tik gertu sentitzen naiz. Hau konpondu egin behar da. Adibidez, ez dut ulertzen zergatik inork ez duen hautsik harrotu Iruñeko Alde Zaharrean gertatu berri den sarraskia eta gero. Lagun bati begia lehertu, eta bertakoek besterik ez dute ezer esan.

A. Horrek ez du kentzen bertakoen salaketa oso garrantzitsua dena.

E.V. Ez, noski, baina gertakizun hori eta gero nork eskatu behar du alkatearen dimisioa? Talde politikoei. Juan Cruz Alli, hain jator agertzen dena hortik, prest egongo litzateke bere alderdiko bati dimisioa eskatzeko?

A. Elkarri-ren aldeko iritzia agertu duzu. Zeintzuk dira arrazoiak?

E.V. Uste dut urrats desberdin bat izan daitekeela. Euskal Herriaren arazoari aurre egiteko era berria. Eta sinetsgarria oso, beste batzuekin gertatu ez den bezala. Ezin dut arrazoi zehatzik eman. Intuizioa da.

Telebistan ikusi nien talde guzti horiek duela gutxi, eta harri-garria da. Euskal eta kataluniar nazionalismoaz mintzatzen dira etengabe, baina espainiar nazionalismo beldugarria bizi da egun hemen bertan. Inork ez du horretaz hitz egiten, eta hori oso arriskutsua da. Komunikabideak nazionalismo horrek beteta daude.

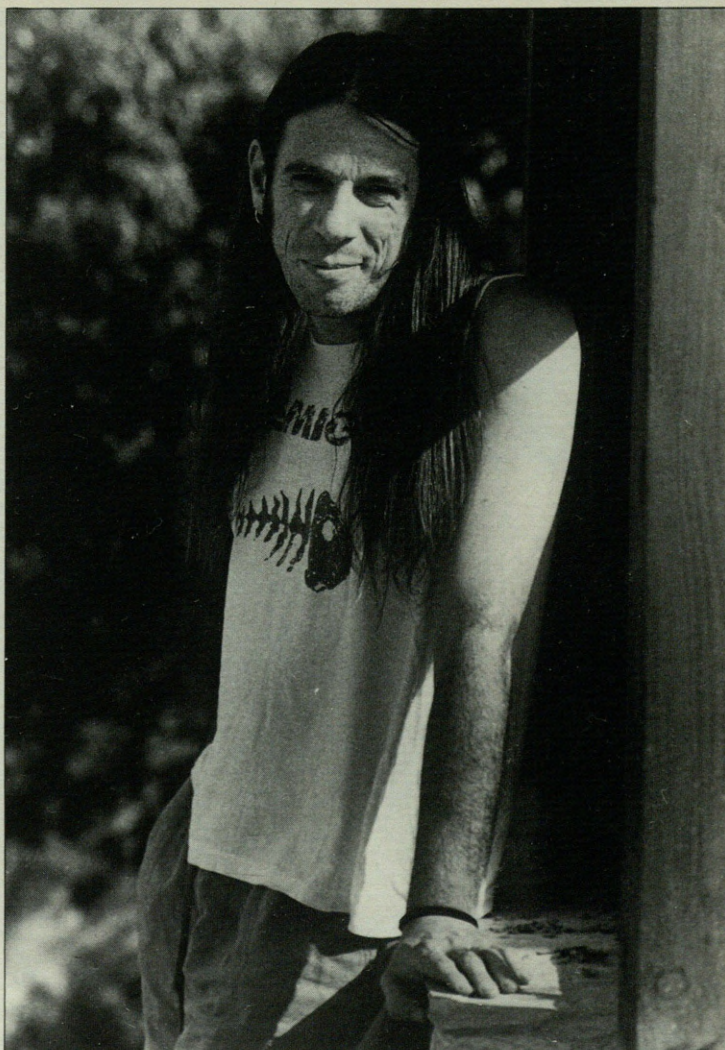
A. Munduko Futbol Txapelketak jokatzen ari dira. Bertan Espainiako selekzioa ari da. Horrek bide ematen dio espainiar nazionalismo horri.

E.V. Clementerengatik poztzen naiz. Espainiako selekzioaren erdia euskal herritarra delako, eta selekzio hori hain euskalduna ez izatea nahiko luketenei barrabiletan emateagatik, nahiko nuke aurrean geratuko balira. Nafarra naizenez euskal herritarra naizelako.

A. Berria al da, ordea, espainiar nazionalismo hau?

E.V. Ez, baina arraroa egiten zait. Hori ikusia zegoela esaten diodan arren neure buruari. Baina inoiz ez nuke imajinatuko Aznar inoren alternatiba izan zitekeenik, inor hori ustel bat izan arren. Imajinatuko ez nukeen bezala errepublikarra izatea, baina egun, Espainiako erregeari ogia kentzeagatik,

■ **«Multinazional batentzat lanean aritzea, finean, neure bizitzako kontraesanik ikaragarriena da» ●**

edozer. Berlusconi bat-batean agertu, eta garaile atera da. Ikaragarria.

A. Guzti hori entzunda, eta zuen kantu batzuetan arrazakeria eta antzekoak aipatzen dituzuela ikusita... faxismoa nagusitzen ari da?

E.V. Lehen aipatu dudakultura orokorraren jarraipena da. Iritzi aniztasunaren aurka ez nago, baina publizitatea, informazioa, bizi-modua... nola bideratu dizkiguten ikustea ikaragarria da. Ohizkotik ateratzen den edonor 'bide onera' ekartzen saiatzen dira.

Are gehiago azal, jokaera eta bizimolde desberdintasunaren aurrean. Gero eta beldur handiagoa dio jendeak desberdintasunari.

«Erratua egon naiteke, baina uste dut egun 'La silla electrica', 'Barrio conflictivo' eta 'Ocupacion' kantatzen jarraituko bagenu, Anaitasuna bete genezakeela. Agian jendeari egun futbola edota Huajolotes gehiago interesatzen zaizkio».

«Esperientzia onak eta txarrak izan ditugu gaztetxeetan, baina horrek ez du esan nahi ekimen horiekin bat ez gatozenik».

Mendebaldeko kulturaren oinarria da hau. Hainbat irudiren aurrean negar egitera ohituta gaude, baina geure etxean inor baino arrazista eta atzerakoiagoak gara.

A. Juanma Bajo Ulloarekin egin berri duzue bideo klipa. Orain arte Manolo Gilekin aritu zarete. Desberdina izan al da?

E.V. Berria, zinema zuzendari batekin aritu baikara orain. Gidoi batekin. Lehen aldia da Barricadaren inguruan ez zihoan klip bat egiten genuela; baina Manolo-rekin ere oso ongi ibili gara. Aurrerantzean biak izango ditugu gogoan lanerako.

A. Bideoan leku alternatibo batean ari zarete musika jotzen, eta handik botatzen zaituztela eta, kalea bartzten duzue. Gaizto jarrita, ez al litzateke bideoan baino hobe errealitatean jotzea

horrelako lekuetan?

E.V. Kontzertuak eskaini izan ditugu horrelako lekuetan. Baina ez dugu gaztetxe guztietan jotzeko beharrik ere. Esperientzia onak eta txarrak izan ditugu gaztetxeetan, baina horrek ez du esan nahi ekimen horiekin bat ez gatozenik.

■ «Aspaldiko zerbait iruditzen zait Txarrena; beste mentalitate batekin berreskuratu beharrekoa» ●

A. Esperientziez ari garela, zer diozu Txarrenaz?

E.V. Aspaldikoa iruditzen zait. Berreskuratu nahiko nukeena. Biltzekotan gaude guztiak, horretaz hitz egiteko. Beste mentalitate batekin hartzea nahiko nuke. Serioago. Eta horretarako Barricada ezin da oztopo izan.

A. Nafarroan heavy-ak eragin handia izan zuen; gero, mugida rock-and-roll zaleagoa bilakatu zen. Orain dena «nafar-mex» da. Zer gertatzen da, herri txikia dela?

E.V. Ez dakit. Niri Iruñea horrexegatik gustatzen zait, herri txikia delako; nafarren

E.V. Bai, legeztatzearen aldeko kultura baten alde. Horrek benetako informazio banaketa eskatzen du. Ez adibidez Onda Cerok, egun Estatuko irrati munduan eredu denak, eskaintzen duena.

Goiz batean «guztiok drogaren aurka» leloarekin ari dira gora eta behera, eta hurrengo egunean Tabacalera edota Ballantines-ek euren saioak babesten dituztela entzuten duzu.

Hor da Askagintza. Hor dira arazoari irtenbidea ematen interesatua dagoen jendea. Gizakia Helburu ere, hori bide zuzenena ez dela uste dudana arren, ulertzen dut. Ezin ditut kritikatu, baina beldur naiz horrelako irtenbideak soilik eskaintzen dituen sistemaz.

nortasuna desberdina delako. Horregatik ematen dira hemen biztanle kopuru bera duten beste lekuetan ematen ez diren gauzak. Tijuana in Blue, Tahures Zurdos eta Huajolotés soilik hemen sor daitezke. Ez musikan soilik.

A. Drogen despenalizazioaren alde zaude?

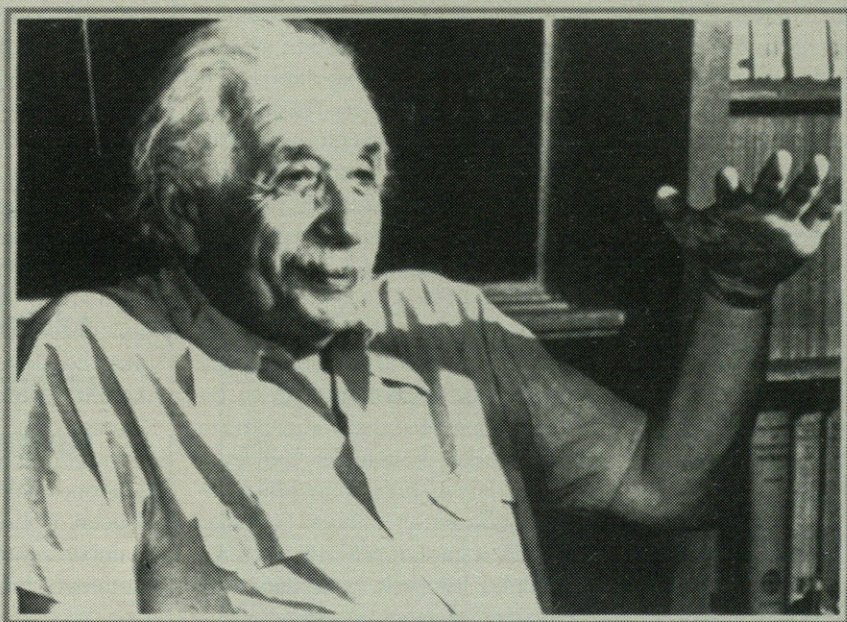
Patxi Larrion

PENTSAMENDU GARAIDEA

MUNDUARI BURUZKO NIRE PENTSAMOLDEA

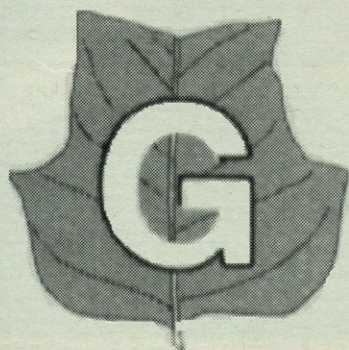
Albert Einstein

Pakezaletasuna, Politika, Elijioa,
Filosofia eta Zientzia
munduan izan den pentsalaririk
garrantzitsuenetakoak azterturik.

220 orrialde 1.200 pezetatan.

PUNTAKO KULTURA, JADA-
NIK, EUSKARAZ.
EROSI, IRAKUR!!

GAIK ARGITALDARIA

25 urte eta gero, hitzarmena

AKORDIAK bata bestearen atzetik datoz azken hilabeteotan. Seaska eta Frantziako Hezkuntza Ministerioaren artean adostutako proposamena du-gu azken adibidea, Iparraldeko ikas-tolek 25 urte bete eta gero, heldu de-na. Bost ardatz ukitzen ditu propo-samenak: Seaska eta euskara irakas-kuntzaren onartzea, sail osoa (Ama ikastolatik lizeora bitartekoa) kon-tuan hartzea, lanpostuen kopurua finkatzea, irakasleen formakuntza berezia aztertzea eta langileen egoera argi uztea. 'Elkargo-kontratuaren' bi-tartez funtzionatuko du aurreran-tzean Seaskak.

Philippe Goietxe Seaskako lehen-dakariak argi aipatu du lehen urratsa baino ez dela honakoa, «Egunkaria»-ri egindako adierazpenetan: «Nahiz eta gauza guztiak ez konpondu, aitzina-

pena da bereziki eskola estatutua eta garapenari begira. Hala ere, larrazke-nean beharko dira gauzak segitu, ikusiz nola hasiko den haren aplika-pena eta nola aurkeztuko diren lehen lehiaketak». Seaska eta Hezkuntza Ministerioko ordezkariak uztailaren 22 edo 23an izenpetuko dute akor-dioa. Datorren ikasturtetik aurrera aplikatuko dira François Bayrou mi-nistroarekin adostutako puntuak.

25 urte eta gero, akordio honek eşa-nahi berezia jasotzen du, mugaz gaindiko ikastolen etorkizuneko bi-dea finkatzen delako eta lanerako eta garapenerako baldintzak zehazten direlako. Guzti hori dago kinka la-rrian hain zuzen ere, mugaz behetiko ikastolen inguruan, PSE-EE eta EAJ-ren arteko liskarrek, San Juan suak

baino txinparta handiagoak atera di-tuzten honetan. Duela bi aste ematen genuen horren berri, eta errepikatu beharrean gaude, Jaurilaritzako go-bernukideen arteko krisialdia ez baita nolanahikoa.

Alderdi bakoitzeko ordezkariak bilduta aritu zaizkigu, konponbidea bilatu asmoz. Jose Luis Avila sailbu-ruordeak ikastola pribatuaren auziari heltzeko modua prentsaurrekoan ai-patu zuen: «Mahai gainean 1.400 mi-lioi pezeta jarri eta maiatzaren 4ko akordioa beterik dago». Ez da horre-lakorik gertatu, hala ere. Inork ez baititu diru horiek mahai gainean jarri. Fernando Buesak bere saileko lehentasunak ikastetxe publiko ba-tzuetako obretan eta krisian dauden hainbat zentru pribatutan jarri ditu, aurtengo legealdian murriztu zaiz-

Rikardo Arregi hil zela 25 urte bete ziren egun berean, uztailaren 10ean, banatu ziren izen bereko sariak Andoainen.

Urtero legez, lau izan ziren sarituak:

Baloraziozko kazetaritzan Koldo

Izagirre idazlea, ARGIAren Urtekariari egindako hitzaurreagatik. «Liliput debekatuak» titulupean, azken

hamarkadako aldaketa politiko eta kulturalen errepasoa haritu zuen.

Kazetaritza sailean Juan Luis Zabala suertatu zen garaile, «Egunkaria»-n

Kroaziari buruz idatzitako saila medio.

Herrietako aldizkarien alorrean Iñigo Arregi, «Kontzejupetik»-en kaleratutako

«Urbiako fondaren isiltasunean protagonistak mintzo» lanari esker. Eta

sekzio onenaren saria «Egunkariaren»

«Nafarkaria» eraskineko Patxi Huarteren asteroko komikiak jaso zuen.

kion kopuruek gehiagorako ez dutela ematen argituz. EAJtik berriz, diruak eduki badituela eta emateko.

BILERAK gora eta behera ez da ezer argitu, eta azken adierazpenak haserakoen ildotik doaz, hots, Bue-sak hainbat ikastola iruzur egiten ari dela errepikatu du, eta Arzalluzek berriz, gobernutik kanpora behar lukeela erantzun. Gauzak honela,

Ikastolen inguruko sua itzaltzen denean hurrengo non piztuko duten ere asma daiteke, izan ere funtzionarioen euskaldutzen plangintzan ●

erabakia Jose Antonio Ardanazaren esku utzi da. Gobernukideen arteko istiluok haueskunde atarikoak baino ez direla zabaldu da han eta hemen, eta piztu diren bezala itzaliko direla elkarri bizkar eman gabe. PSE-EE eta EAJ alderdien arteko praktika ikusita ez litzateke oso harrizkoa, are gehiago, hau itzaltzen denean hurrengo sua non piztuko den ere asma daiteke, izan ere funtzionarioen euskalduntze plangintzan, oraindik perfilik lortu gabe dauden 1000 funtzionarioen inguruan.

Garaikoetxeak gobernukideen jarrera antzerkia baino ez dela epaitu du. Uda giroan pizten den kale antzerkiaren antzera, alderdiok beren obra handienak erakusten jarri zaizkigulakoan.

J.J. Petrikorena

S O R T A R A

Adinak

GIZARTE honetan gehienak izango dira zahardadera iristeko bidea ederrak hartuz eta ederrak emateko saio hutsalak eginaz egiten dutenak. Nahi eta ezina da gehiengoaren lokarria. Hala ere on da zahartzera iristea lortzen duena. Horregatik poztu egiten gara edozein urte betetzerakoan zahartzarora iristeko kemenak iritsiko ez zitzaizkigun beldurra inoiz sentitu dugunok. Zorionak! Berrogei urte bete ditut aste honetan. Pozik nago.

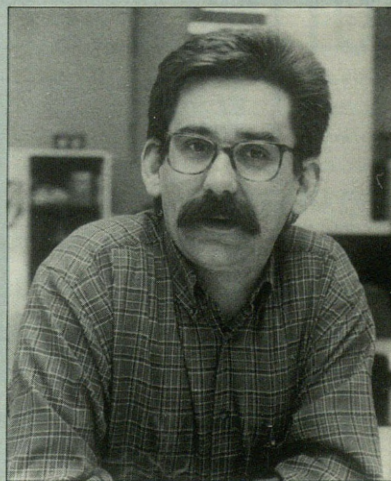
Pozak ez dit eragozten ordea, zeharka eta oker bada ere, ez aurrera eta ez atzera begiratzea, eta burutazio bitxiak eragiten dizkit. Gaur, berrogei urterekin, nik hogeitabi urte nituenean bezalako seme bat banu etxean, zer irudituko litzaidakeen garbi eduki arren nork daki nola jokatu nukeen? Bizitzak tartean behin muturren aurrean jartzen dizkigun benetako proba horietako bat da, benetan garrantzizkoa.

ALDERANTZIZ berriz, garbi daukat. Hogeitabi edo lau urte nituenean nere begien aurrean gaur ni naizen bezalako eta dudan pentsamoldeko berrogei urteko euskaldun bat gertatu balitz ez dakit aintzat hartu ere egingo nuen baldin eta ez bazen nazka eta gorrotoa sentitzeko. Ziur izan, zerbait arraio egingo niola!

Gauzak funtsean ez direla gehiegi aldatu esango nuke. Orduan ere izan zirela ni bezalako berrogeikoak eta orain ere badirela, eta ez gutxi, nere orduko hogeitabikoak bezala. Baina bideak, pertsonalenak eta norbanakoenik norbanakoenak ere, ez dira alperrik egiten, pena inoren eskarmentuak besterentzat baliorik ez izatea.

ALDAKETARIK eza, ordea, ez da seinale ona. Historia aldatu da, gutxi bederen, mundualdi honek izan du bere bilakaera, motela nahi bada, eta ondorioz testuingurua guztiz da ezberdina. Badirudi dialektikek, argudioek eta arrazoiek ere desberdinak behar luketela izan, nahiz eta joera kritikoak eta jarrera biologikoak galtzerik ez den komeni.

Gazteak arbuiatu eta gaitzesten ditugu geure gaztaroaren kalkoa delako eta egungo egoerarako hura egoki ikusten ez dugulako. Gazteek arbuiatzen gaituzte egiten dugunagatik baino gehiago beren egiteaz dugun ikuspegiagatik. Demokrazia bien orekan dago eta oso zaila da eroso sentitzea, premia handiko sentiera bestalde, elkar salatzen eta elkar salatuak garela iruditzen zaigun bitartean. Zein guztiak ditu bazterreraz utzi ezin diren alderdi onak.

RAMON ETXEZARRETA

Nafarroa Beherean antzeztuko da «San Mixel Garikoitz»

Santuaren jaioterrian aurtengo pastoralala

UZTAILAREN 24ean eta abuztuaren 7an, Donaixtik bertan sortu zen San Mixel Garikoitzen bizitza pastoralean emango du. Junes Casenave-Harigilek idatzia da eta herriko jendeak bertan burutzeko erabakia hartu zuen. Lapurteraz eta baxenafarreraz idatzirik, ehun eta hemeretzi arizale egongo dira Jean Pierre Errekalt errejentaren aginduetara, euskal santu baten gaineko lehen pastoralean.

JUNES Casenave-Harigilek bere kongregazioare —betharramdarrek— sortzailea izan zen San Mixel Garikoitzen pastoralala idatzi zuenean, ez zuen buruan inoiz ere antzeztua izango zenik, are gutxiago euskal

Gogor saiatu dira hilabete luze hauetan donaixtiarrak entseiatzen, pastoral arauak eta legeak ikasten.

santuaren jaioterrian, «baina aurten ez zen pastoralik Zuberoan eta donaixtiarrei galdegin nien pastoralaren egitea; herrian irailean bilkura egin eta gero ados agertu ziren. Gainera, biru urteren buruan hura sortu zela bigarren mendeurrena izanen da».

Casenaveren ustez, pastoralak jendeari historia hurbilazteko tresna garrantzitsua da egun, «santuaren herriak erakutsiko digu nor zen bera; bestetik, lehen aldian da santu baten gainean dokumentazioaren arabera ematen dela bere bizitza, ez kondairaren arabera».

Baxenafarreraz eta lapurteraz idazteak ez dio arazo berezirik sortu, «bamaazpi urtez Donapaleun bizi izan naiz eta ondo ezagutzen dut bango mintzamoldea».

Pastoral berezia dela esan izan da lau haizetara, Zuberoatik kanpo egin delako, zubereraz idatzirik ez da goelako eta lehen aldiz euskal santu batez ari delako; baina bada beste bereiztasun nabarmenik: «Izan ere, oboltza gainean 119 ari-zalek jardutea —330 biztanlekoa da herria— ez da gauza erraza; sekula izan den jende andana handiena da, eta gainera gebienak oso gazteak dira, sekula pastoraletan ez arituak. Zail da guzti horien antolatzea biru ordu luzeko ikuskizunean, baina Jean Pierre Errekalt errejentak lan ona egin duela esan daiteke», diosku Junes Casenavek.

Kritika apurak Zuberoan

Horrenbeste jende biltzeari on irizten dio Casenavek, «izan ere Donaixtin bazen etsaigorik pertsonen artean,

Azken urteotan emakumezkoek eta gizonezkoek batera parte hartzen duten arren, aspaldi ez da izan emakume baten gainera pastoralik, zenbait idatzirik izan arren.

Jean Marc Urruty, sujeta

«Muskildiko bien ondoren, hau ene hirugarren pastoral da»

ARGIA. Zu aukeratu zaituzte San Mixel Garikoitzen rola jokatzeko. Nafarroa Behereko pastoralean muskildiarra sujeta?

JEAN MARC URRUTY.

Izatez manexa nauzu, Muskildira ezkondua; beraz, bada nabasketa bat Donaixti eta Muskildi artean. Bi aldeetako ari-zaleak dituzu, baina gebienak donaixtiarrak. Izugarri saiatu dira dantzari eta kantari ikasten Zuberoakoak bezalako pastoralaren emateko. Ikuskizun ederra izanen duzu.

A. Baxenafarreraz ida-

tzirik egonagatik ez zenuen, bada, arazorik izanen.

J.M.U. Hala da, mintzamoldearekin ez dut arazorik izan, ene hizkeran baita idatzirik pastoral. Kantuek ere ez didate kezkarik eragin, nik biga kantatuko ditut, sujetaren bertseez gain.

A. Zailtasun berezirik aurkitu duzu santuaren bizitza burutzeko?

J.M.U. Ez bereziki, beti maite izan dut kantua eta dantza, bai taldean ere. Bestalde, Muskildiko «Oihenart» eta «Harizpe» pastoralen emanaldietan ari-

zale izan nintzen eta hurbiletik ezagutzen dut pastoralen mundu hau.

Aurtengoa hiruretan llaburrenetarikoa da, hiru ordu eta laurden ingurukoa. Ez da luzeegia egin behar.

Jean Pierre Errekaltek lan handia egin du oholta gaineke mugimenduak donaixtiarrei irakasten.

eta pastoralak lortu du bebingoz elkartu eta lan bat batera egitea.

Zuberoan hasieran zenbait jende pastoralak Nafarroa Beherean egitearen aurka agertu zen, baina gehienak berehala isildu ziren. Izan ere, Zuberoatik ateratzea ia denek ontzat hartzeaz gain, zuberotar askok parte hartu dute: pastoral egilea Altzaiko erretorea,

Jean Pierre Errekalt errejenta gaztea ere altzaiarra, doinu-egilea muskildiarra den Pier Paul Berzaitz, Muskildiko zenbait arizale ere donaixtiarrekin batera...

Dominique Baxo antolaketaren batzordeko bozeramailea da, eta ingeles armadan arizale arituko da. *«Lan handia eman digu pastoralaren antolatzeak, dantzari eta kantari bikainak izateko*

azaroan hasi baikinen en tseiuetan. Horreratako, Muskildiko emazteki batek erakutsi die dantzan gure gazteei, eta emaitza oso ona dela iduri du».

Pier Paul Berzaitze «Harizpe» eginez geroztik denen ahotsen egoniko pastoral eta kantugilea dugula eta orain bera izan da emango diren zortzi kan-

■ **Oholtza** gainean pastoral batean sekula izan den jende multzorik handiena bilduko da, 119 arizale ●

tuen doinuaren egilea. *«Kantari onak aurkitu ditugu bemen, baina sujeta ere ederra izanen da».*

San Mixel Garikoitzek pastoralak ikusteko Euskal Herriko bost gotzainak izan dira gonbidatuak, eta oraingoz Baionakoa bertaratuko dena agindua jasate dute antolatzaileek.

Beste bi emanaldi ere egingo dituzte euren herrietatik kanpo, lehena Elizondon, Nafarroako Jaialdiaren barruan, abuztuaren 20an Bigarren, eta pastoralak Donostiara urtero ekartzeko ahaleginaren bidetik, urriaren 8an, Victoria Eugeniaren antzokian.

Aurrerantzean Zuberoatik at beste pastoralik ematea zail ikusten du Casenavek: *«Ez dut ikusten Zuberoatik kanpo beste pastoralen emateko aukera egongo denik, santua honakoa izateagatik eta Zuberoatik loturengatik eman da baina besterik izatea...».*

Ritxi Lizartza

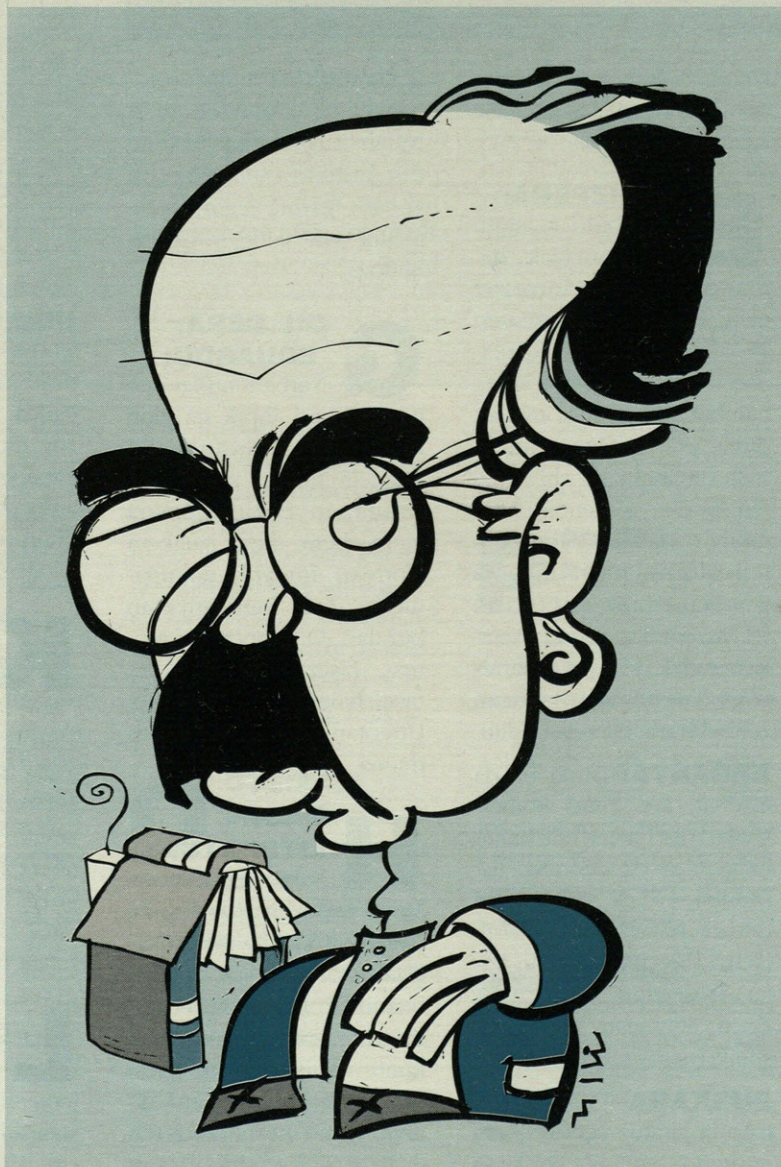
Pamielaren hamar urteotako abezea

Hamar urte bete ditu Pamiela argitaletxeak. Eta ez nolanahikoak. Historia emankorra bezain korapilatsua izan baita berea, etenaldi eta susperraldiez josia. Irakurlea baina, Pamielaren liburua eskuartean izatearen plazerraz bete du denbora honetan. Segidakoa, Txema Aranazek sortu eta zutik mantendu duen proiektuaren abezea duzue, historiaren errepasoa.

A**ARANAZ, TXEMA:** Villar de Arnedon, Errioxan jaioa. Aita maisua zuen eta etxea liburuz betea. Arkitektura ikasketak azken urtean utzi ondoren, Iruñeko Auzolan liburutegian jarri zen lanean. Idazle batzuk ezagutu, Pablo Antoñana, Pello Lizarralde, Miguel Sanchez Ostiz... eta buletinak kaleratu zituen. Pamiela izan zen hurrengo urratsa. Sorginen kutxa bat omen, aitonak esaten zioenez, Pamiela. Bera dugu kutxa ireki eta edukiz bete duena.

ATXAGA, BERNARDO: Idazle asteasuarrak bere azken eleberriekin argitaletxea aipatu eta denbora baterako haizea eman dio. «Behi euskaldun baten memoriak» liburuari ondo astindu dizkiote errapeak, 24.000 ale saldu baitira. «Gizona bere bakardadean» berriz, marka guztiak haustera dator. Lehenengo hilabetea 10.000 ale saldu ziren eta orain luxuzko edizioa kaleratu da.

B**BANAKETA:** Euskaraz eta erdaraz aritzen direnez, Euskal Herrian (Iparraldea zintzilik dute) eta Espainian banatzen dituzte liburuak; hamabi banatzaile enpresa baliatzen dituzte horretarako. Espainian zehar saio berezia egiten ari dira azkenaldian, Madrilan eta Bar-

Txema Aranaz izan da Pamielaren hamar urteotako protagonista nagusia eta arima. Nafarroatik euskal kulturaren aldeko apustua jokatzea izan du helburu, ahalik eta jende gehiena inguratu, ikuspegi zabalenaz jokatu eta liburuaren plazerra aldarrikatu.

Ez da bakarrik aritu Aranaz, ordea, eta argazkiko Eduardo Gil Bera edo Luigi Anselmi, Txema Larrea, J.E. Urrutia «Kapo», Pello Lizarralde, Jose Anjel Irigarai eta besteren bultzada izan du ondotik urteotan.

tzelonan gehienbat, liburu-dendetan euskal sekzio bat zabaltzeari begira.

E EKOIZPENA:

225 liburu kaleratu ditu Pamielak hamar urteotan. Horrezaz gain, Pamiela aldizkariaren 15 ale; Mazantini aldizkariaren lau zenbaki eta beste hainbat material, komikiak direla eta. Hasieran urtero mila original jaso ohi zituzten, poesia gehienbat. Literatura da gehien jorratu duten alorra, narratiba eta poesia. Haur literatura («Tamaina Txikia») eta saiakera sailak gero eta indarrenago nabari dira. Urtean 20-24 liburu kaleratzen ditu.

ERRENTA: Dirua ez da errenta, are asmo komertzialari oso bazterretik baino begiratzen ez zaionean. Liburuen % 75ek zorrak sortu dituzte. Honek arazo larririk ekarri die. 1985. urtean kasu, itolarrian izan ziren. Egun, biltegian ari denak soilik jasotzen du soldata.

EUSKARA: Datu orokorreari begiratu gero, % 40 euskaraz eta % 60 erdaraz

argitaratu du. Datuak ordea, hotzegiak gertatzen dira, Nafarroatik euskal kultura eta euskara sustatzeko apustu garbia egin baitu, ahalik eta talde zabalena bilduz.

G GIL BERA, EDUARDO:

Narbarten bizi den pentsalariari inork ez zion libururik plazaratu nahi, Pamiela topatu zuen arte. Aranazen eskuin besoa egun, bera dugu saiakera alorreko firmarik goraipatuena: «Atea bere erroetan bezala», «O tempora, o mores», «Fisikaz haratago» eta beste hainbat liburu lekuko. Urteotan gehien argitaratu duena.

H HAUR LITERATURA:

Xabier Etxaniz eta Manu Lopezen ardurapean, «Tamaina Txikia» sailean 23 liburu osatu dira. Gazte-txoentzat batzuk eta helduagoentzat besteak. Klasi-koen itzulpenak eta sortuntza lanak tartekatutuzte. Jimu Iturraldearen lanak direla (salmentetan

arrakastatsuen), Juan Kruger Igerabide... oihartzun zabalak jaso du sailak.

IDAIZLEAK:

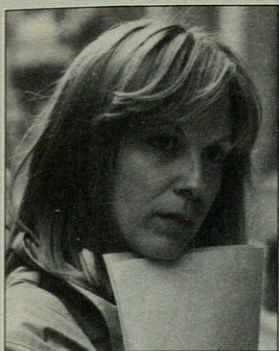
Liburuen % 50 baino gehiago lehen edo bigarren aldiz argitaratzen zuten autoreenak dira. Oinarri sendoa osatu digu Pamielak Nafarroan: Pello Lizarralde dela, Aingeru Epaztza, Patziku Perurena... Bilibori estuki lotu zaio, besteak de: Txema Larrea, Luigi Anselmi, J.E. Urrutia «Kapo», oinarritzkoak izan dira funtzionamenduan. Azken aldian, Emak Bakia Baitarenekarpena bildu dute.

INPRIMATEGIA: Gerriasi inprimategia izan da Aranazen hirugarren birika. Garai zailenetan ere, gatuak beren gain hartu dituzte eta. Oso tailer txikia da eta modu artesanalean inprimatzen dituzte liburuak. Tamaina handiko lana berriz, Lizarra inprimategia egiten dira.

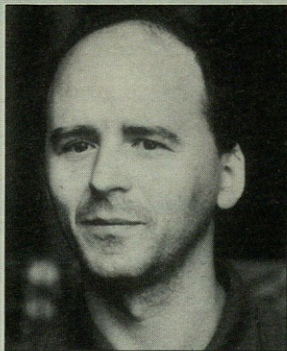
IRAKURLEA: Aranaz altutik esaten du: «Protagonista nagusia eroslea da, e egilea, eta errespetu oso zor diogu». Atzera begira katalogoan dituzten liburuen anitz atzera botako lituzke orain. Gero eta zorrotzago jokatzen du zentzu honetara.

K KALITATEA: Pamiela esan eta kalitatea datoza. Liburua zaintzeki erantzeran goi maila erakutsi du azala dela, fotokonposizioa eta irudietan. Hutsik gabe lanak. Presarik gabe jokatzen da, behar den denboraguztia luzatuz, hots, kalitatea baino kalitatea helburutzat hartuta.

L LAMIAK: Duela hiru urte legezatu zuen argitaletxeak Lamiak fotokonposizio enpresa, konposaketak eta diseinu lanetara jarri.

AURELIA ARKOTXA

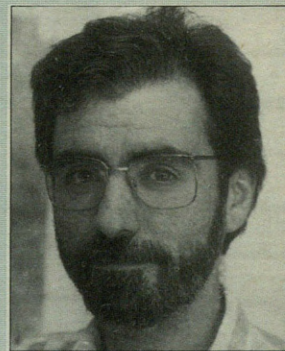
«Errespetatu naute idazle bezala. Iparraldean bizi naiz baina ez ditut sobera maite kalifikatiboak, eta euskal idazle bezala jokatu dute nirekin. Harreman oso humanoa, ez bakarrik komertziala, eskaini didate. Eta gero, bistan da, oso maite dut, bere liburuetan duen estetikari buruz; betidanik miretsi izan ditut bere liburuak, papera, tipografia, estaliak, koloreak... Beti pentsatzen nuen liburu bat ateratzekotan Pamiela-rekin egingo nuela eta eneztat oborea izan da».

XABIER ETXANIZ

«Zerbait bereiztekotan txi kitasunetik gauzak txukun egitea azpimarratuko nioke. Gauza gutxi, urtean denetara 20 liburu inguru, ateratzen ditu, baina oso ondo zainduak eta kalitatez josiak. Produktu bakoitzean nabarmendu daiteke gauzak azkeneraino zaintzeko saioa. Hori izan da Pamielak ekarri duen gauza berriena. Bestalde, apustu ez komertziala egin izanak eskuak libre utzi dizkio hainbat materialen argitaratzeko, saiakera bilduman kasu, argi asko ikusi denez».

JIMU ITURRALDE

«Kontuan hartu behar da noiz eta non sortu zen. Garai nabiko ilunetan bere kabuz sortutako zerbait da, aldi onak eta txarrak eza gutuz iraun duena, Txema Aranazen eskuari eta buruari esker. Beti apustu egin du liburuaren eta literaturaren alde, negozioa eta ekonomia kontuak alde batera utziz, eta noski, tunel oso luzeak iragan behar izan ditu. Desterruan jaio-tako editoriala da, Iruñean, non euskararen alde balako apustua egitea oso latza zen eta den gaur egun ere».

GERARDO MARKULETA

«Izaera marginala izan du urteotan, asmo komertzial handirik gabe aritu da. Horrek abantailak eta oztopoak ekarri dizkio, noski. Abantailen artean, azpimarratzekoa da liburu bakoitzari eskaini dion denbora eta arreta. Ikaragarri ondo landu dituzte lanak. Bestalde, askotan, inork ukituko ez litzukeen liburuak kaleratu ditu. Alde makurrari begiratu gero, asmo komertzial handirik gabe aritzeak bain zuzen, produktu gutxi egitera kondenatu du».

Hainbatetan zorrak itota aritu direlako, egoerari aurre egiteko sortu zuten. Aranzek bertan egiten ditu ordu gehienak. Fotokonposizio gastuak erabat murrizten dituzte horrela.

M MAZANTINI: Lau ale egin ondoren, urtebete isilik darama. Produktuarekin pozik ez zeudelako. Egoitza Iruñeko Alde Zaharrera aldatuko duten honetan, lanerako aukerak hobetuko direlakoan dago Aranz. Ez du aldizkaria agortutzat jotzen.

N NEUTROA: Sortu zenetik Nafarroatik euskal kulturaren partaide izatearena ikuspegi zabal ba-

tetik jorratu du argitaletxeak, halabeharrez. Literaturaren oinarritzko zirkuluetatik kanpora funtzionatu du, alegia, tirabira eta eztabaidetan batere sartu gabe eta modu irekian antolatuta. Hainbat eta hainbat idazlerentzat leku neutrala, ikuspegi askotara jarria, izan da.

O OTEIZA, JORGE: «Niretzat Oteiza gaur egungo gaztetxo batentzat Maradona esatea bezala da». Aranazen esanetan, loteria izan da «Quosque tandem» berrargitaratzea. Eskulturgilearen beste bost obra kaleratuko dituzte, aurrerantzean: «Preindoeuropea», «Estatuaria megalítica americana», «El armario y la ven-

tana», «Estática del huevo. Mentalidad vasca y laberinto» eta «Gernika».

P POESIA: Erein edo Elkar moduko argitaletxeen aldean produkzio aldetik leku txikia betetzen badu ere, euskal poesiaren ale bikainak kaleratu ditu. Askorentzat giltzarri gertatu diren materialak tartean. Joseba Sarrionandiaren «Izkiriaturik aurkitu ditudan ene poemak» har daiteke horren adibidetzat.

S SARIK: Nafarroako Gobernuak bertako argitaletxeei begira antolatzen zuen saria birritan irabazi du. Bestalde, Nafarroako Aurrezki Kutxa Munizipa-

larekin akordio komertziala sinatu zuen finantz entitateak antolatzen zituen Xalbador eta Arga sariak argitaratu asmoz. Aingeru Epaltzaren «Ur uherrak», Patziku Perurenaren «Ixileko kantak» eta Etxarren Lohigorriren «Zubi madarikatuak» lanak izan ziren euskara alorrean azken sarituak.

T TXIKIA: Izatez eta borondatez txikia da Pamiela. Hazteko asmorik gabea. Argitaletxeak inoiz bere burua mantentzeko adina ematen badu, konforme da. «Ez nuke inondik ere aldatuko egun bizi dugun egoera» dio Aranzek.

J.J. Petrikorena

Iñaki Salvador da musikarien elkartearen bultzatzaileetarikoa bat

«Kulturak daukan diru publikotik baztertuta dago musika modernoak»

Duela urtebete elkartu ziren 40 pertsona musikarien elkarte baten alde jardun asmoz, eta hainbat bilera egin ondoren, uztailaren 24ean izango da Euskadiko Musikari Asoziatuak elkartearen aurkezpen ofiziala. Jazz munduan eta zenbait talde eta kantarirekin diharduen Iñaki Salvador da egitasmoaren bultzatzaileetarikoa bat, eta berak azaldu dizkigu elkarte berriaren asmoak.

ARGIA. Hilaren 24ean aurkeztuko duzue musikarien elkarte.

IÑAKI SALVADOR. Lehenengo biltzar nagusia izango da, eta bide batez, elkartearen komunikabideei eta musikariei beraiei aurkeztuko diegu. Egunotan gutxieneko azpiegitura sortzen eta legezko betebeharrak egiten ari gara, irabazi asmorik gabeko kultur elkartea izateko.

A. Musikarien premiak asetzeko sortu da elkarte.

I.S. Bakoitzak bere kasa dihardu. Elkartearen musikarien elkarrezagutze kezka asetu asmoz sortu da. Musikarien inguruan azterketa bat egingo dugu zenbat garen, zeintzuk garen eta nola dihardugun jakiteko, eta

ondoren elkarrekin lan eginen hasiko gara.

Bazkideok kuota ordainduko dugunez, lan aholkularitza eta juridikoa izendatu ahal izango dugu musikaria babesteko eta aholkuak emateko. Musikariak jakin dezan erakunderen baten aurrean faktura erakutsi behar duen ala ez, BEZarekin egin behar duen, kontraturik gabe jo ahal dezakeen, Gizarte Segurantzaren... Dena den, sindikatu gisa baino informazio zentro moduan jardun nahi dugu.

A. Zeintzuk dira gainerako helburuak?

I.S. Ordenagailu batek gordeko duen datu-basea sortzea izango da bat, eta bere bitartez, udalak, programatzaileak, musika eki-

poak, argiak, oholza alokairuak, aldizkariak, dendak, musika tresnak konpontzeko tailerrak eta beste hainbat arlori buruzko datuen berri izango dugu.

Hirugarren helburu bezala, instituzio publikoei musikari lanbideari gehiago erreparatzea eskatuko diegu. Diskoak grabatzeko, zirkuituak laguntzeko eta zuzeneko emanaldiak antolatzeko proiektuak aurkeztuko dizkiegu. Kulturari emar-

ten zaion diru publikotik baztertuta gaude jazz eta orhar musika modernoaren lan-tzen dugunok.

A. Estilo guztietako musikariak izan al daitezke elkartearen kide?

I.S. Hainbat jazz musikari bultzatu dugu orain arte elkartearen, eta gehien eztaba- datu dugun puntua hori izan da: zein musika talde biltzeko dituen elkarteak. Askotan arazoak ezberdinak dira estilo ezberdinetako taldeen artean. Euskadiko Musikari Asoziatuak izango da elkartearen izena, eta azpititulua bezala «Jazz eta musika guztietarako musikarien elkarte» izango du. Ohizko zirkuitu komertzialetatik kanpo dihardugun musikariak biltzea izango da hasierako filosofia.

Hala ere, elkarteak ez du zein musikariri zabalduko dizkio ateak. Elkartearen etorkizuna bazkide egiten den jendearen menpe egongo da. Badakit rock, pop eta plaza taldeetako musikari askok interesgarri ikusten dutela elkartearen,

«Musikarien elkarrezagutze kezka asetu asmoz sortu da musikarien elkarte» ●

Iñaki Salvadorrek adierazi digunez, edozein musikariri zabalduko dizkio atea sortu berri den elkarteak.

nahiz eta denon arazoak berak ez izan, edonork parte har dezake. Beharbada, epe ertainera, elkartearen barruan sailak ireki beharko ditugu estilo bakoitzeko arazoei erreparatzeko.

A. *Nondik norakoa izaten ari da musikarien erantzuna?*

I.S. Jendeak oso ondo hartu du ideia, baina bildu eta lan egiteko garaian jendea oso lanpetuta dabil eta nahikoa du bereari begiratzearekin. Horrela, hamar pertsona aritu gara urtean zehar proiektua bideratzen. Bilera nagusian idatzi bat aurkeztuko diegu joango diren musikariei, elkarteak zer eskainiko dien azalduz.

A. *Kontuan izango al du elkarteak irakaskuntza?*

I.S. Ikastaroak eta seminarioak eskaini nahi dizkiegu bazkideei. Euskal Herriko musikariak ez du hezitzeko aukerarik. Euskal Herrian ez dago ganorazko jazz eskola

ofiziala irakaskuntzan. Elkarre bezala, arlo honetan ere borrokatu nahi dugu.

A. *Zer ekarriko du LOGSE legeak?*

«Entzuten den eta saltzen den musikaren % 90 ez da klasikoa, beraz, ez datoz bat kaleko errealitatea eta eskaintza ofiziala irakaskuntzan» ●

modernorik. Kontserbatorioak musika klasikoa lantzen duen heziketa emateko gai dira, baina ez gainerako estiloetakoak. Entzuten den eta saltzen den musikaren % 90 ez da klasikoa, beraz, ez datoz bat kaleko musika errealitatea eta eskaintza

I.S. Amarrua da. Musika heziketak nola izan behar zukeen azaltzen du, eta bi irakaskuntza mota bereizten ditu: serioa, kontserbatorioetan ematen dena, eta musika eskoletan ematen den musika herrikoia, zentzu txarrean. Planteamen-

dua okerra da, eguneroko bizitzak erakusten digulako kontserbatorioetan ematen den heziketa ez dela ona. Kontserbatorioan ikasketak amaitu ondoren jendea musika eskoletara joaten da benetan ondo jotzen ikas-tera. Gainera, oso erraza da legea paper batean jartzea; jazz, bat-batekotasuna ematen hasiko direla aipatzen da, baina irakasleak ez daude prestatuta guzti hori emateko. Kontserbatorioetan irakasleek beti gauza bera egin dute eta oso gutxik izan dute egungo garaietara egokitzeko kezka. Ezinezkoa da legea kalera iristea eta planteatzen den irakaskuntza eskaintza.

Joxi Goikoetxea

Gasteizen izango da uztailaren 16an

Djavan, Brasileko musika aberastasunaren ahotsa

Azken urteotan Brasilen sortu den musikagilerik oparoenatarikoa dugu Djavan. 1973an hasi zuen ibilbideak hamar geltoki, hamar disko ezagutu ditu jazz, pop, funk eta rhythm & blues estiloak nahastuz, eta uztailaren 16an dastatu ahal izango dugu bere magia Gasteizko Jazzaldian.

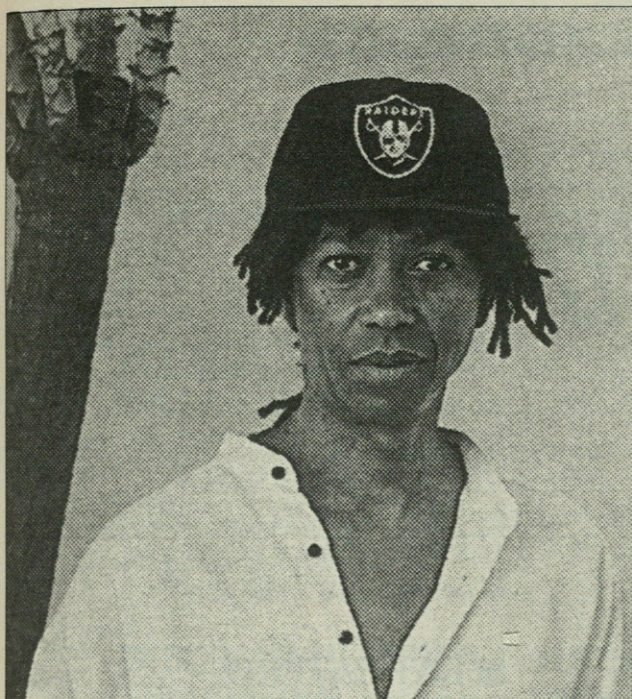
HAINBAT musikari ospetsurekin jardun izan du Djavanek bere ibilbidean zehar —Stevie Wonder, Paco de Lucia—, bere abestiak Manhattan Transfer, Carmen McRae eta Lee Ritenourrek besteak beste kantatzen dituzte, eta Anita

Baker eta Quincy Jones bezalako artistentzat erreferentzia bilakatu da. Dugu gutxi argitaratu du «Esquinas» diskoa. Aurrekoak potugesez grabatu ondoren, gazteleraz egin duen lan hau oiartzun handia izaten ari da. «Uste dut nire musika ezagutzen duen jende asko dagoela gazteleraz hitz egiten dutenen artean. Beraiengana hurbildu asmatu egin dut disko hau. Eremin handiago bat ireki eta nire bizkuntzaren hormak zabaltzea bezala da».

Hamar disko argitaratu ditu orain arte Djavanek eta hurrengoa prestatzen ari da. Aurrekoak baino akustikoagoa eta barneraioagoa izango da, baina bere herriko erritmoen oinarria aldatu batera utzi gabe: «Brasil nire termometroa da. Giza-beharrak guztietan nagusi. Haurrak, gazteak, berriak... Gizartearekin batera erremant handia daukadan sentitzen dut». Maceio herrian 1949an jaio zen Djavanek Brasil maite du. «Afro

Arthur Maia eta Carlos Gomesen laguntzaz joko du Djavanek Gasteizen uztailaren 16an.

Djavanentzat Afrika da erreferentzia puntua, eta beharrezko ikusten du mendealdeko mundua kultura afrikarrera hurbil dadin. (Argazkia: Miguel Gener).

kartasun elementu handiak daude, garatuen dauzkan berrietariko bat izango da beharbada. Brasileko musikan aniztasun handia dago, elementu ugariz osaturik dago. Musika gizartearen dago. Bere ñabardurek musika paregabe biburtu dute. Brasilen egiten diren melodiez gain, estilo ugari ditu gustuko. The Beatlesek lantzen zuen pop oinarrikoa, funk, jazz eta musika klasikoak ere. Berak aitortu izan duenez, jakingura handia baitu erritmo mota guztien inguruan.

Kultura afrikarra

Derarentzat Afrika da erreferentzia puntua. «Beharrezkoa da mendealdeko mundua kultura afrikarrera hurbil dadin. Kulturak harremanik izan behar dute beren artean batek bestea zapaldu gabe, Brasileko indioekin gertatzen

den ez bezala». 1986an Afrikar Kongresu Nazionalaren himnoa konposatu zuen musikagileak. «Orain dela biru urte esan izan balidate gertatu zena gertatuko zela, barre egingo nukeen. Mundua aldatzen ari dela adierazten duen adibiderik garbiena da. Mandela 27 urtez espetxean egon zen eta orain lebedakaria da». Brasilen ere egoera alda daitekeela uste du, musikari dagokionez ere: «Aldaketarako une egokienean gauden. Demokraziarik gabe ez dago garapenik. Orain denetarik entzun dezakezu. Brasilek daukan sistemak kultur bereiztasun boterea irents dezan nahi dugu, eta pixkanaka izaten ari da».

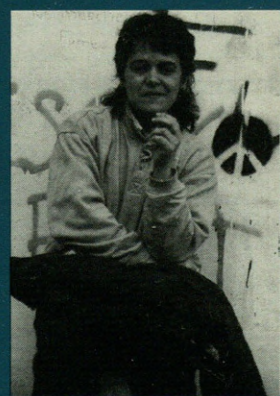
Hori da Djavanek musika mundua eta gizartearen inguruan duen ikuspuntua, eta guzti hori azalduko digu kantuen bitartez uztailaren 16an Gasteizen.

Joxi Goikoetxea

Susa
NOBELA

Gastiduen orakuntzaren aurka aldatu dira Gaz-Pais alkartean bildutako 105 laborari zuberak

BAKEAN UTZI ARTE

ITXARO BORDA

SUSA industrialdea 1-2 Lasarte ☎ 37 15 45

UZTAILAK

17

■ TAPIAREN IBILBIDEA DONOSTIAN

HILAREN 17ra arte ikusi ahal izango da Kutxak Donostiako Garibai kalean daukan aretoan, Alejandro Tapia margolariaren ibilbidea laburbiltzen duen erakusketa. **Zenbait olio, eta brontze, zur eta harriz egindako hainbat eskultura** daude bilduman.

Antton Mendizabal: «Artea herrira zuzenean eraman nahi dut modu didaktikoan»

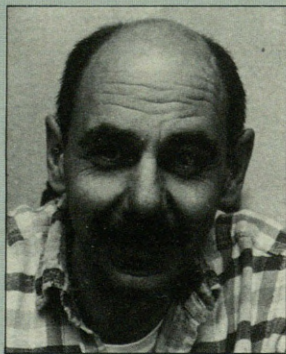
ARGIA. *Hazparneko Eihartzea kultur etxean eta Arcades Gelan ikus daitezke zure hainbat eskultura uztailaren 22a arte.*

ANTTON MENDIZABAL.

Zur eta arbelaz eginak daude. Arcades Gelan, argizari- oholetik abiatuta Intxixu Oiartzungo mendietako pertsonaia mitologikora doan bilakaera planteatu dut, jendeak ikus dezan tradizio batetik hasita eskulturgintza berriago batera iristeko modurik badagoela. Eihartzea kultur etxean, berriz, erabat murgildurik nagoen ikerketa aurkeztu dut. Lanean, pilota-plaza aztertu dut espazialki. Gai honekin 3-4 urte badaramatzat eta erakusketak 13 pieza biltzen ditu.

A. *Artea jendearengana hurbiltzea da zure asmoa.*

A.M. Mugaren langa hautsi egin behar dugu. Hegoaldeko gaiak, herrikoiak ere, Iparraldean erakutsi behar dizkiogu herriari zuzenean, artearen elitismotik alde eginez. Lehenengo aldia da egiten du-

dala serio samar, eta badi-rudi gerora gehiago etorriko direla Iparraldeko beste hainbat kultur etxetan. Nire helburua da artea herrira zuzenean eramatea modu didaktikoan. Jendeari ulermena erraztea. Hegoaldean egiten dut eta Iparraldean ere egin nahi nuen.

Uztailaren 16an, arratsaldeko 6.30etan bisita gidatua egingo dut Hazparneko erakusketan. Artea askotan gogor samarra egiten zaio jendeari, eta dena azaltzea baino, nire asmoa pixka bat laguntzea da, elkarrizketa bitartez. Oiartzun eta Donostian egin izan dut aurretik eta emaitzak onak izan ziren.

UZTAILAK

17

■ BAZTANDARREN 32. BILTZARRA

IGANDEAN izango da Baztandarren Biltza Elizondon, eta ohi den bezala, hainbat ekitalai osatuko dute egitaraua. Bezperan, gaupasa izango da **Basajaun** taldearen eskutik; igandeko goizeko 10.30etan zabalduko da 30 artista egindako erakusketa, arratsaldeko 2etan Baztango mutil dantzak ikusi ahal izango dira, eta hurrengo bazkariaren ondoren hainbat bertsolarik eta **Alejo Dubalde, Niko Etxart, Erramun Martikorena** eta **Bittor Aiapek** kantatuko dute.

UZTAILAK

18

■ BAT-BATEKO SORMEN IKASTAROA

HAMABOST orduko iraupena duen «**Bapatek**» ikastaroa antolatuko da Donostiako Jazzaldiaren inguruan. Uztailaren 18tik 22ra bitarte izango da **Arthuro Bernstein**-en zuzendaritzapean Victoria Eugenia Antzokiko entzunaldi aretoan, eta maila berezitasun guztietako musika-maisu eta kontserbatoriooko irakasle orori dago zuzenduta.

Ikastaroaren helburuak hiru dira: musika lantzeko prozesu tradizionala eta gainerako sormen prozesuak alderatzea, partaideen musika-hizkieraren baitan egungo harmoniaren funtsezko kontzeptuak barneratzea, eta **bat-bateko sormena lantzeko aukera eskaintzea partehartzaileari**. 20.000 pezetaren (870 libera) truke egin daiteke matrikula Donostiako Jazzaldia Reina Regente kalean daukan bulegoan, eta informazio gehiago nahi duenak 48 11 79 telefonon izango du.

UZTAILAK

20

■ BASARRI BERTSO-PAPER SARIA

ZABALIK dago uztailaren 20a arte 10. Basarri bertsopaper lehiaketaren izen-ematea. Euskarazko suspertu eta bertsogintza lagundu asmoz antolatzen du Zarauzko Udalak, eta **150.000 eta 100.000 pezetako bi sari** banatuko ditu.

Bertsopaper bakoitzak gutxienez 8 bertso izan beharko ditu, eta partehartzaileek nahi adina bertso-paper bidal ditzakete helbide honetara: Zarauzko Udala, Euskara Zerbitzua, Basarri Saria, 20.800 Zarautz. Xehetasun gehiago nahi dituztenak 13 09 60 telefonon aurki ditzake.

UZTAILAK
22

■ SU TA GAR BIZKAIAN ZEHAR

ZENBAIT emanaldi egingo ditu Su Ta Gar taldeak uztailean Bizkaiko hainbat herritan. Esate baterako, uztailearen 22an Zornotzako Merkatu Berrian joko du gaueko 10etan **Lin Ton Taun** taldearekin batera, eta 24ean Kortezubiko plazan gaueko 10.30etan **Exkixu** taldearekin.

UZTAILAK
23

■ EASO ABESBATZA BILLABONAN

KULTUR ekitaldi ugari antolatu ditu Billabonako Udak Kultura Batzordeak udarako. Horrela, uztailearen 23an Easo abesbatzak kantatuko du Billabonako Gurea zineman. Gaueko 10.30etan hasiko da kontzertua.

UZTAILAK
24

■ BIZKAR HEZURRA SORALUZEN

HELDU den asteko igandean joko du Soralezeko plazan Bizkar Hezurak **Brankan** taldearekin batera. Bigarren diskoa argitaratuko du lauokoteak uda eta gero, eta gaueko 10.30etan hasiko den kantaldian disko berriko kanturen bat eskainiko du ziur aski.

IPARRAGIRRE ANAI-ARREBAK bikoteak parte hartuko du Lazkaoko XX. Udako Euskal Ikastaroan. Lazkaoko Maizpide euskaltegiak zenbait ekitaldi antolatu ditu ikastaroaren inguruan, eta horien artean, uztailearen 19an Goaz antzerki taldeak «Ehun Dukat» eskainiko du Azeria Zineman gaueko 10etan, eta 21 eta 25ean euskaltegian bertan joko dute Koldo eta Arantxa Iparragirrek arratsaldeko 8etatik aurrera. (Argazkia: Edurne Koch).

JOAKIN ZAITEGI VIII. Itzulpen laburren sariketa

GAIA "IRUDI BIDEZKO KOMUNIKAZIOA 2000. URTEAN"

Teknologia berriak (ikuspegi teknikitik); aspektu soziala: komunikazio kontzentrazioak, presio taldeak; komunikazio autopista handiak; kablea, fibra optikoa, ...

EPEA 1994ko azaroaren 4a baino lehen.

SARIAK Lehenengo saria: 250.000 pta.
Finalistak: 50.000 pta. bana.

Informazioa: AED Elkarte (Jokin Zaitegi sariketa)
Pablo Uranga kalea, 4
Tel.: (943) 77 12 28 **ARRASATE**

Laguntzaileak

Arrasateko
Udala

Gipuzkoako Foru
Aldundia

Kutxa Fundazioa

Zuk ere parte har dezakezu

L I B U R U A K

**«1948KO UDA». PATXI
ZUBIZARRETA. SM. 104 or.**

IDAZLE ordiziarrek lan honen bidez SM argitaletxearen 1993ko Baporea Saria jaso zuen ipuin honek as-teburuan ikasteko gogo gutxi izan eta aitaren gaztetandiko egunkaria aurkitu eta gero bere irakurketan orduak eta orduak ematen di-

tuen gaztea du protagonista. Bertatik jakin ahal izango du bera bezala behin gazte izandakoaren gorabeherak, sentimenduak... eta bereekin alderatuko ditu ■

**«LANTZEN». GABRIEL ARESTI
EUSKALTEGIA. 1994KO
EKAINA. O. ZENBAKIA. 36 or.**

INBIOU! zenaren ordezkio aldizkaria, mardula eta ma-

mitsua, «Lantzen» aldizkari berria da. Euskaltegiko mugak apurtu nahian, bertako berriak eta barnetegiak aipatzeaz gain, hainbat kulturezonekin eginiko elkarriketarekin nagusiak: Txepetx, Manu Erzilla, Xabier Amuriza, Txema Larrea... Bilbon euskara bultzatzea da aldizkari honen asmoa ■

**«BILBOKO LARRASKITUKO
EUSKARAZ. LEXIKOA ETA
TESTUAK». IÑAKI GAMINDE
BILBOKO UDALA. 176 or.**

HARRIGARRIA egiten du Bilboko euskaraz kaleratutako lan hau, are gehiago larraskituri bakarrik dagokiola jakinik (egileak hitzaurrean ondoren Begoña eta Bujekoak ere osatuko dituela

B E G I B E L A R R I

L I B U R U A K

Urtetan onduriko emaitza

IDAZLE honen ibilbidea betidanik bide berriak urratzeak egin du bereizgarri, arriskuari muzin egin gabe. Aurreko eleberritan eta ipuinetan ederki erakutsirik dago —emaitza beti ere arrakastatsua ez izanik— batetik bestera jauzi koalatiboak eman dituela. Tarteka jo ere egin izan du kontakizun errazeko lanetara, baina berriro ere erronka berriekiko atxikimendua ezagun izan du. Gutxi bezala jorratu ditu narrazio ereduak, estiloa, deskribapenak... literatur sorkuntzaren teoriaren gainean gertuko ezagupena du. Batek daki eleberririk hau hainbeste frogatuta eta esperientziaren ondorio izan den.

Goraipatua izan da arestian euskara literarioan eginiko sakonketa; badi-rudi ildo honetatik mugarriz jo daitekeela eleberririk: hiztegiaren zehaztasuna, aberastasuna. Baina ez da balore bakarra. Erdi Aro zehazgabe batean kokatu nahi izan du ekintza, eta horretarako ahalegin handia egin beharrezkoa zen, hizkera zein gertakariak garai hartara egokitzeko. Eta oso emaitza biribila lortu du. Be-

rak esandakoaren arabera, ñabardura eta ohar ugari jasorik amaitu du lana, sei bat urtetan prestatu eta gero. Ez da alferrik izan ekoizpen hau horrenbeste zaindu izana.

Irakurtzen joan ahala, orrialde bakoitza astiro irenstea zen modu bakarra bertan bilduriko informazio guztia jasotzeko, hitzak neureganatzeko, eztabaida eta barne hausnarketa muin duen lan hau nere egiteko. Baina horrek ez dio batere kentzen eleberraren erritmoari, gertaeren kontakizuna eta barne pentsamenduaren —lehen pertsona egiteak aukera zuzenena dirudi— bidez irakurleak erabat murgildurik aurkitzen duelako bere burua Erdi Aroko giro hartan. Maiz sentitu izan dut ez nintzela oraintsu idatziriko nobela baten aurrean ari, aspaldixe idatzirikoaren aurrean baizik.

Era guztietako liburuak beharrezko dira herri baten literaturgintzan, eta denek ez dituzte jartzen diren mugarririk —mugarririk egotea ere!— gainditu beharrik, baina bada honakoa eleberrigintzaren maila igo eta era berean, itxurak kontrakoa esan arren,

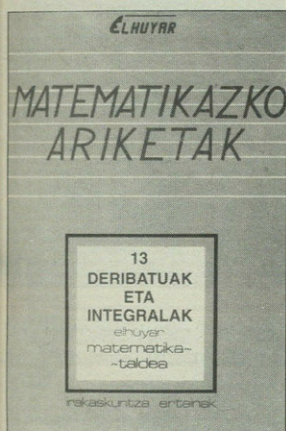
**«OTTO PETTE».
ANJEL LERTXUNDI.
ALBERDANIA. 458 or.**

kontakizunarekin nahikoa duenarentzat —irakurketa arina izango du— egoki den lana.

Hobe da arrotza eta gainbeheran dagoen Otto Petteren arteko dema irakurlearen esku uztea, eta amaiera ere bai. Baina udako libururik proposena dela esaterik dago... adi eta zuhur irakurri nahi izanez gero!

RITXI LIZARTZA

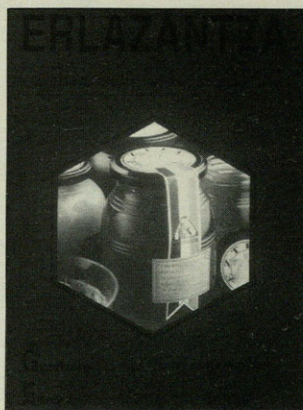
eranstu du). Bere helburua materiala osatzea da Bilbo-ko ingurune horretako euskararen lekukotasunak azter daitezen. Aukeraturiko esparruak hiztegia eta testuak dira eta hirugarren adineko informanteek eginikoa dela esaten digu Gamindek, eta hiru baizik ez direla aurkitu. Beraz, ia desagerturik dagoen hizkera honen azter-
nak aztertze-ko interesgarria da benetan eskaintzen zai-
gun materialea ■

«MATEMATIKAZKO ARIKETAK. DERIBATUAK ETA INTEGRALAK». PATXI ANGULO. ELHUYAR-ELKAR. 63 or.

HAMAHIRU dira honezkero sail honetan ariketak proposatzen Elhuyarrek kalean jarritako liburuak. Honakoa, deribatuak eta integralak muin dituela, bi zatitan banatzen da, alde batetik oinarri teorikoa eta bestetik ari-

ketak proposatuz, soluzioak ere biltzen direlarik ■

«ERLAZAINZA». GIPUZKOAKO ERLAZAINEK ELKARTEA. 50 or.

ISIL-ISILIK, sekulako maila lortzen ari da bere artikulue-

tan aldizkari umil eta sinple hau. Dударik gabe oso jende-talde zehatzak egingo dio arreta onik, baina seinale ederra ikusteko zein erraza den kalitatea eskaintzea lan apur bat eginez. Euskal eztiaren Labelaren inguruan dabil artikulurik luzeena eta zigilu horren pean 1993an hamar mila kilo ezti bildu direneko informazioa ematen da. Azkenik, egutegi biologiko-dinamiko aberastua eta osotua eranstu da ■

«EUSKAL HERRIKO PRENTSA ELKARTEA. 1994». . 96 or.

EDIZIO hirueleduna kale-ratu berri du Ipar Euskal

Herriko prentsa elkarteak kazetari eta komunikabi-deen agenda osatu eta egu-neratuz. Ohorezko kide, la-
guntzaile edo kazetarien zerrenda ere badakar ■

«EUSKAL AUTONOMI ELKARTEKO HAUTESKUNDEETAKO DATUEN BILTEGIA». EUSKO JAURLARITZA. HERRIZAINGO SAILA. 22 DISKETTE.

HERRIZAINGO Sailaren Hauteskunde eta Doku-mentazio Zuzendaritzak kalean jarri berri du 1977tik 1993 bitarteko hauteskun-deetako informazioa biltzen duen informazio multzoa ■

D I S K O A K

«GURE OROITGARRI». LAJA ETA LANDAKANDA. IZ.

GAZTETANDIK trikitixa jo-rratu duten bi jole bikain hauen disko berriaren kantu guztiak Lajak egokituak dira. Laugarren diskoa hona-koa, biribilketak, baltsak,

fandangoak, arin-arinak eta denetarik topa liteke. Sebas-tian Lizaso, Andoni Egaña, Jose Mari Arregi, Jose Agirre eta Kaxianorenak dira. Guz-tira hamalau pieza dira dis-koan Fernan Irazoki eta Mi-kel Artieda izan dituzte mu-sikari laguntzaile ■

«HOT MAMBO!!». TXATANUGA FUTZ BAND.

ELKAR BIGARREN diskoa jarri du kalean talde handi honek. Lehena baino oso-tuagoa eta biribilagoa, be-rarekin plazarik plaza jen-dea dantzan jartzea dute

helburu. Hiru kantu dituzte berezkoak eta besteak mol-daketak dira, guztira bede-ratzi direla. Mambo, bolero, bossa nova... mestizaia-
ren aldarrikapena egiten dute kideek, musika korronte ez-berdinetatik hasirik ■

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

T E I L A K

■ EUSKARAREN OFIZIALTASUNA

EUSKALTZAINDIAK Miarritzen antolatutako Exonomastika jardunaldietan eskaera ofiziala egin dio Frantziako Gobernuari euskararen ofizialtasuna eta akademiarena eskatuz. Agiriak honela dio: «Ikusirik Europako Parlamentuak eginiko gomendioa, euskara hizkuntza ofiziala dela Hegoaldean eta tresna egokia bilakatu dela gaurko gizartearen, galdegiten dio frantses gobernuari euskarak ukan dezan Komunitate Autonomoan duen ko-ofizialtasun bera Iparraldeko hiru probintzietan. Bigarren, Euskaltzaindiari eza gutza ofiziala eman diezaion, espainol gobernuak, Eusko Jaurilaritzak eta Nafarroako gobernuak aitortzen dion bezala».

■ BILINTX 'MEGADENDA'

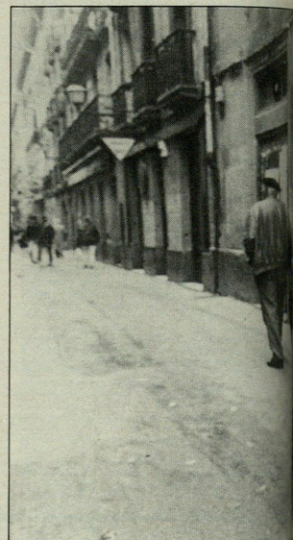
BILINTXEK 800 metro karratuko liburutegia zabaldu du Donostiako Alde Zaharrean, kultura munduko eta era-

kundeetako ordezkaritza ugariaren parte hartzeaz. Hain zuzen ere, Anjel Lertxundi, Idoia Estornes Lasa, Mikel Markez, Amaia Zubiria, Mari Karmen Garmendia eta bestek txanpainaz estreinatuta zuten aretoa. Jon Jaka arduradunak adierazi duenez, nazioarteko katei aurrea hartzeko egin da.

■ ESKOLA KONTSEILUAREN TXOSTENA

EUSKAL Autonomia Elkarteko Eskola Kontseiluak bere urteroko txostena aurkeztu du, 1990. urtean abiatu zen Hezkuntza Sistemaren Antolamendu Orokorren Legea (LOGSE) gai nagusitzat harturik. Hezkuntza Sailak erreformaz informazio orokorra emateko orduan ahalegin handiagoa egin eta elkarte eta erakundeek egiten dizkioten ekarpenei irekita egon behar duela adierazi du. LOGSE eskolaurtean eta lehen zikloan jarri da martxan.

E R R A N A K E R R A N

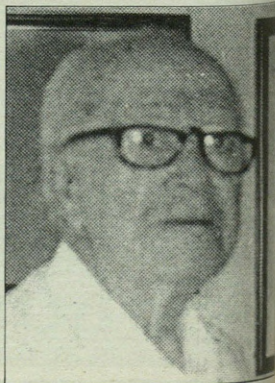

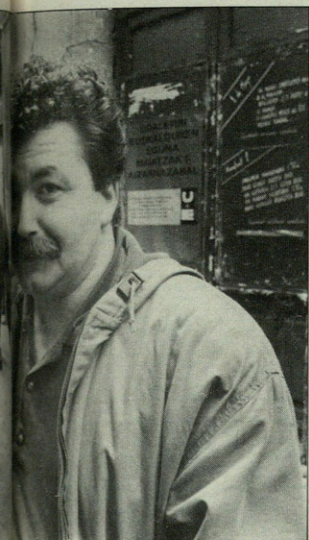
«Euskarak baliabide anitz eta ederrak baditu, zernahi adierazteko eta zernahi estilotan. Egia da ez dugula hori korpus batean bildurik. Lexikografia oraindik pauso bandiak ematen ari da, Sarasola eta bere taldea lan gaitza ari dira egiten eta urte guixiren buruan ukanen dugu korpus eder hori».

Koldo Izagirre, idazlea. Egunkaria, 94-VII-6.

«Irurur asko dago. Proiektoreekin egiten dituzten koadroak. Jada ez duzu jendea modu naturalean margotzen ikusten».

Gaspar Montes Iturrioz, pintorea. Deia, 94-VII-7.

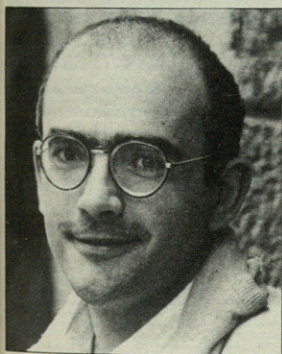

TXUTXU - MUTXUKA

INTXAUSETAKO KULTUR EMANALDIAK

NAFARROA Beherean, Bunuze herrian dagoen Intxauseta kanpinean kultur ekitaldiak antolatu ditu, urtero legezt, Jean Luc Berho bertako arduradunak. Abuztuaren 5ean hasiko dira, Ataulpa Yupanqui eta Gabriela Mistrali omenaldia eskainiz. Gabriela Barrenetxea argentinarrak Mistralen poemekin osatutako sorkuntza lan berezia aurkeztu du, eta honezaz gain, Erramun Martikorena, Pier Paul Berzaitz, Imanol eta Txomin Hegui arituko dira. Abuztuaren 10ean, «Intxausetako haurrak» filmea erakutsiko dute, iaz kanpinera hurbildu ziren haur gutxituekin egindakoa eta euren egoera azaldu asmoz filmatu zena. Bukatzeko, abuztuaren 12an, «Ça c'est Paris» muntaia paratuko da, Parisen bizi diren euskal artisten inguruan. Alaiki abesbatza, Paul Gezala txistularia eta

NOR - NORI - NOR K

«Zirkoa montatua zegok, literatur mundukoa, arauak eginda, eta gurpil borretan sartzen babaiz arau horiek onartu beharra daukake, eta argitaletxe batean norbait dagoenean zer argitaratu eta zer ez erabakitzeke, bere esku bago, eta berari gustatzen ez bazaio ez duk argitaratuko».

Aitor Arana, idazlea.
El Diario Vasco, 94-VII-6.

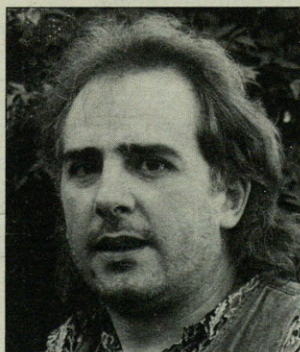
«Hizkuntza politikaren lehenbaita hurrengo urteotan euskaldunen arteko euskararen erabilera bultzatzea izango da».

Mari Karmen Garmendia, Hizkuntz Politikarako idazkari nagusia.
Euskararen Berripapera, 1994ko uztaila.

JOSEBA ZUBIA

Eusko Jaurlaritzako Lehendakariitzako kontseilariak prentsaurrekoan esandakoaren arabera, profilen azterketa gaintzen ez duten funtzionarioei ez zaie amnistiarik emango. 1.000 funtzionarioek ez dute oraindik lau profiletatik bat bera lortu eta urrian izango dute horretarako azken aukera. Honen aurrean, ELA sindikatuak «erabateko zabarkeria» salatu du ●

NIKO ETXARTI

musikaren hariek eztarria astindu diote beste behin, eta diskoa osatzen ari da, urrian kaleratzeko asmoz. Niko Etxartek, hasi eta bukatu, lan guztia etxetik irten gabe egingo du, Kilikas estudioan, Hapa-Hapa taldearekin batera. Euskal rockaren haziak erein zituen musikariak, zigarroa ahoan hartuta batera eta bestera plazaz-plaza jarraitzeko asmoa du noski, aurrerantzean ●

HELENA TABERNAK

«Altsasu, 1936» erdimetraiaren burutu du, Marino Aierra bere osabaren inguruan. Gerra garaian Altsasuko apaiza izandakoa, «No me avergoncé del evangelio» liburua izkiriatu zuen, askorentzat liburu kuttuna bihurtu zena. Helena Tabernaren tamaina handiko lehen filmea da, aurretik laburmetraiak eta bideogintzan aritu baita. 30 minutuz berreskuratu du osabaren irudia ●

Frantziako Venecia ederra

ALPEEN ertzean, udako proposamen ugari topa ditzake oporraldi merke eta lasaiak aurkitu nahi dituenak. Urte osoan elurturik dagoen mendialdea begibistan, eta Grenoble eta Geneve artean, neguko Olinpiadetako hiria izan zen Albertvilletik oso hurbil, Annecy herriak aukera paregabeak eskaintzen ditu lasaitasuna, kirola eta kultura apur bat ezagutu nahi duenarentzat.

Frantziako Venecia deitzen zaio, herriko alde zaharrena ibai batek zatiturik zeharkatzen duelako kanal antzeko ubideak osatuz. Alde historiko hau oso interesgarria da bertan aurki baitaitezke Erdi Aroko eraikuntza arkitektonikoak, horien artean adierazkorrena garai batean espetxea izanikoa, XVI. mendeko katedrala eta XII eta XV. mendeetako gaztelu eta

jauretxe ugari ere bai, eta kale estu eta arkupe ugarietan mota guztietako dendak eta jatetxeak...

MENDIALDERA jo nahi duenak, herriaren babes diren Alpe mendiak oso gertu ditu, eta trekking egiteko zeharaldiak antolatzen dira bertan. Montblancera igo nahi duenak ere herri hau du abiapuntu egokia.

Mendiak eta herria Annecyko lakuak bereizten ditu, hondartza libre nahiz pribatuek jositik. Habaila maite duenarentzat, berriz, lakuan alokairuan txalupak, *fuerabordak* (ez dute gidatzeko baimenik behar) eta ontzi handiagoak ere aurki daitezke, urgaineko eskia ere egin daitekeela.

Lakuaren inguruan, bestalde, lorategi eta parke ugariak —beste herri askotan ez bezala bertara sartzetik dago, lokuluska egiteko edo kirolean aritzeko ere

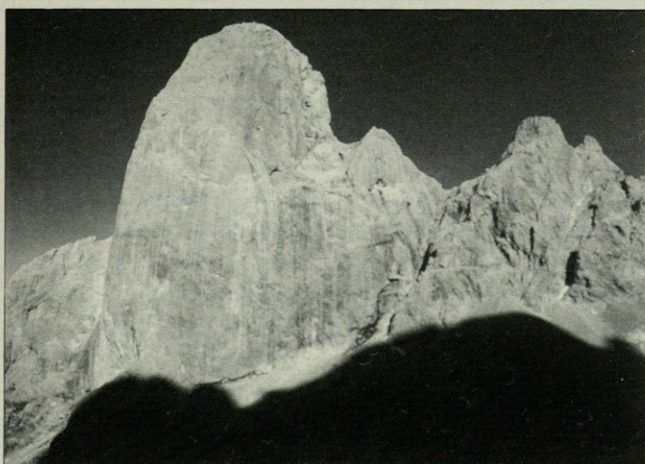
belarra zapaldu baitaitezke— eta ibilgailuen zirkulaziorako mugak bakea eta lasaitasuna ematen diote herriari.

Ah! ez egin uko eskualde hartako —Saboia Garaia— ardoari, udako egarria asetzeko aproposa! ■

Irudian Annecyko Erdi Aroko espetxea, ibaiak inguratutako bertako eraikuntza garrantzitsuenetarikoa da.

MENDIA

Picos de Europako paretak eskalatzeraz

Eskalatzeko asmoa duenak, budriela eta zortzikoa eraman beharko du bidaia honetara. Horrez gain, nola ez, oinetako zein arropa egokiak, zakua eta kantinplora.

PICOS de Europara joateko asmoa duenak Oiartzungo Amazkar tabernara (943-492783 telefono zenbakira) dei dezala, uztailaren 22tik 25era bitarteko mendi irteera bat antolatu baitu bertara Girizia Mendizale Elkarteak.

5.500 pezeta ordaindu eta gero, uztailak 22aren gaueko 11etan irtengo da mendizalez beteriko autobusa Oiartzungo Enparantzatik. Fuente De (Santander) izango da lehen helmuga, 7 orduko bidaia eta gero. Bertan, teleferikoa hartu eta

1.834 metrora igo ondoren Horcados Rojos-en barrena Vega de Urriello aterbera abiatuko dira. 4-5 orduko ibilaldia izango da hau.

Hurrengo egunerako, aukera nagusituko da mendizaleen artean. Baitatik, Naranjo de Bulnes (Pic de Urriello) eskalatzeko aukera izango da. Bestetik, Pic de Cerrredo (2.694 m) igotzeko aukera ere izango da (5 orduko ibilaldia). Uztailak 25ean, aterbetik Bulnes herriara abiatuko dira Ponciboseraingo (4 bat orduko bidaia) Handik, Oiartzunera ■

MOKO FINA

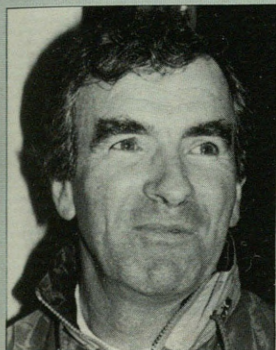
● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA

SABEL FINA

HURA OTORDUA!

JOSE ANGEL
IRIBAR

Futbolari ohia

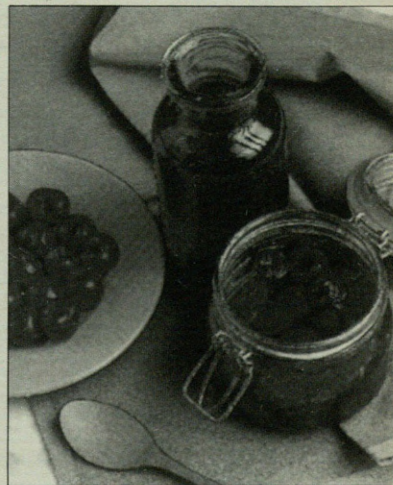
Atezainaren teknikak

Primerako atezaina genuen, sukaldeko atean, baina, kontraeraso azkarrean ariko balizkio bezala sentitzen da, atzelari bal-

darrez: arrautza frijituak, xerraren bat edota entsalada azkarak. Udan arin jokatzen du, entsalada, berdura eta arrainaren teknika finez. Neguan, atearen aurrean autobusaren antzera jarririk, hobe lapikokoen defentsa; marraskiloak edo tripakiak areara hurbiltzen ikusiz gero, berriz, ostikoka urrunarazi. Jokoan tradizionala dugu Jose Angel, zenbaitetan joko kanpo geratu izan da, baina: Kanariar irletan plater gainean jarriko tiburioiak edota Errusiar gisatu gozoek ziri egin zioten hartaz ari gara. Joko seguruan, hala ere, Sopelako Gardoki jatetxeaz fio da.

Fruta ozpin gozoa

OZPINA, hain xumea dirudien arren, uste baino askoz ere mol-dagarriagoa da. Fruta zaporez jantzi daiteke, adibidez. Horretarako, udare, gerezi zein aranak erabil ditzakezu. Ardo ozpin litro bat hartu, 350 gramo fruitu heldu aukeratu, hazi zein hezurak kendu, eta ozpinetan beratzen utzi. Bi egunetara, ozpina filtratu eta fruta kantitate berdinarekin gainetik bota. Bi egunez utzi. Beirazko botila handi bate-tara filtratu guztia berriro ere eta 100 gramo fruitu gehitu. Hilabetez utzi egoten leku ilun batean, eta prest! ■

Fruta ozpina egiteko erabilitako fruta guztiak hazi zein hezurrez garbitu behar dira.

BEGIRADA BEREZIAK

DUCCI Bilduma.
D21 Eredua: 5.850 pta.

Giorgio Armani,
Christian Dior, Ducci,
Gianfranco Ferré,
Vogue, Reporter,
Valentino, Zeiss,
Byblos.

Orain, MULTIOPTICA Sen, sortzaile handiek zugan jarrita dituzte begiak.

Bereizi egiten zaituzten begiradak zuretzat.

Eguzkitarako Betaurrekoen
Moda Goreneko bilduma berria.
Zure begientzat bakarrik.
MULTIOPTICA Sen bakarrik.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

MULTIOPTICA

Hernani, 4 - DONOSTIA

BATA ZURIA ERANTZITA

JULIAN FLOREZ
ESNAL

ZETIAZ-Elhuyar-eko kidea

Segurtasun
zelularra

Oso frekuentzia baxua edo irati frekuentzietako eremu elektromagnetikoaren eragina aztertzerakoan, bibliografian normalean agertzen ez diren pare bat gauza aipatu beharrekoak iruditzen zaizkit. Gaurregun agertzen diren artikuluetan, frekuentzia hauetako eremuak gizakiengan izan dezaketen eragin kaltegarrien artean, azalaren beroketa eta «induzitutako» korranteak besterik ez dira aztertzen. Baina eremu elektromagnetiko eta gorputzeko molekulen artean elkarrekintzak gertatzen dira.

Oso frekuentzia baxuko emisioen kasuan, gorputzeko funtzio batzuk korrante edo eremu magnetiko txikiak sortzen dituztela ikusi da. Señale horien frekuentziak 10 Hz ingurukoak dira, hau da, nerbioen seinaleen antzekoak. Sentikortasun handia duten tresnen diseinatzaileek denbora luzea igaroko lukete interferentzien ikerketan, baina ez dirudi biologia aldetik ikerketarik egiten denik.

Normalean erreakzio patologikoez ari garenean minbiziaz ari garela suposatzen da. Dena den, gizakiarengan eragina duten beste motatako ekintzak ere kontsideratu behar dira, eremu elektromagnetikoak ere barne direlarik. Hauek, gizakian sor ditzaketen arazoak txikiagoak izan arren, garrantzizkoak dira.

Pertsona bat mailu batez buruan jotzen badut egunero (arinki, noski), pertsona horrek kolpe horiengatik minbizia izateko duen arriskua ez da handia izango eta ondorioz estatistiketan ez da agertuko. Halere, pertsona hori ez da zeharo ongi egongo.

Akupuntura egiten duen ezagun batek dioenez, gaitasun kronikoak dituzten gaixoen egoeran aurrerapenak ikusi dira beraien lo egiteko girotik tresna elektronikoak (irradi nahiz telebista) kendu direnean. Kide honen azalpena zera da, gizakien gorputzak zeharo lasai egoteko tarteak behar ditu bere immunitate-sistema berregiteko. Egunaren egun guztietan oso frekuentzia txikiko eremuen barne ego-teak, immunitate-sistema «defentsa moduan» ezartzen du. Beraz, espero dezagun arlo honetan lan egiten duten ikertzaileek aurrerantzean ikuspegi zabalagoa erabiliko dutela eragin hauek kontutan hartu eta aztertzeke. Tresneria elektronikoez hitz egiterakoan, kontzeptu hauek oso ongi aztertzen dituzte, baina gizakiak elektronikoak ez garela kontutan hartu beharko lukete.

Jupiter, kaosaren planeta

Telebistaz zein teleskopioz ikusi ahal izango da gertakizuna.

UZTAILAREN 16a Historian seinale izango dela diote astronomoek. Izan ere, egun horretan, eta sei egunez luzatuko den katean, P/Shoemaker-Levy kometak Jupiter planeta kolpatuko du, gizakia existitzen denetik eguzki sisteman inoiz gertatu den kataklismorik handienari hasiera emanez. Kometak Jupiterren atmosferarekin topo egitean sortuko den eztanda Lurrean dauden arma nuklear guztiak batuta sortuko litzatekeena baino indartsuagoa izango da. Egin diren kalkuluen arabera, Hiroshima-

ko bomba 2.000 aldiz biderkatuko du eztandak.

KOMETA iaz aurkitu zuten berari izena eman zioten astronomoek. 1992an zatitan txikitu zen, Jupiter planeta erraldoira gehiegi gerturatzeagatik. Hala ere, inor gutxi ziurta dezake gertatuko den sei egunotan oraindik ezagutzeke batzude bere osagaiak. Adituek batzuek diote gaseosoa dela, beste batzuek diote metalak eta mineralak dituela bere barruan. Zalantza hauek desagertarazteko erabakia izango ahal du lehenetakoak! ■

INPAKTOEN EGUTEGIA

Nondik, noiz eta nola?

ASTRONOMIA gustuko duen edonork aukera ezin hobe du uztailaren 16tik 22ra bitartean noizik eta behin bakarrik ikus daitekeen gertakizuna zuzenean jarraitzeko.

Espainia, Portugal eta Hego Amerika dira potentzia ertaineko teleskopio (200-300 milimetro artekoak) batez ikuskizunaz gozatzeko punturik egokienak.

Astrofisikoen arabera, inpaktoen egutegia honako hau izango da: uztailek 16aren 20.00etan hasiko da eta 22aren 8.20etan bukatuko da. Guztira, 21 izango dira inpaktuak, hori baita Mantxa Gorri Erraldoia izenez ezagutzen den Jupiterreko eremuaren hegoalderako eroriko diren kometaren nukleoaren kopurua.

ETXE ZULOAN

● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ●

OPORRETARAKO

Autoaren norabidea behar bezala ez doala ikusten baldin baduzu, konpontzera beharko duzu. Ez ahaztu balaztak 25.000 kilometroro gainbegiratu behar direla.

JAKIN BEHARREKOAK

X GILTZAK: Giltzek kopia bat edota euren zenbakia apuntatuta eraman beti inora joatekotan.

X AGIRIAK: Ez ahaztu nor-tasun agiria, pasaporte, bisa (beharrezkoa balitz), beharrezko aseguruaren nazioarteko ziurtagiria, gidatzeko baimena, zirkulaziorako baimena eta fitxa teknikoa. Inspekzio Teknikoaren Agiria ere eraman.

X TRESNAK: Autoa hartu baino lehen bertan derri-gorrezkoak diren tresnak daramatzazula ziurtatu, hala-nola ordezkoko gupila (aldaketarako beharrezkoak diren tresnekin) eta ordezkoko argi joko bat (aldaketarako tresnekin).

Autoaren opor garestia

OPORREZ gozatzea bezain beharrezkoa da inora joan baino lehen autoaren egoera ona ziurtatzea. Amortiguadoreen egoera ona dela jakiteko, bihurguneetan balantza egin edota zoru aldaketa bakoitzean norabidea aldatzen duen ikusi behar duzu. Hala ba-

litz, gaizki daude.

BATERIA sulfatoz garbi egon behar da, eta likido maila xafiak baino zentimetro bat gorago geratu. Ez ahaztu autoari 5.000-7.000 kilometroro aldatu behar diozula olio.

ARGIEK hezetasuna dute arerio nagusi, motorreko

hedeek kirrinkarik ez dute atera behar eta 14.000 kilometroro bujiak aldatu behar dituzu, gasolina kontsumoa gehitu egiten baitute kopuru horretatik gora.

1,5 milimetroko horidora heltzen ez diren neumatikoekin ez abiatu inoiz ■

MODA ALA MANIA?

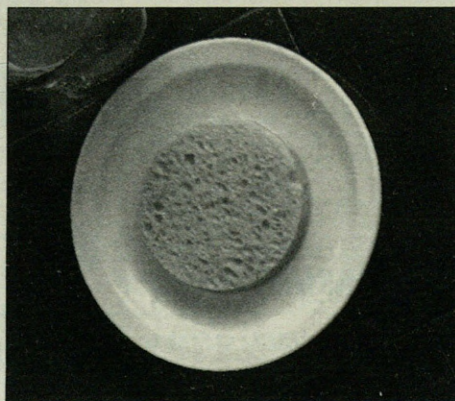
«Swatchmania»ren atzaparretan

Swatch etxeak ekoiztutako edozer erosten dute zaletuek.

GUK geuk ere ez dakigu garbi zer den, baina bistan da «Swatchmania» gure etxetara heldu dela. Andoni Zubizarreta ere erori omen da bere atzaparretan. Ez da bakar, Suitzako etxe batek sortu eta munduko 64 herriraino heldu diren Swatch erloju (kuartzozkoak) eta betaurrekoen inguruan bildumatzaille klubak ere sortu direla jakinda. Zerk bultzatuta? Nork daki! Baina erosi, erosten dute.

IDEIA PRAKTIKOAK

Ardo zuri ozpina erabili behar duzu tabako keak ezabatzeko. Bestela, kandelak piztu jangelan.

Tabako keak irentsi?

SUKALDEAN zerbait goxoa prestatu eta mahaira esertzean tabako usainak jakiez behar bezala gozatzea oztopatzen baldin badizu, ez larritu. Ardo zuri pittin bat bota plater txiki batera, esponja bat jarri gainetik, eta

jangelako leku egoki batean jar ezazu. Ozpin faltan baldin bazaude, betiko argizari kandelak piztu eta mahai gainean jarri. Ez da neurri estetiko hutsa izango, kandelaren keak tabakoarenari jaten baitio lekua ■

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA

IKUSI BAIETZ

● Astelehenean, uztailaren 18an, **«Urak dakarren»** dokumental telesailak Irati basoaren berri emango digu, 15.15etan.

● Astelehenetik ostiralera, **«Gezurra Nagusi»** lehiaketaren berri izango duzu, 17.15etan. Jose Felipe Auzmendik hiru lehiakide biltzen ditu, gezurretan aritzeko asmoz.

● Larunbatean, uztailaren 23an, 19.05etan, Mirentxu Purroyren **«Denboraren giblean»** erdimetraia pantailaratuko da. 1956. urtean, Iruñean, kokaturik dago. Clara irakasleak ikasleei gerra osteko garai zailak ahaztarari nahi dizkie. Antzezle nagusiak:

Miren Aranburu eta Patxi Biskert.

● **«Konta ditzagun gezurrak»** gazteentzako programan, marrazki bizi-dunak, Txorromorropikotaiok lehiaketa, Teletxiki dokumentala eta lehiakideek esandako Gezurrik Handiena atalak tartekatzen dira. Igandean, uztailaren 17an, 10.40etan.

● Igande gauean berriz, **«Arma gazteak»** filmea aurkeztuko zaigu, 22.30etan. *Gentleman* batek trebatutako pistolero gazteen abenturak biltzen ditu. Zuzendaria: Christopher Cain. Antzezleak: Emilio Estevez, Kiefer Sutherland eta Charlie Sheen.

TXORI BATEK ESAN DIGU

K-2000 Galdakaoko ekoiztetxeko zuzendaritzak hainbat langileren kontratuak (lantaldearen %42 ukituko luke) eteteko txostena aurkeztu dio Lan Ikuskaritzari. Honen aurrean, langileek beste txosten bat prestatu dute Lan Ikuskaritzarako, BBKren asmoa (akzioen %98ren jabea da) enpresa ixtea dela eta orain arteko gestio txarraren errua leporatuz. K-2000k azken urteetan hainbat telebistarentzat lanak egin baditu ere, egun, ETBrekin baino ez da ari. Hala ere, ETBrako lanak ere moztu nahi zaizkiola salatu dute langileek, eta horren adibidetzat, «Hor dago koska» lehiaketa kendu izana salatu dute.

IZEN DEITURAK.....

HELBIDEA.....

Tnoa.....

HERRIA.....

HERRIALDEA.....

BANKUA.....

SUKURTSAL ZENBAKIA.....

KONTU ZENBAKIA.....

Urte osorako harpidetza
Hego Euskal Herria: 4.000 pzta.
Ipar Euskal Herria: 250 libera
Atzerria: 5.000 pzta.
Diputazio kalea, 3 - 1.goa-ekz.
40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

izan zaitez AIZU!ren harpidedun!

UDAKO AIZU!n

☞ **ZABORRA ERRE ALA BIRZIKLATU?**

☞ **PORTU BERRIA! ZERTARAKO? NORENTZAKO?**

☞ **SAN FERMIN, ZELEDON ETA MARIJAIA BERRIKETAN**

Asier Aranguren: «Punta puntako kirolarien alderdi ezezaguna erakutsi nahi dugu»

Estatu Batuetatik etorri berria zela harrapatu dugu arrasatear hau. Munduko Futbol Txapelketari agur esan eta «Jokoz Kanpo» saioari eman dio ongi-etorria. Kirolaren inguruan beti. Eta ez da kexu. Kirola baita bere grina, betidanik. Lanerako eta aisialdirakoa.

ARGIA. Beste kirol saio bat ETBn. Joko berria asmatu duzue oraingoan kirolaren zelai zabala ongi betetzeko.

ASIER ARANGUREN. Kirolariekin beti kontu berdinen inguruan aritzen ginela konturatua nintzen. Betiko galderak eta erantzunak.

Beren alderdi ezkutua erakutsi nahi dugu orain.

Bestetik, kirol munduan bueltaka dabiltzan eztabaidagaiak mahaigainean jarritzen saiatuko gara.

A. Zer egin behar da zuen saioan jokoz kanpo ez gertatzeko?

A.A. Asteartero programa ikusi. Aukera polita da uda parteak ematen duen lasaitasun honetan urtean zehar ahal ezin den ikuspegi batetik ikusteko kirolariak.

A. Zure partebartzea kirolari ala arbitro legeaz izango da?

A.A. Ez naiz arbitro. Aurrelariari golerako pasea ematen diona naiz.

A. Kulturismoak, adibidez, izango du lekuri zuen saioan?

A.A. Ez, ahaleginduko gara Euskal Herrian nagusi diren kirolak egiten. Futbola, txirrindularitza, pilota, mendia, rugbia... Baina hainbeste emanaldi ez duten kirolak ere ikutuko ditugu.

A. Inoiz egingo ez zenukeen kirola.

A.A. Ez dut beldurrik. Edozein egiteko prest naiz, nire pasioa baita kirola.

A. Beti egin izan duzuna.

A.A. Futboleak, mutikotatik. Gero, mendiko bizikleta, korrika... Gustatu gustatu, azken aldian hainbestetan entzuten ditugun «abentura kirolak». Itsasokoak ez, oso lehorrekoa bainaiz.

A. Kazetaritza kirola al da zuretzat?

A.A. Kirola egin izanak asko erakusten du bizimodurako. Taldean lan egitea beharrezkoa dela erakusten baitu. Telebistakoa ere talde lana da. Gaur galdu arren datorren igandean beste partidu bat dagoela ere erakusten dizu, eta horrek niri lanerako ere balio izan dit.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Ipuin antzeko... ikuskizunak

Ikusle elkarteak eta, oraintsu, hezkuntza eta kulturaz zerikusia duen zenbait instituzio ere, kezkatu agertu dira haur-errentzako programa-zioan agertzen diren eduki mota eta sexu, biolentzia ala kontsumo gaien tratueraz. 1993.eko apirilean telebista kate guztietako zuzendariak —ETBk barne— eta hezkuntza arduradunek, haur eta gazteentzako emanaldietan programa eta publizitate mezuen autoerregulaziorako arautegia sinatu zuten. «Haurren Babeserako Arautegi Deontologiko» delakoaren bidez, kate guztiek telebistaren heziketarako ahalmena bultzatzeko eta bortizkeria hutsa eta pertsona duintasunaren kontrako mezuek ekiditeko konprometua hartzen zuten.

Nahiz eta akordioa zehatza izan —eta guraso eta irakasleen erantzukizunari deitu— ez zen aipamenik egiten kateen kontrolaz. Bost hilabete beranduago kontsumitzaile elkarteek salatzen zutenez, telebista gehientsuenek arautegia hausten zuten, batez ere goizeko orduetan, arratsaldean eta asteburuetan.

Zoritxarrez, gaur egunean ere, haur-errentzako ordutegietan aurki daitezke pelikuletako eskenarik gordinenak aurre-rapenetan, hizkuntzaren erabilera desegokia eta haur eta gazteen baloreak zauritzen dituzten mezuek iragarkietan.

ENEKO LORENTE

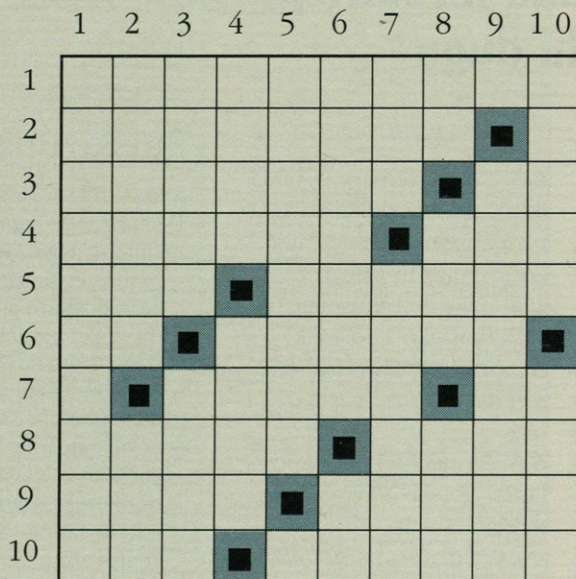

«Saioan ez naiz arbitroa, aurrelariari golerako pasea ematen diona baizik».

AMAGOIA IBAN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Ezin moldatuzko. 2.- Ereiteko sasoia. Oxigenoaren sinbolo kimikoa. 3.- Erran nezake. Kriptonen sinbolo kimikoa. 4.- Niri, dute. Euskal aurritzia. 5.- Nire. Orainaldia. 6.- Errepikatuz, gorotza. Apalak, xeheak. 7.- Zero. Gaisoak. Einstenioaren sinbolo kimikoa. 8.- Gorra. Zamari mota. 9.- Interjekzioa. Sarrerak. 10.- Letra baten izena. Trenkatu aditzaren infinitiboa.

GOITIK BEHERA: 1.- Bazkoko bigarren eginetik zazpi astra egiten den juduen jaia. 2.- Animalia adarduna. Zango atal. 3.- Adur. Kiskali. 4.- Daude. Urritzaren fruitua. 5.- Izaki bizidunen egituraz diharduen zientzia. Tona. 6.- Gaisotasun mota. Ez eme. 7.- Areagotzeko partikula. Auzapez. 8.- Jupiterreko satelitea. Bikoa. Izaera. 9.- Kontsonantea. Pluralean, aritmetika eragiketa. 10.- Kitatu gabe dagoena. Lokarria

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Adierazi
Amerikar
Astearte
Erabakia

7 letra

Bestela
Esakune
Euskara
Zatitua

4 letra

Abio
Adei
Ados
Alak
Aran
Arau
Aroa
Baso
Bira
Dagi
Duda
Eden

Egun
Elea
Eria
Esan
Gero
Giza
Iaio
Idoi
Inon
Labe
Zaik
Zara

2 letra

Ab
Dd
Il
In
Ma
Ni
Re
Tt

3 letra

Bat
Sor
Sos
Ura

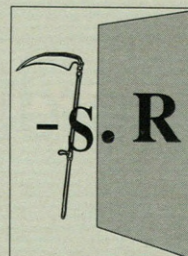
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, bizkaitar tenislari handi baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7			
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

			Baso Landaria		Altxa		Elikatzaeren egintza		Bokal bikoitza	
			Zauria		8 Fafearen alkaloidea		Ezagutu		15	
									2	
Pentsa- lariak			Automatiko		Ontzi mota					
			Lizar basoa		... egin, begiratu					
			10							
									Letra grekoa	
					12					
Zuberako herria							Putre			
Zuberan, auzo			3		9 Landare mota				1	
					Ekialdeko borroka mota					
					10				7	
Olari							Utiki!			
Bihotz			6				Zuhaitz mota			
					Izadia					
16					Joan den urtean		14		5	
D bustia			Kasik		(Infin.) Oratu				Iparreta- rrak	
Duinezkoa			Nitrogenoa		550					
					Toka, du				Bat	
					Bokala				Bokala	
Bokal bikoitza			11						17	
13			Lauak							
					4					

—Hieroglifiko a—

Noiz hartuko dituzu oporrak?

Aurreko asteko soluzioak

				R	O	M	A	R	I	O
				S	A	N				
				M	A	I	R	U	A	K
	M		O		I	G	A	R	R	I
B	A	Z	K	A	L	O	N	D	O	
H	A	I	N	B	A	T	E	A	N	
Z	A	I	N	D	U		Z	A	Z	U
I	L	A	U	R	R	A		U	K	
O	K	A	K		U	T	Z	U		E
I	K				U	S	O			
I	D		S	E		I		T	I	R
E	U	S	K	A	L	D	U	N		

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1. Belauna, Si. 2. Iratitzuez. 3.
Zaku. Gaina. 4. Iberiarrak. 5. Lateral. 1. At. Tar.
Noa. 7. Geruzak. IK. 8. Uka. Ekain. 9. Notak. Izan.
10. Aa. Ziraui.
GOITIK BEHERA: 1. Bizilaguna. 2. Erabatekoa. 3.
Laket. Rat. 4. Aguretu. Az. 5. UA. Irazeki. 6. Nigarak.
R. 7. Atari. Kala. 8. Ziran. Izu. 9. Sena. Oinak. 10.
Izakiak. Ni.

Hieroglifikoa:

Hemen zortzi

Kate hitzak

K	O	B	A	Z	B	O	L	I	A
L	A	N	A	Z	L	O	H	I	A
I	R	A	T	X	O	A	T	A	R
H	E	Z	A	P	A	B	U	R	U
O	S	O	K	A	E	R	N	A	R
S	A	K	E	I	R	A	K	A	R
A	N	I	A	L	A	K	L	A	R
P	A	T	A	R	A	Z	A	K	A
O	T	A	R	R	A	Z	A	K	A
A	Z	A	L	E	T	U	T	A	R
A	O	K	I	L	O	Z	T	A	R

A 1. Biziki. 2. Zibak. 3. Zibur.
4. Karta. 5. Sikuak.

B 1. Ederki. 2. Eihar. 3. Urbasa
4. Kasik. 5. Diraki.

Bosteko Ttpiak

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Lapurdiko herria
2. Musulmanen liburua
3. Neguko janzki
4. Hesola
5. Baneuzka

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Nafarroa Behereko herria
2. Erroma erre zuena
3. Irrikia
4. Kitatu gabea
5. Keniako

Akordioa versus hitzeko gizakia

AZKEN aldi honetan, inoiz ez bezala, askoren ahotan dabilta akordio, hitzarmen, *consensus* eta antzeko hitzak. Besteak beste, hor ditugu «Egunkaria»rekin, AEKrekin, ikastolez egindakoak. Ildo berean sartzen ahal lirateke euskarari buruzko lege, dekretu, eta abar kontsentuatuak.

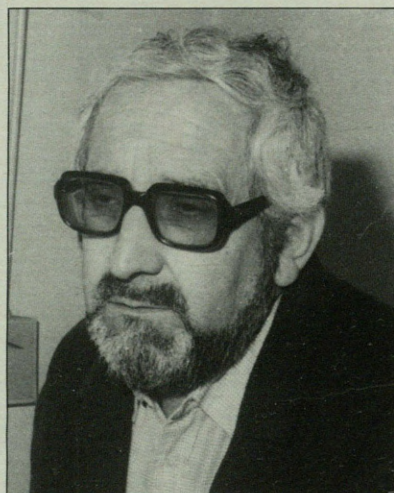
Kontuan hartzeko fenomeno soziala da hori, noski. Diktadurapean ez omen da ematen horrelako fenomenorik. Eusko gizarteko askorentzat demokraziaren ezaugarri eta isla da hori guztia.

Bada, ordea, jenderik eusko gizartean —eta ez gutxi— fenomeno hori bera —emandako hitza betetzeko eta gauzatzeko moduari begira— demokraziaren aurkako kontraaitorpenentzat ematen duenik.

Segidako lerrootan, aipatu fenomenoari ikusten diodan (diogun) alde negatibo hori azaldu nahi nuke, axaetik bada ere.

«EUSKALDUNA hitzeko gizona» (gaur egun, izatekotan ere, 'gizakia' esan beharko genuke emakumea gizonaren pareko hartuz) esan izan da. Esaldiak, bere ahobekeria kendurik gabe, esan genezake gogo edo utopia zuzena adierazten duela. Horrenbestez, zertarako *consensus*-a, betetzeko ez bada?

Baina galdera hori —zertarako *consensus*-a betetzeko ez bada?—

DIONISIO AMUNDARAIN

Idazlea

maila teorikotik praktiko-praktikora jaitsi da aspaldi honetan gure artean. Adibide asko dabilta eusko gizartean ahotik ahora galdera horri bide ematen diotenak: a/ gaztetxo asko, legeak bestela agindu arren, euskara gaitasunik gabe eskolatik irteten bada, zertarako lege hori?; b/ dirurik ez duela eta, Hezkuntzak ikastolen finantziaioari buruzko akordioa betetzen ez badu, zertarako akordio hori?; c/ 1994ko soldatari buruzko akordioa gobernuak bere kasketaldi hutsez hausten badu (eta ez naiz ari funtzionarioak gutxi irabazten dugula esaten), zertarako akordioa?; d/ hizkuntza-eskakizunei buruzko akordioa 1993ko abuztuko dekretuaz deskafeinatzen bada eta, ondoren, egoera 'berezia' omen dauden funtzionarioentzat susmo txarrak sortzeko modukoak diren azterketa-deialdi

'bereziak' egiten eta epaimahai 'bereziak' antolatzen badira, zertarako plangintzaldiak?

ETA zer esan AEK eta «Egunkaria»rekin egindako hitzarmenez? Bi gauzatxo gutxienez. Batetik, izango ote HABEK dirurik orain arteko konpromisoak eta hitzarmen horretakoak betetzeko? Bestetik, zer dira «Egunkaria»ri aginduriko 70 orain zenbait urte gobernu kaleratzekotan zen egunkariaren 800 milioitik gorako aurrekontuaren ondoan? Baina bi puntuok nola betetzen diren ikusteko, hobe bizpahiru urte itxarotea.

Bukatzeko, ez naiz mahai oparotik eroritako ogi-apurak zapuztearen aldeko. Baina maisu/maistra on den eskarmentuak azti ibiltzeko agintzen digula ere hor dago. Eusko gizartearen demokratikotasuna eta euskalduntasuna ez dautza politikoekiko akordioekiko liluramenduan, gizarte osoaren begi-irekitasunean baizik. Aipatutako sasi-akordiook, halare, behin behineko tresna baliagarri gerta dakizkigute. Jakin beharko da, ordea, gaur sinatzen dutena, ezin dutela bete esanez bihar lotsarik gabe hausten badute ere, lasai asko eta lotsarik gabe jarraitu ahal izango dutela beren postuan. Noiz arte? Gizartearen begiak ireki ditzan eta gizarte nahasi honetan, etsipenik gabe, zirritu txikiak aprobetxatzera jo eta ke jo dezan arte, esango nuke.

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

UHIN BERRIA.
IRUDI BERRIA.